22 זייטען

ציהונג פון דער מלוכה־
לאטעריע, זעה 18. זייט

פרייז 30 גראשען

NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

נייער פאלקסבלאט

№ 243 | Łódź, Piątek, 23 października 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, פרייטאג פ׳ לך ז׳ מרחשון תרצ״ז | 14-טער יאהרגאנג

מין. בעק פאהרט קיין לאנדאן

ער זאל דארט אונטערהאנדלען וועגען דער עמיגראציע פון פוילישע יודען

לאנדאן, 22 (ספ. טעל.)
דאס אויסערן־מיניסטעריום האט פארעפנטלכט פאלגענדען קאמוניקאט:
„הער יוזעף בעק, דער פוילישער אויסערן־מיניסטער, האט אנגענומען די איינלאדונג צו בעזוכען לאנדאן, אלס גאסט פון דער רעגירונג פון זיין קעניגליכער האהייט, אין דער צייט פון 8 ביז׳ן 12 נאוועמבער. עס דארף דערמאהנט ווערען, אז מיניסטער אידען האט בעזוכט ווארשא אין יאהר 1935“.

עס ווערט נאך צוגעגעבן, אז בעת דעם וויזיט וועלען ארומגערעדט ווערען אלע פראגען, וואס אינטערעסירען ביידע מלוכות.

ווארשא, 22 (טעלעפאניש)
ווי מען דערוויסט זיך, פאהרט דער מיניסטער בעק אין דער ערשטער העלפט נאוועמבער קיין לאנדאן.

דאס וועט זיין א רעוויזיט פון דעם וויזיט פון מיניסטער אדען אין ווארשא אין פארגאנגענעם יאהר.

מיניסטער בעק וועט בעת זיין וויזיט אין לאנדאן אויפגענומען ווערן דורך דעם קעניג עדווארד דעם אכטען.

בערלין, 22 יט״א טעל.)
אין שייכות מיט דער אנגעקינדיגטער וויזיט פון מיניסטער בעק אין לאנדאן, שמועסט מען אין די בערלינער פאליטישע קרייזען, אז מיניסטער בעק וועט בעת די לאנדאנער געשפרעכען אויך בעריהרען די פראגע פון דער נויטווענדיגקייט פון דער יודישער עמיגראציע פון פוילען.

גענעראל רידז־שמיגלי

ווערט נאמינירט אלס מארשאל

ווארשא, 22 (טעלעפאניש)
ווי עס מעלדעט די פוילישע טעלעגראפען־אגענטור, וועט דעם 11 נאוועמבער פארקומען די נאמינאציע פון גענעראל רידז־שמיגלי אלס מארשאל פון פוילען און עס וועט איהם איבערגעגעבען ווערן די מארשאל־בולאווע.

א חוץ דעם וועט נאמינירט ווערען אלס גענעראל פון פולע מינים געוועזענער נאר דער אינספעקטאר פון דער ארמעע — דער דיוויזיע - גענעראל סאסנקאווסקי.

פאריז, 22 (ספ. טעל.)
די ראדיקאלע „רעפובליק“ שטעלט פעסט, אז דאס בעקומען פון גענעראל רידז־שמיגלי די ווירדע פון א מארשאל, איז א פאקט, וואס זיין בעדייטונג שטייגט איבער די ראהמען פון דער אינערליכער פוילישער פאליטיק און ווערט א געשעהעניש פון אינטערנאציאנאלער בעדייטונג.

ווייטערדיגע אקציע צו האמעווען דעם יקרות

ווארשא, 22 (טעלעפאניש)
די בעכטיגע זיצונג פון עקאנאמישען קאמיטעט ביים מיניסטאררען־ראט איז, ווי בעוואוסט, אפגעלעגט געווארען אויף עטליכע טעג. דער טערמין פון דער נייער רייה זיצונגען איז נאך נישט בעשטימט געווארען.

ווי מען דערוויסט זיך, וועט דער טערמין זיין אפהענגיג פון דער ווייטערדיגער אנטוויקלונג פון דער אקציע צו האמעווען דעם יקרות. וואס ווערט געפיהרט מיט אדמיניסטראטיווע מיטלען. ס׳ווערט פאראויסגעזעהען, אז אויב דאס וועט נויטיג זיין, וועט די רעגירונג אנווענדען א רייה ווירטשאפטליכע שריט. וועגען דעם אייגענטליך דארף דעציידירן דער עקאנאמישער קאמיטעט

ווי עס שיינט אבער וועט די אדמיניסטראטיווע אקציע געבען א גוטען רעזולטאט, אזוי אז עס וועט נישט נויטיג זיין אנצווענדען ברייטערע מיטלען פון עקאנאמישען כאראקטער.

* * *

ווארשא, 22 (טעלעפאניש)
היינט זענען ווייטער פארגעקומען לוסטראציעס פון די געשעפטען. אין אלגעמיין איז דער רעזולטאט גוט. עס זענען א צופרידענשטעלענדער. עטליכע גיוועלבער זענען פערחתמעט געווארען. אין עטליכע געוועלבער זענען געמאכט געווארען פראטאקאלען.

ווארשאווער קהלה האט אלץ נאך נישט קיין פערוואלטונג

ווארשא, 22 (טעלעפאניש)
אין דער ווארשעווער קהלה איז ביז איצט נאך נישט געקומען צו קיין הסכם וועגען אמט פון פרעזעס. עס ווייזט זיך ארויס, אז קיינער וויל נישט אריינגעהן אין דער פערוואלטונג.

דער צ. ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע האט אפגעהאלטען א בעראטונג, וואס האט זיך פערצויגען ביז פארטאגס. עס איז בעשלאסען געווארען, אז היות ווי נישט די ציוניסטען, נישט די אגודה און נישט דער בונד וויל נישט איבערנעהמען אליין די פעראנטווארטליכקייט, זאל געשאפען ווערען א בלאק פון די גרעסטע דריי פראקציעס אויפ׳ן יסוד פון א מינימום־פראגראם. דאן הייסט עס זאל געגעבען ווערען געלד פאר אלע מינים אינסטיטוציעס, פון די ציוניסטען, אגודה און בונד.

עס איז אבער העכסט־וואהרשיינליך, אז נישט די אגודה און נישט דער בונד וועלען אייגגעהן אויף אזא בלאק.

מען רעכענט דעריבער, אז עס וועט נישט זיין קיין אנדער אויסוועג, ווי דער וואס איז פאראויסגעזעהן אין רעגולאמין און נעמליך, די אויפזיכטס־מאכט וועט נאמינירען דריי דאוארעס און דאן וועט זיך שאפען א מערהייט. די דאזיגע מערהייט ווי מען איז זיך משער, וועט זיין אנ׳אגודה׳שע.

ווייטערדיגער טומעל ארום דעם עניז שטיקגאלד

ווארשא, 22 (טעלעפאניש)
אין ווארשא טומלט זיך נאך אלץ מיט דעם פאסטען פון דאזא־שטיקגאלד.

דער פעראיין פון די קהלה־אנגעשטעלטע האט איבערגעגעבען אנ׳ענערגישען פראטעסט דעם פרעזעס מאזור מיט דער ערקלערונג, אז זונטאג 1 א זייגער ברעכט אויס דער שטרייק. אין פראטעסט ווערט אויך געזאגט, אז אויב שטיקגאלד וועט אירבערנעהמען דעם אמט, וועט אויסברעכען א שטרייק ביז צום אפרופען. די אנגעשטעלטע פעררופען זיך אויף אנ׳ערקלערונג פון דער קהלה־פערוואלטונג, אז עס וועלען נישט געמאכט ווערען קיין שום איגוועסטיציעס און ס׳וועלען נישט אנגאזשירט ווערען קיין נייע בעאמטע אזוי לאנג, ווי עס וועלען נישט בעצאהלט ווערען די פערלעגטע פענסיעס פון די אנגעשטעלטע.

אונזער ווארט

די וויכטיגסטע פאדערונג

די אראבישע טעראריסטען האבען דעם „וואפענשטילשטאנד“, וואס די בריטישע מלוכה האט זיי פארגעלעגט, נישט אנגענומען. דער טעראר האט זיך ווייטער צופלאקערט, עס ווערען ווייטער, נאכט פאר נאכט, בעשאסען יודישע ישובים און נאר דעם גליק איז צו פערדאנקען, וואס עס געהט דערווייל אדורך אהן נייע קרבנות.

די בריטישע מאכט אבער אין ארץ־ישראל פירט זיך אויך אזוי. פונקט ווי איהרע פארטנערען — די אראבישע טעראריסטען — וואלטען יא אנגענומען דעם וואפענשטילשטאנד און ווי עס וואלט שוין אינגאנצען צוריקגעשטעלט געווארען די רוהה און ארדנונג. די בריטישע רעגירונג האלט, אז די מלחמה איז שוין געענדיגט: די „קריגס־קאמוניקאטען“ פון דער ארץ־ישראל־רעגירונג זענען שוין אפגעשטעלט, אלע אראבישע העצער צו מארד און פערוויסטונג זענען שוין ארויסגעלאזט געווארען פון דעם קאנצענטראציע־לאגער, דער אויסנאהם־צושטאנד ווערט אפגעשאפט.

די „מלחמה“, וואס די ענגלישע מאכט אין ארץ־ישראל האט געפיהרט מיט די אראבישע באנדיטען — א מלחמה, וואס האט זיך געצויגען כמעט גאנצע 6 חדשים — האט זי געוואלט פערענדיגען מיט א „עהרענפולען שלום“ פאר די אראבישע באנדעס.

מען האט נישט אונטערגענומען קיין אקציע צו פערניכטען די טעראריסטען־באנדעס, צוצונעהמען ביי זיי דאס געוועהר און אונמעגליך צו מאכען אויף להבא נייע אויסברוכען פון וואנדאליזם און בלוט־פערגיסונגען. נישט אנדערש — דער גאנצער אפאראט פון אראבישען טעראר וועט נאך נויטיג זיין.

נישט פערניכטען אבער די באנדעס, נישט ענטוואפענען די אראבער, בעדייט אבער א כרוניגע סכנה פאר׳ן יודישען ישוב. די אראבישע טעראריסטען געהען ארויס פון די ארץ־ישראל־געשעהענישען נישט צוקלאפט, זיי בלייבען ביי זייער געוועהר און זענען נאך פערשטארקט געווארען דורך די ערפאהרונגען פון די 6־חדשים־דיגע קאמפען מיט׳ן ענגלישען מיליטער.

צי איז אין דעם בעשטאנען די אויפגאבע פון די ענגלישע מיליטער־טראנספארטען קיין ארץ־ישראל? צי קען טאלערירט ווערען, אז עס זאל אין לאנד בלייבען אנ׳ארגאניזירטע, בעוואפענטע, טעראריסטישע אראבישע ארמעע?

און האט די מאנדאטאר־מאכט נישט די מעגליכקייט צו דעמאביליזירען די דאזיגע ארמעע, דאן מוז זי ערלויבען אויך דער ארגאניזאציע פון א לעגאלער יודישער זעלבסטשוץ, וואס זאל זיך אקעגענשטעלען דעם אראבישען טעראר.

ק.

טאג - טעגליך

די נישט־אינטערווענץ־קאמעדיע

אזוי ווי עס איז געווען צו ערווארטען איז אויך געשעהען. סיי פארטוגאל, סיי דייטשלאנד, האבען שוין געענטפערט אויף דער אנפראגע פון נישט - אינטערווענץ - קאמיטעט אין שייכות מיט די בעשולדיגונגען פון דער מאדרידער און מאסקווער רעגירונגען. ביידע ווארפען אפ די בעשולדיגונגען, אז זיי שטיצען די שפאנישע אויפשטענדיגע און בעשולדיגען גלייכצייטיג ראטען־פערבאנד, אז דאס ברעכט זי גאר חי׳ שפאנישע נייטראליטעט.

אנ׳עהנליכע תשובה וועט מסתמא אויך קומען פון איטאליען — און דערווייל געהען אבער די שפאנישע אויפשטענדיגע, א דאנק דער מאטעריעלער אונטערשטיצונג פון די פאשיסטישע מלוכות, פאראויס, און זיי שטעהען שוין פאר די טויערען פון מאדריד.

פערשטעהט זיך, אז דער שפאנישער בירגער־קריג, ווען אפילו מאדריד זאל פאלען, וועט דערמיט נאך נישט זיין געענדיגט. דאס שפאנישע פאלק וואלט אויך אין אזא פאל ווייטער געפיהרט דעם קאמף פאר איהר פרייהייט. אבער די שפאנישע טראגעדיע טרעט אפ אויפ׳ן צווייטען פלאן לגבי דער סכנה, וואס דראהט פון איהר פאר דעם גאנצען וועלט־שלום.

עס איז דאך נישט צו גלויבען, אז ראטען־פערבאנד וועט בלייבען ביי דעם ריין־פלאטאנישען פראטעסט און טאלערירען, אז די פאשיסטישע מלוכות זאלען כסדר ווייטער ליפערן געוועהר און אמוניציע פאר די אויפשטענדיגע. עס איז דאך גאנץ מעגליך, אז ראטען־פערבאנד, אויב זי וועט נישט בעקומען קיין צופרידענשטעלענדען ענטפער, וועט ענדליך ארויסטרעטען פון דעם נישט־אינטערווענץ־קאמיטעט און עפענטליך טון דאס, וואס עס טון בעהאלטענערהייט דייטשלאנד, איטאליען און פארטוגאל — אויך ראטען־פערבאנד וועט אנהויבען צו ליפערן געוועהר פאר דער לעגאלער שפאנישער רעגירונג. און עס קען דאך נישט געמאלט זיין, אז די רעגירונג פון פראנצויזישען פאלקס־פראנט זאל זיך גלייכגילטיג צוקוקען ווי דער רעגירונג פון שפאנישען פאלקס־פראנט ווערט צוגענומען די מעגליכקייט זיך צו פערטיידיגען. האט זי דאך פאר דער דאזיגער רעגירונג נישט קיין קלענערע סימפאטיעס ווי די פאשיסטישע רעגירונגען פון דייטשלאנד און איטאליען האבען פאר די אויפשטענדיגע. אויב בלומ׳ס רעגירונג האט זיך ביז־איצט אזוי פעסט געהאלטען אין דער נישט־אינטערווענץ־פאליטיק, איז עס נאר דערפאר, ווייל זי גלויבט דורכדעם צו דערהאלטען דעם שלום. אבער ווען פון אלע זייטען זאל מען אנהויבען צו בעזארגען די קעמפענדע צדדים מיט געוועהר — ווען עס זאל איינמאל געמאכט ווערען א סוף צו דער קאמעדיע פון נישט־אינטערווענץ — דאן רוקט זיך אן די געפאהר פון א בעוואפענטע קאנפליקט אין איירא פא מיט א מורא׳דיגער אומפער־מיידליכקייט.

ש.

טיף ערשיטערטע צוליב׳ן טויט פון איינעם פון די בויער פון אונזער אינסטיטוציע, ספעציעל פון דער זומער־קאלאניע אין קאלע, יודישער אינטעליגענטען־קיך, אמבולאטאריום אויף נייער׳ס ראיאן א. ז. אונזער לאנגיאהריגען פערוואלטונגס־מיטגליד און עקאנאם

יעקב לאסמאן נ״ע

דריקען מיר אויס דער שווערגעטראפענער פאמיליע אונזער טיפסטען צער און מיטגעפיהל.

די פערוואלטונג פון „נותן לחם“.

זונטאג, ד. 25־טן, 4 א זייגער קומט פאר אין לאקאל פון דער יוד. אינטעליגענטען־קיך (סאלנע 14) א טרויער־זיצונג, צו וועלכער עס ווערען גערופען אלע פערוו.־מיטגלידער און פריינד.

בעקאנטמאכונג!

צום הערבסט- און ווינטער=סעזאן

האט דאס בעוואוסטע שיך=געשעפט

A. Ogórek

צוגעגרייט א קאלאסאלען אויסוואהל שפאציר און ספארט=שיך לויט די לעצטע מאדעלע.

Łódź, Zawadzka 11
tel. 202-86.

צוגענגליכע פרייזען א ספעציעלע אפטיילונג פון מענער=שיך.

הזכרה.

זונטאג, דעם 25 אקטאבער ד. י. פינקטליך 12 א זייגער בייטאג צו דער ערשטער שמערצליכער יאהרצייט פון אונזער יונג-פערשטארבענעם ברודער און שוואגער נ"ע

וואלף רייכמאן

וועט אויפ'ן בית החיים פארקומען א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה, צו וועלכער אלע קרובים פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען

די פאמיליע.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען מיין ליבע פרוי, מוטער און באבע

ב"ע

חי' רבקה ראזענצווייג

(פון דער היים קאלינסקא) אשת ר' פנחס נ"י

אין עלטער פון 58 יאהר.

די לוי' קומט פאר היינט פרייטאג, ד. 23/10 11 פריה פון טרויער-הויז פיעטריקאווער 53.

די טיפטרויערנדע פערבליבענע מאן, זיהן, טעכטער, שניר, איידעמס און איינינקלעך.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען

חי' רבקה נ"ע

פרוי פון אונזער לאנגיעהריגען סעקרעטאר פנחס ראזענצווייג נ"י

די לוי' קומט פאר היינט פרייטאג, ד. 23/10 11 א זייגער פארמ. פון טרויער-הויז פיעטריקאווער 53.

מיר בעטען אלע מיטגלידער אפצוגעבען דעם לעצטען כבוד.

די פערוואלטונג פון בעקער=צעך אין לאדז.

אונזער ליבען שוואגער בנימין כרושאנאוויטש און פאמיליע צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען פאטער

נ"ע יוסף כרושאנאוויטש

(פרעזעס פון „נושאי המטה" אין לאדז)

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.

זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

מרדכי קאטשקא און פרוי.

אונזער חשוב' שוואגער בנימין כזשאנאוויטש און פאמיליע צוליב'ן טויט פון זייער אונפערגעסליכען פאטער

נ"ע

יוסף כזשאנאוויטש

(פרעזעס פון נושאי המטה)

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.

זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

אבע הערש וואלמאן און פרוי.

גארדינען

קאפעס, שטארען און טישטיכער

אין א גרויסע אויסוואהל עמפפעהלט

M. Goldbart

Piotrkowska 62, tel. 135-35.

פעלצווארן

לויט די נייעסטע מאדן ווי אויך אלער ארט קירזשנער-ארבייט פירט אויס אקוראט אוז ביליגסטן

דאס קירזשנער-אטעליר **M. R. Miller** Piłsudskiego 56

ספעציאליטעט פוטער-היטלעך

אכטונג, פארבען-הענדלער!

עס ווערט בעקאנט געמאכט, אז דאס בעוואוסטע פארבען=געשעפט א. פ.

„ל. ה. בערגער"

לאדז, דרעוונאווסקא 5, טעל. 133-39

איז ווידער געעפענט און עמפפעהלט זיך די געעהרטע לאדזען און פראווינצער קונדשאפט.

Z intencji Zaręczyn koleżanki naszej

p. **Różki Lubelskiej**

z panem

Jakóbem Gotesgenadem

życzymy dużo szczęścia i różowej przyszłości

P. Srebrnikówna
L. Frydman
J. Szlamowicz

בעקאנטמאכונג

די פערוואלטונג פון סוחרים דעטאליסטען פעראיין, לעגיאנוב 8, מאכט בעקאנט, אז

זעמטליכע בעשטעטיגטע

צעניקעס

איז צו בעקומען פון זונטאג, ד. 25/X פון 2–9 אונטעגליך פון 9–1 און 4—8 אין דער קאנצעלאריע פון פעראיין.

די פערוואלטונג.

„מפעל=הבצרון" ⊙ ענגלישער זאל

לאדז. של. 1, מאי 2.

זונטאג, ט' מרחשון, 25/10, 4 א זייגער נאכמ. קומט פאר

א גרויסע יוגענד-פערזאמלונג

א. ד. ט.:

„די יודישע יוגענד איז קאמף פאר ארץ=ישראל"

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען:

רעד. גראס-ציטערמאן. ד"ר א. טארטאקאווער. משה לימאן. ל. לעווין. דב מארעק, ט. ש. רובין, י. ד. ראבין (א"י), ח. שאפירא (א"י).

גן=הילדים

של החברה ליסוד בתי ספר עברים

בלודז, בלצנסקה 35 תלפון 245=36

מתקבלים ילדים וילדות בגיל מ 4—6 שנה. המועז מרוח — ערוך יפה — טרפסת — גנים.

בכל יום התעמלות. בחוץ חכם לקח.

אייער פערזענליכער אינטערעס באר צו קויפען

די ווייבען

מיט דער מארקע

„באראן"

נאוואמיעסקא 30,

טעל. 210-58

וועלכע גאראנטירט אייך גענוס און צופרידענהייט פאר ביליג געלד.

יידענקט, שטשענשליווי

ביי

א גרויסער אויסוואהל פון יריגיבעלע ביליצער און טאמאשאווער סחורות

אויף אנציגער און פאלטענס

פון די בעסטע קוואליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך!

R. Szczęśliwy

לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5

טעל. 156-09.

געדענקט פראנט II שטאק.

ESTUSIA SAMSONOWICZÓWNA
AREK SZMULEWICZ
ZARĘCZENI

Łódź, w październiku 1936

Z intencji zaręczyn kolegi naszego

p **Arka Szmulewicza**

z p. **Estusią Samsonowiczówną**

życzymy wiele szczęścia i rózowej przyszłości

Izak Goldberg
Szlamek Grundman
Moniek Bojgen
Julek Hochman

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען זוהן און ברודער

אנשעל שמולעוויטש

מיט פרל. אסתר סאמסאנאוויטש

ווינשען מיר א הערציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט

די עלטערן און ברידער יעקב און כלה, עקיבה און אברהם שמולעוויטש

דאס לאנג=בעקאנטע

ווייז=געשעפט פון

ע. שיקיער

(אינהאבער ישראל שיקיער)

פריהער פולנאצנא 1

איצט שרודמיעסקא 3, טעל. 107-84

עמפפעהלט די בעסטע

ווייבען, קאניאקען און ליקיערען ::

עקזיסטירט זייט 1865 יאהר.

ערשטקלאסיגער

הערען-שניידער אטעליר

Bracia GRANAS

36 זגערזשער גאס 36

אין הויף, 2-טער איינגאנג 2-טער שטאק.

נעמט אן אלערארט בעשטעלונגען ווי: ווינטער - פאלטענס, פעלצען, אנצוגען סמאקינגען א.אז.וו. לויט די נייעסטע פאריזער מאדעלען. פון אייגענע און אויך אנפערטרויטע סחורה. צוגענגליכע פרייזען

א הערצליכען מזל=טוב ווינשען מיר אונזער חשוב'ן פערוואלטונגס-מיטגליד

זיגמונט העבריקאווסקי

און פרוי

צוליב'ן געבורט פון זייער

זונעלע

זאל ער אייך ברינגען דערציגען ווערען.

די פערוואלטונג פון קירזשנער=צעך אין לאדז.

די מאדערנע

טאנץ=שולע

אויף פיעטריקאווער 89

קווער אפיצינע פארטער

אונטער דער לייטונג פון בעקאנטען דיפלאמירטען טאנץ=לעהרער

S. RUBINSZTAJN

נעמט אן אמשרייבונגען פאר אנפאנגער טעגליך פון 10 פריה ביז 10 אוונט. בעם. פאר אויסגערוטע שבת און זונטאג פראקטישע לעקציעס.

ספעציעלע שטונדען פאר לאנג=געקליידעטע.

מיט אכטונג דיפלאמירטער טאנץ-לעהרער.

ס. רובינשטיין.

ה. ישניאווא-גורא

ספעציעל ווינטער-וואוינונגען קאמפארט איינגעארדענט ווי: עלעקטריש ליכט, וואסער, באדע-צימער און אלע בעקוועמליכקייטען צו פערמיטען: צו ערפאהרען ביי א. יאקובאוויטש, פיעטריקאווער 85 טעל. 136-76 טעגליך פון 5—7 נאכמ.

אכטונג אכטונג

100-טער מענשען

האבן זיך שוין איבערצייגט, אז די בעסטע

היגיענישע טאפטשאנעס,

מאזעטקעס און מאטראצען

ווי אויך פערשידענע טאפעציר - ארבייט

נענען נאר צו בעקומען אין דער 1-טער לאדזער ווערקשטאט פון אויסגעבעסערטע היגיענישע טאפטשאנעס און מאטראצען

„ZURMA"

א. פ.

אינה. ל. מריז

Łódź, Cegielniana 56

telefon 178-21.

סאליד ע און פינקטליכע אויספיהרונג!

Mgr. Praw

Ludwik Goldkorn

Tłumacz Przysięgły

dla języków:

niemieckiego
hebrajskiego
i żydowskiego

Al. I Maja 9, tel. 114-50

przyjmuje od 11—2 pp. i od 4—7 w.

די געזעלש. **„PRACA"**

וואלטשאנסקא 21

נעהמט אן איינשרייבונגען אויפ'ן

הויזווירטשאפטליכן קורס

די קאנצעלאריע איז טעטיג פון 9–13 און פון 15–19 איינשליסליך.

בלוטיגער רעזולטאַט פון אַראַבישן טעראָר

צוויי ענגלישע זעלנער דערהרג'עט אויפ'ן וועג יפו — ירושלים

ירושלים, 22 (יט"א טעלעגראַפיש).
די אַקציע פון די אַראַבישע טעראָריסטען האָט היינט געבראַכט בלוטיגע רעזולטאַטן. אויף דעם שאָסיי יפו - ירושלים זענען היינט דערהרגעט געוואָרען צוויי ענגלישע זעלנער פון אַן אויפרייס פון אַ מינע. אַן ענגלישער אָפיציר און ענגלישע זעלנער זענען פערוואונדעט געוואָרען.
ביי אבו גאָוו זענען איבערגעריסען געוואָרען די טעלעפאָן-דראָהטען.
אַראַבישע טעראָריסטען האָבען היינט ביי נאַכט שטאַרק בעשאָסען פתח-תקוה, באר-יעקב און ספריה (?)

פערשטאַרקטע אַראַבישע באָיקאָט-אַקציע אין א"י

ירושלים, 22 (יט"א טעל.)
דער אַראַבישער באָיקאָט-קאָמיטעט פיהרט ווייטער אַ שטאַרקע באָיקאָט-אַקציע. פאַר די יודישע געשעפטען שטעהען ווייטער אַראַבישע פיקעטען.
עס ווערט איצט געפיהרט אַן אַקציע צווישען די אַראַבישע סוחרים, אַז זיי זאָלען איבעררייסען מיט די יודישע ענגראָסיסטען. עס ווערט אויך געפּלאַנט אַריינצוציהען אין דער אַקציע די אַראַבישע לענדער.

איבערטריבענע ידיעות וועגען אָנגריפען אויף יוד. ישובים

ירושלים, 22 (יט"א טעל.)
ווי יט"א דערוויסט זיך, זענען די ידיעות וועגען די לעצטע אָנגריפען אויף די יודישע ישובים שטאַרק איבערטריבען.

אַרעסטירט 2 רעוויזיאָניסטען אין תל-אביב

תל-אביב, 22, (יט"א טעלעגראַפיש)
היינט זענען אין תל-אביב אַרעסטירט געוואָרען 2 רעוויזיאָניסטען, וואָס האָבען אויפגעקלעבט רעוויזיאָניסטישע פּלאַקאַטען.

בעפרייט פון קאָנצענטראַציע-לאַגער

ירושלים, 22 (יט"א טעל.)
היינט זענען בעפרייט געוואָרען פון קאָנצענטראַציע-לאַגער אין סאַראַפאַנד ווייטערע עטליכע 30 אַראַבער.

קעניג גאַזי רופט די אַראַבער פון איראַק
צו לעבען בשלום מיט די יודען

באַגדאַד, 22 (יט"א טעלעגראַפיש)
היינט איז דאָ פערעפענטליכט געוואָרען אַן אויפרוף, אין קעניג גאַזי פאָדערט אויף די אַראַבער צו לעבען בשלום מיט די יודען.

וואָס שרייבט די אַראַבישע פּרעסע וועגען קומענדיגען שעדיול

ירושלים, 22 (יט"א טעלעגראַפיש).
די אַראַבישע פּרעסע ברענגט היינט אַ ריי פּרטים וועגען דעם קומענדיגען שעדיול. לויט ווי עס שרייבט די „אלליוואַ“, האָט די יודישע אַגענץ געפאָדערט 12 טויזענד סערטיפיקאַטען, די רעגירונג וויל געבען נאָר 4 טויזענד און דער עמיגראַציע-דעפּאַרטאַמענט וויל געבען אויפ'ן חשבון פון שעדיול 2 טויזענד סערטיפיקאַטען.
ווי די זעלבע צייטונג גיט איבער איז דער קאָלאָניען מיניסטער פאַר געבען דעם שעדיול, דער הויך קאָמיסאַר וואַוקאָפּ איז אָבער דאַגעגען.

דער קאַמף אַרום דעם אַמט פון שטאָט-פּרעזידענט אין תל-אביב

תל-אביב, 22 (יט"א טעל.)
נעכטען איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון דער צענטער-גרופּע פון תל-אביב'ער שטאָט-ראַט, אויף וועלכער עס איז אָרומגערעדט געוואָרען די לאַגע וואָס איז געשאַפען געוואָרען דורך דער וואַהל אַלס פּרעזידענט פון תל-אביב משה שלוש.
אויף דער קאָנפערענץ איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס צו פאָדערן פון שלוש'ן, אַז ער זאָל רעזיגנירען פון אַמט אַלס פּרעזידענט. אין דעם בעשלוס ווערט אָנגעוויזען, אַז שלוש איז אַ ווערקצייג אין די הענד פון דער „הסתדרות“ און אויב ער וועט נישט רעזיגנירען, וועלען די בירגערליכע עלעמענטען איהם אָנהויבען צו בעקעמפען.
דער צענטער האָט בעשלאָסען צו שטיצען די קאַנדידאַטור פון וויצע-פּרעזידענט רוקח אויפ'ן אַמט פון שטאָט-פּרעזידענט.

אויפקלערונגען וועגען געפאָדערט פון ד"ר כאַלדי

ירושלים, 22 (יט"א טעל.)
דער ירושלימער בירגערמייסטער ד"ר כאַלדי איז אויפגעפאָדערט געוואָרען אָפּצוגעבען ערקלערונגען, אויף וואָס פאַראַ גרונד ער לאַדענט איין צו די זיצונגען פון שטאָט-ראַט די אַראַבישע ראַט-מענער, וואָס האָבען זיך אין משך פון די אונרוהען נישט בעטייליגט אין די אַרבייטען פון שטאָט-ראַט.

80 דרישות פאַר קרובים פון ארץ-ישראל-איינוואוינער

וואַרשאַ, 22 (יט"א טעל.)
דער וואַרשעווער פּאַלעסטינאַ - אַמט האָט היינט, נאָך אַ לענגערער צייט, ווידער בעקומען 80 דרישות פאַר קרובים פון ארץ-ישראל-איינוואוינער.

זאַמלונג פון 150 טויזענד דאָלאַר
פאַר'ן געזונדהייטס-וועזען אין א"י

ניו-יאָרק, 22 (יט"א טעל.)
אויף דער יעהרליכער קאָנפערענץ פון „הדסה“ אין פילאַדעלפיאַ, איז בעשלאָסען געוואָרען צו זאַמלען אין לויפענדען יאָהר 150 טויזענד דאָלאַר פאַר דעם געזונדהייטס-וועזען אין ארץ-ישראל.

צוריק געעפענט די באַהן-סטאַציע ראַמאַלאַ

ירושלים, 22 (יט"א טעל.)
די באַהן-סטאַציע ראַמאַלאַ, וואָס איז די גאַנצע צייט פון די אונרוהען געווען געשלאָסען, איז היינט ווידער געעפענט געוואָרען פאַר'ן פערקעהר.

Maraton

Popularny trzylampowy odbiornik o cechach luksusowych. Trzy zakresy fal. Elektrodynamiczny głośnik. Duo-Reżektor.

ELEKTRIT RADIO

ODBIORNIKI O DŹWIĘKU NATURALNYM

Do nabycia w radioskładnicach w całym kraju.

אַרעסטירט אין ירושלים אַ נאַצי-שפּיאָן
וואָס איז אומלעגאַל אַריינגעקומען אין לאַנד

ירושלים, 22 (יט"א טעל.)
דאָ איז אַרעסטירט געוואָרען אַ גערויסער סימכאַק, וועלכער איז אומלעגאַל אַריינגעקומען אין לאַנד. ווי די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, איז סימכאַק אַ נאַצי-שפּיאָן. מען האָט ביי איהם געפונען קאָמפּראָמיטירענדע דאָקומענטען.

אַפּעלאַציע-געריכט בעשטעטיגט דעם אורטייל אויף צוויי אַראַבער

ירושלים, 22 (יט"א טעל.)
דאָס אַפּעלאַציע-געריכט האָט בעשטעטיגט דעם אורטייל אויף צוויי אַראַבער, וואָס זענען פערמשפט געוואָרן פאַר בעשיסען אַ מיליטערישען פּאַטרול ביי שכם.

וואַוקאָפּ אין די יוד. קאָלאָניעס

ירושלים, 22 (יט"א טעל.)
דער הויך-קאָמיסאַר וואַוקאָפּ האָט בעזוכט די קאָלאָניעס נתניה און חדרה.

די אַרבייטען אין תל-אביב'ער פּאָרט ווערט פאָרטגעזעצט
נישט-קוקענדיג אויף דער געגנערשאַפט פון די אַראַבער

תל-אביב, 22 (יט"א טעל.)
די אַרבייטען אין תל-אביב'ער פּאָרט ווערען פאָרגעזעצט אָהן אונטערברעכען. היינט איז פערענדיגט געוואָרען דער צווייטער כוואַליעס-ברעכער אין תל-אביב'ער פּאָרט האָט זיך אָנגעהויבען אויך דאָס בויען פון שיפען.
דער אויבערשטער אַראַבישער ראַט פיהרט ווייטער די אַגיטאַציע געגען דעם בוי פון תל-אביב'ער פּאָרט. וועלכער, ווי זיי ערקלערען, וועט זיין אַ קאָנקורענץ פאַר'ן יפו'ער פּאָרט.
דער אויבערשטער ראַט וועט פאָדערן פון דער קעניגליכער קאָמיסיע, אַז דער פּאָרט אין תל-אביב זאָל צושטערט ווערען.

דער הויך-קאָמיסאַר און גען. דיל
מיט אַ בעזוך אין דער העברעאישער אוניווערזיטעט

ירושלים, 22 (יט"א טעל.)
דער הויך-קאָמיסאַר וואַוקאָפּ און גענעראַל דיל האָבען היינט בעזוכט די העברעאישע אוניווערזיטעט. זיי האָבען זיך פעראינטערעסירט מיט די אַרבייטען פון אוניווערזיטעט, בעזונדערס מיט דער באָטאַנישער אָפּטיילונג.

פערוועהרט דעם „מאַרש אויף בריסעל“

די לינקע האָבען אָנגעקינדיגט אַ קאָנטער-מאַניפעסטאַציע

פּאַריז, 22 (ספּ. טעל.)
פון בריסעל מעלדעט מען: דער מיניסטאָרען-ראַט האָט אויף דער נעכטיגער נאַכט-זיצונג בעשלאָסען צו פערוועהרען די מאַניפעסטאַציע פון די „רעקסיסטען“, וואָס האָט געזאָלט פאָרקומען דעם קומענדיגען זונטאָג, צוליב דעם, וואָס די עקסטרעם-לינקע האָבען אָנגעקינדיגט אַ קאָנטער-מאַניפעסטאַציע איז ענטשטאַנען אַ מורא, דאָס עס קען קומען צו אונרוהען. די „רעקסיסטען“ זענען אויפגערעגט צוליב דעם בעשלוס פון דער רעגירונג און זיי ערקלערען, אַז זיי וועלען אָפּהאַלטען די מאַניפעסטאַציע, נישט-קוקענדיג אויף דעם פערבאָט פון דער רעגירונג.
ווי בעוואוסט, האָבען די „רעקסיסטען“ אָנגעקינדיגט אַ „מאַרש אויף בריסעל“ אין וועלכען עס זאָלען זיך בעטייליגען 200 טויזענד מאַן.

ספּעציעלע סערטיפיקאַטען פאַר דער יוגענד עליה פון דייטשלאַנד

בערלין, 22 (יט"א טעל.)
די אַרבייטס-געמיינשאַפט פאַר יוגענד- און קינדער-עליה, האָט בעקומען 60 ספּעציעלע עליה-סערטיפיקאַטען, וואָס זענען בעשטימט פאַר יוגענדליכע, וואָס פאָהרען קיין יאַדזאר, וואו זיי בעקומען אין משך פון דריי יאָהר אַ לאַנדווירטשאַפטליכע ערציהונג.

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט-קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8–11 נאָכמ. און פון 6–8 אָוונד.

Dr. med. Sadokierski
כירורג פון ציינער און יאַסלעס
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
Piotrkowska 56, tel. 129-77.

Togal
העלפט ביי גיך און גוט!
ביי פאַרקילונג, היץ, ביי ברעכען אין די ביינער
ווּעסטו איך האָבען גוטע נוצן. טאָגאַל-טאַבלעטען טעט מען אויך ביי רעוומאַטיזם, אַרטרע-טיזם און פּאָדאַגרע.
טאָגאַל שטילט דעם ווייטאָג און פאַרלייכטערט די ליידן.

אַנטי יודישע געשעהענישען אויף דער דייטשער אוניווערזיטעט אין פּראַג

פּראַג, 22 (יט"א טעל.)
אויף דער דייטשער אוניווערזיטעט אין פּראַג האָבען די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישע סטודענטען געמאַכט אַ גרויסען טומעל בעת דער לעקציע פון דעם בעקאַנטען פּראָפעסאָר פון אינטערנאַציאָנאַלען רעכט האַנס קעלזען. די יודישע סטודענטען זענען אַרויסגעשטויסען געוואָרען פון זאַל.
דאָס בילדונגס-מיניסטעריום האָט מיטגעטיילט, אַז אויב די אונרוהען וועלען זיך איבערחזרן, וועט די אוניווערזיטעט געשלאָסען ווערען.

בריטישע קאָנסולען אין דייטשלאַנד
אָפּגעשטעלט די וויזעס פאַר ארץ-ישראל עולים

בערלין, 22 (יט"א טעל.)
דעם פּאַלעסטינאַ-אַמט אין בערלין איז מיטגעטיילט געוואָרען אַז די בריטישע קאָנסולען אין דייטשלאַנד האָבען אָפּגעשטעלט דאָס ערטיילען וויזעס פאַר פּאַלעסטינאַ-עולים. דאָס איז געשעהען אויפ'ן סמך פון אַ פעראָרדנונג, וואָס איז אָנגעקומען מיט איניגע טעג פריהער, ווי די אַראַבער האָבען אָפּגעשטעלט דעם שטרייק אין ארץ-ישראל.

1-טע רעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאַר כירורגיע פון ציין, קיהן-באַקען און יאַסלעס
פון Dr. med. **Sadokierski**
פּיעטריקאָווער 56, טעל. 129-77
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 בייטאָג.

בעקאַנטמאַכונג! דערמיט מאַך איך בעקאַנט מיינע געעהרטע קונדשאַפט, אַז מיין איז געוואָרען איבערגעטראָגען — פון — פּיעטריקאָווער 31 אויף **שרודמיעסקאַ 27** פראָנט 2. שטאָק
און איך ווייטער פערזעהען מיט די נייעסטע פּאַריזער מאָדעלען. איך עמפּפעהל זיך ווייטער דער ג' קונדשאַפט.

ערשטקלאַסיגער דאַמען-אַטעליער
מיט אַכטונג דיפּלאָמירטער דאַמען-שניידער-מייסטער
I. H. CYMERMAN
Łódź, Śródmiejska 27, tel. 240-79.

טעאטער פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20.
צווייטע גרויסע פרעמיערע! לייען און געדענק! נייער רעפערטואר. מוזיק, געזאנג, טענץ!
טעאטער פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20.
היינט פרייטאג ווערט צוליב דעם קאנצערט נישט געשפילט.
ווילנער אפערעטען-טרופע נחמה, קאדיש, האש שלמה קוטנער
מארגן שבת 24 ד. ח. 12 א זייגער פריהמארגנס „איבינגע מאמע” פרייזן פון 54 גר. ביז 1.50 זל.
מארגן שבת 24 ד. ח. 4 א זייגער נאכמיטאג אמעריקאנער ליטוואק פרייזן פון 54 גר. ביז 2.20 זל.
שבת 9 אוונט גרויסע פייערליכע פרעמיערע! אפערעטע אין 3 אקטן
מאטקע פון סלאבאדקע
20 נומערן געזאנג — הערליכע נאך נישט געזעהענע דעקאראציעס — פארגרעסערטער ארקעסטער — אנפ.: דוד ביינעלמאן
מאדערנע טענץ און קאסטיומירונג. בילעטן צו בעקומען אויף אלע פארשטעלונגען אין קאסע פון טעאטער „פילהארמאניע”.

היינט קומט זיך צוזאמען דער נישט-אינטערווענץ-קאמיטעט

לאנדאן, 22 (ספ. טעל.)

די זיצונג פון דעם נישט-אינטערווענץ-קאמיטעט אין די שפאנישע ענינים איז צוזאמענגערופן געווארן אויף מארגען. אויף דער טאג-ארדנונג געפינט זיך קודם-כל דער דייטשער ענטפער אויף דעם פארוואורף פון ברעכען דעם אפמאך. דער איטאליענישער ענטפער וועט איבערגעגעבן ווערן מארגען נאכמיטאג.

ראטען-פערבאנד וועט קינדיגען דעם נייטראליטעטס-אפמאך

לאנדאן, 22 (ספ. טעל.)

אין די ענגלישע פאליטישע קרייזען שטרייכט מען אונטער, אז די סאוויעט-רעגירונג האט וואהרשיינליך אויף דער פרייטאג'דיגער זיצונג פון דעם נישט אינטערווענץ קאמיטעט קינדיגען דעם נייטראליטעטס-אפמאך. די לאנדאנער דיפלאמאטישע קרייזען זענען איבערצייגט, אז די סאוויעט-רעגירונג האט שוין אנגענומען א בעשלוס און האט בדעה זיך אפצן צו שטעלען אויף דער זייט פון דער מאדרידער רעגירונג; די ענגלישע רעגירונגס-ספערען האלטען די לאגע פאר זעהר ערנסט.

ערב גרויסע דיפלאמאטישע ענדערונגען

ווארשא, 22 (ספ. טעל.)

אין די דיפלאמאטישע ספערען ערווארט מען אין נאוועמבער ענדערונגען אויף די דיפלאמאטישע פאסטענס. אזוי זאל מיכאל מאשטשיצקי, געוועזענער פארשטעהער אין טאקיא איבערנעהמען דעם אמט פון דירעקטאר פון דיפלאמאטישען פראטאקאל. דער ביז-איצטיגער שעף פון פראטאקאל ראמער זאל בעשטימט ווערן אלס פארשטעהער אין האאג.

מען שמועסט אויך כסדר אז דער בערלינער אמבאסאדאר ליפסקי זאל פערטרעטען ווערען דורכ'ן געוו. וויצע מיניסטער כאטשינסקי, דירעקטאר און מיניסטארען קאבינעט לוביענסקי זאל פערטרעטען דער דר. פאפעע אין פוילישען קאמיסאריאט אין דאנציג.

PRAKTYCZNY i elegancki
Kapelusz
nabędzie pan tylko w firmie
B. KLAJNBAUM
Piotrkowska 88
31

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוואכע-בע האנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

אפענסיווע פון די אויפשטענדיגע אויף מאדריד

ראבאט, 12 (ספ. טעל.)

א קאמוניקאט פון דער ראדיא-סטאציע אין סעווילא מעלדעט: די פליהער פון די אויפשטענדיגע האבען היינט באמבארדירט דעם צפון-וואקזאל אין מאדריד. דאס מיליטער פון די אויפשטענדיגע מארשירט, נאכ'ן פערנעהמען נאוואל, קארנעברא און ווילאנועווא, פארווערטס.

בורגאס, 22 (ספ. טעל.)

דאס מיליטער פון די אויפשטענדיגע, וואס האט אנגעהויבען א אפענסיווע פון ראנדא אין דער פראווינץ מאלאגא, האבען פערנומען קאסארעבאנעדלא, יונקערא, אלנאטאלטשין, באנאראבא, ווי אלפאנדעאיטע.

היינט אינדערפריה האט דאס מיליטער פון די אויפשטענדיגע פערנומען נאווא דע מארקעס אויף דרום פון סיענא דע קוואדראמא, אין שכנות פון עסקוגימל.

לאנדאן, 22 (ספ. טעל.)

רייטער מעלדעט פון מאדריד: אויף דעם אפשניט אויף צפון-מזרח פון מדריד הינטער סינ-רענצא, האט היינט געהערשט פולשטענדיגע רוה. די ארבייטען ביים בעפעסטיגען מאדריד קומען ווייטער פאר. די מיליץ פיהרט אדורך אקאפעס און ציהט אדורך דראהט-פערצוימונגען ביי די צוגענג צו דער שטאט.

מאסקווע, 22 (ספ. טעל.)

„טאס” מעלדעט, אז אין גאנצען לאנד קומען פאר זאמלונגען פאר די שפאנישע פרויען און קינדער. אין גאנצען לאנד קומען פאר מיטינגען, אויף וועלכע עס ווערען אנגענומען רעזאלוציעס, וואס סאלידאריזירען זיך מיט דער דעקלאראציע פון סאוויעטישען דעלעגאט אין דעם נישט-אינטערווענץ קאמיטעט.

אין צפון-קאווקאז האט מען אין די קאלכאזען געזאמעלט אויף הילף פאר שפאניען 100 מיליאן רובל.

ליטווינאוו זאל אוועק
אויף זיין ארט זאל בעשטימט ווערן פאטיאמקין

פאריז, 22 (ספ. טעל.)

אויפ'ן יסוד פון אינפארמאציעס פון לאנדאן מעלדעט דער „מאטען”, אז דער איצטיגער סאוויעטישער אמבאסאדאר אין פאריז פאטיאמקין זאל בעשטימט ווערן אלס פאלקס-קאמיסאר פאר אויסערליכע ענינים פון ראטען-פערבאנד אויפ'ן ארט פון ליטווינאוו'ן.

ארעסטירט דעם געוועזענעם אטאשע פון דער סאוויעטישע אמבאסאדע אין פאריז

לאנדאן, 22 (ספעצ.) דער פאריזער קארעספאנדענט פון „דיילי מייל” מעלדעט, אז אין מאסקווע איז ארעסטירט געווארען דער געוועזענער אטאשע פון דער סאוויעטישע אמבאסאדע אין פאריז — טשלענאוו, וועלכער ווערט בעטראכט אלס ליטווינאווס פערזענליכער פריינד. די סיבה פון ארעסט איז אונבעקאנט.

ארום דעם וויזיט פון מיניסטער טשיאנא אין בערלין
די פראנצויזישע פרעסע האלט איהם פאר א בלויזע דעמאנסטראציע

פאריז, 22 (ספ. טל.)

די שטעלונג פון דער פראנצויזישער פרעסע לגבי די בערלינער געשפרעכען פון גראף טשיאנא איז א רוהיגע. אין פאריז הערשט ווייטער די איבערצייגונג, אז דער האַזיגער וויזיט דארף מען בעטראכטען ווי א דעמאנסטראטיווע בעשטעטיגונג פון צוזאמענארבייט אידער פון א צוזאמענאַרבייט אַרבייט אַמאַנגאַ אַפמאך.

„מאן” שרייבט, אז דער בערלינער וויזיט איז גוט צוגעטרייט געווארען. אלץ איז אזוי איינגעאָר-דענט געווארען, אז עס זאל מאכען דעם גרעסטען איינדרוק אויף דער עפענטליכער מיינונג. עס איז גאר נישט בעוואוסט, צי די דייטשלאנד-איטאליען ענטשפרעכען די ערווארטונגען.

זיך אנגעהויבען דער קאנגרעס פון די ראדיקאלען אין פראנקרייך

פאריז, 22 (ספ טל.)

היינט האט זיך אין ביאריץ אנגעהויבען דער קאנגרעס פון די ראדיקאלען. אין קאנגרעס בעטייליגען זיך 1400 דעלעגאטען פון אלע עקען לאנד.

אין די פאליטישע קרייזען גיט מען צו דעם קאנגרעס א גרויסע בעדייטונג, ווייל זייענע בעשלוסען קענען דעצידירען וועגען ווייטערדיגען גורל פון בלומ'ס קאבינעט.

ביאריץ, 22 (ספ. טעל.)

די בעראטונגען פון קאנגרעס האט אנגעהויבען מיט א גרויסער רעדע דער פרעזעס פון די ראדיקאלען עדואַרד דאלאדיע, וועלכער האט צווישן אנדערען געזאגט, אז די בעמיהונגען פון פאלקס-פראנט מוזען זיך ענדיגען מיט ערפאלג, ווייל אין געגענפאל וועט נישט דאס פונאנדערלאזען דעם פארלאמענט און נישט נייע וואהלען נישט פערהיטען פון א געוואלדיגער סכנה.

światowa marka
Primeros
GUM.
nagrodzone złotym medalem w ...
pięcioletnia trwałość

ארויסגעשיקט דעם קארעספאנדענט פון יט"א פון ליטע

בערלין, 22 (ספ. טעל.)

פון קאוונא מעלדעט מען: די ליטווישע רעגירונג האט ארויסגעשיקט פון ליטע דעם קארעספאנדענט פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור, דעם לאטווישען בירגער וויינערמאן פאר כלומרשט פאלשע אינפארמירען וועגען דער ווירטשאפטליכער לאגע.

ערמארדעט א יוד נעבען זאלעשטשיקי

ווארשא, 22 (טעלעפאניש)

נעבען זאלעשטשיקי, אויף יענער זייט דניעסטר אויף דער גרענעץ צווישען פוילען און רומעניען, האבען באנדיטען אויסגעפיהרט א רויב-מארד אויף דעם יודישען סוחר חיים שאפיר. איהם האבען די באנדיטען ערמארדעט, זיין פרוי שווער פערוואונדעט און צוגערויבט עטליכע טויזענד לייט.

אמעריקאנער „בני-ברית”
בעשלאסען צו גרינדען א קאלאניע אין ארץ-ישראל

ניו-יארק, 22 (יט"א טעל.)

די לייטונג פון דער לאושע „בני-ברית” האט בעשלאסען צו אסיגנירען 100 טויזענט דאלאר אויף צו גרינדען א קאלאניע אין ארץ-ישראל אויפ'ן נאמען פון דעם לאנגיעהריגען פיהרער פון „בני-ברית” אלפרעד קאהן.

לעצטע דעפעשען

לאנדאן, 22 (ספ. טעל.)

דער פיהרער פון דער לייבור-פארטיי אטלי האט ארויסגעשיקט א בריף צום פרעמיער באלדווין, אין וועלכען ער חזרט איבער אין א שארפער פארם די פארוואורפען פון זיין פארטיי וועגען דער פערלעצונג פון דער נייטראליטעט דורך פערשידענע מלוכות.

דער סעקרעטאר פון די ענגלישע פראפעסיאנעלע פעראיינען וואלט סיטרין איז ארויסגעפארען קיין פאריז וואו ער וועט זיך בעטייליגען אין דער זיצונג פון אינטערנאציאנאלען קאמיטעט פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען.

ווארשא, 22 (טעלעפאניש)

דאס וויכטיגסטע געשעהעניש אויף די וואלוטע-בערזעס איז געווען דאס פלוצלינגע פאלען פון דעם פראנצויזישען פראנק, וואס האט זיך אויף דער פאריזער בערזע אויסגעדריקט אין דער שטייגונג פון כמעט אלע פרעמדע וואלוטעס.

Dr. med.
HALTRECHT
ספעציעל-ארצט פאר הויט-,געשלעכטס קראנקהייטען און מענער-שוואכע
האט זיך איבערגעצויגען פון פעטריקאווער 10 אויף
161 פעטריקאווער 161
טעל. 245-21.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצא-פרייזען

דער בונד פון דיקטאַטאָרען

צום וויזיט פון איטאַליענישען אויסערן-מיניסטער אין בערלין

דאָס היטלער דייטשלאַנד האָט איצט אַ גרויסען גאַסט: מוסאָליניס איידעם, דער איטאַליענישער אויסערן-מיניסטער גראַף טשיאַנאָ איז געקומען אָפּגעבען אַ פערזענליכען גרוס פון איטאַליענישען דיקטאַטאָר דעם דייטשען.

אין שייכות מיט דעם דאָזיגען וויזיט ווערען פערשפּרייט פערשיעדענע קלאַנגען און השערות. צווישען אַנדערע שרייבט די פּאַריזער „פּ. מ.” פּאָל-סענדערעס:

די אַלטע פאָרם פון בונדען איז פאַר דער פּאָליטישער צוזאַמענאַרבייט פון דיקטאַטור-רעגירונגען נישט געאייגענט און אויך פון דער רייזע פון גראַף טשיאַנאָ קיין בערלין דאַרף מען נישט ערוואַרטען קיין אויסערגעוועהנליכע סענסאַציע, ווי למשל, אַ אַלליאַנס פון אַ דייטש-איטאַליענישען בונד. דער אויסערן-פּאָליטישער כוח פון דיקטאַטאָר-רעזשים ליגט אין זיין עלאַסטישקייט און דער מעגליכקייט גלייך צוצופּאַסען זיין שטעלונג צו יעדער געשאַפענער לאַגע, נישט רעכענענדיג זיך מיט קיין שום טראַדיציעס. צו וואָס אַלזאָ זיך צובינדען מיט אָפּמאַכען, וואָס באַגרענעצען נאָר די האַנדלונגס-פרייהייט און וואָס וועגען זייער רעאַליזירן ווערט וועגען היטלער און מוסאָליני זעהר סקעפּטיש.

אָבער זייט דעם אָנהויב פון יאָהר 1936 האָט זיך צווישען רוים און בערלין געשאַפען אַ צוזאַמענאַרבייט, וואָס האָט אין די לעצטע וואָכען אָנגענומען אַן ענגערע פאָרם. דער דיפּלאָמאַטישער קאָנטאַקט איז נאָך אַ חוץ דעם פערשטאַרקט געוואָרען דורך דעם אויסטויש פון מיליטערישע מיסיעס. אין יוני איז קיין רוים געקומען אַן אָפיציעלע דעלעגאַציע פון דייטשען גענעראַל-שטאַב, באַלד דערנאָך איז אויך געקומען אַ פלאָט - דעלעגאַציע. דאָס זענען נישט געווען קיין ריינע העפליכקייטס - וויזיטען, נאָר די צוזאַמענאַרבייט, וואָס איז דערביי צושטאַנד געקומען, באַציהט זיך אויף אַלע מעגליכע טעכנישע פּרטים. למשל, בעת דעם וויזיט פון גענעראַל וואַלע פון איטאַליענישען לופט - מיניסטעריום אין בערלין, איז דאָרט אונטערגעשריבען געוואָרען אַ לופט פּליהער קאָנווענציע, וואָס אַנערקענט פאַר די איטאַליענער אַ לופט-פּליה שטיץ-פּונקט אין האַמבורג, בעת די דייטשען זאָלען באַקומען אַ לופט - פּאָרט אויף איינעם פון די אינזלען פון דאָדעקאַנעז. ביז איצט זענען נאָך ווייניג פּרטים באַקאַנט וועגען דער מיליטעריש - טעכנישער זייט פון דער דייטש-איטאַליענישער צוזאַמענאַרבייט. אָבער עס זענען פאַרהאַן חשדים באַוויזען, דאָס אין אַ מעהריגער סיטואַציע קען צושטאַנד קומען אַ פאַקטישער מיליטערישער בונד צווישען איטאַליען און דייטשלאַנד.

די לאַגע בעת דעם איצטיגען באַזוך פון מיניסטער טשיאַנאָ אין בערלין, איז איצט פאָלגענדע: קודם כל איז צווישען דער איטאַליענישער און דייטשער דיפּלאָמאַטיע געקומען צו אַ הסכם אין דער רוסלאַנד - פּאָליטיק. בשעתו איז איטאַליען געווען די ערשטע גרויס-מאַכט, וואָס האָט אַנערקענט ראַטען-פערבאַנד און ביז מיט אַ קורצער צייט צוריק איז צווישען די דאָזיגע ביידע מלוכות נישט געקומען צו קיין רייבונגען. מען האָט עס בעטראַכט אַלס אַ באַווייז פון דער איטאַליענישער רעאַלער פּאָליטיק. אויף דער שטרעזאַ - קאָנפערענץ האָט זיך מוסאָליני אַרויסגעזאָגט פאַר אַ מזרח פּאַקט. ער האָט זיך אויך אַרויסגעזאָגט לטובת דעם פראַנצויזיש סאָוויעטישען בונד. אַ געוויסע צייט האָט מען אַפילו גערעדט וועגען אַ בונד צווישען איטאַליען און ראַטען-פערבאַנד. און ווי מען שמועסט, איז היטלער איינגעגאַנגען אויף הנחות אין דער עסטרייכישער פראַגע, ערשט אונטער דעם דרוק פון דער דאָזיגער מעגליכקייט. די ענדערונג איז געקומען בוכשטעבליך איבער נאַכט. 24 שעה נאָכדעם ווי עס איז די אויסלענדישע קאָרעספּאָנדענטען פון דעם רוימישען פּראָפּאַגאַנדע מיניסטעריום איבערגעגעבען געוואָרען אַ געוויסע פּאַראַדאָקסישע ערקלערונג, איז ערשינען אַ קאַטעגאָרישער דעמענטי פון דער סטעפאַני אַגענטור. זייט דער דאָזיגער צייט איז די אַנטי-רוסישע טענדענץ פון דעם דייטש-איטאַליענישען פראָנט געוואָרען אַלץ שטאַרקער, און דער טאָן פון דער איטאַליענישער פּרעסע האָט זיך אין דער רוסלאַנד - פראַגע אונטערשיידט פון דער דייטשער נאָר מיט דער מעהר פאָרזיכטיגערע פאָרמולירונג.

היטלערס געגענלייסטונג פאַר מוסאָליני בעשטעהט קודם כל אין דער אונטערשטיצונג פון די איטאַליענישע פאָדערונגען לגבי ענגלאַנד. די דייטשע דיפּלאָמאַטיע געהט נישט לעצטענס אין דער ליניע פון אַ דייטש - איטאַליענישע פערשטענדיגונג. זי בעמיהט זיך אַריינצוציהען איטאַליען אין אַלע איהרע אונטערהאַנדלונגען. אין די לאָקאַרנאָ אונטערהאַנדלונגען, למשל, האָט זי זיך אָנגעשלאָסען אין דער איטאַליענישער פאָדערונג, אַז אין דעם נייעם לאָקאַרנאָ - אָפּמאַך זאָלען ענגלאַנד און איטאַליען אויך געגענזייטיג גאַראַנטירען די גרענעצען. זי אונטערשטיצט מיט אַלע כוחות די איטאַליענישע פּאָליטיק אויף דעם מיטעל-לענדישען ים און וואַרשיינליך האָט איין פּונקט פון די איצטיגע אונטערהאַנדלונגען פון איטאַליענישען אויסערן-מיניסטער אין בערלין זיין די אַקטיוויזירונג פון דער דאָזיגער צוזאַמענאַרבייט אין דער שפּאַנישער פראַגע. אַ פערשטאַרקונג פון דער פאַשיסטישער השפּעה אין שפּאַנישען מאַראָקאָ, ווען אפילו דאָס זאָל נישט זיין פערבונדען מיט אָפּטרעטען געביטען, וועט זיך אָפּשטויסען אויף אַ שטאַרקע געגנערשאַפט מצד ענגלאַנד. ווען מוסאָליני וועט זיך קענען פערזיכערען אין דעם פאַל די אונטערשטיצונג פון דייטשלאַנד, וועט דאָס זיכער נישט בלייבען אָהן אַ ווירקונג אין לאָנדאָן. געגען אַ דייטש - איטאַליענישע פלאָט - קאָמבינאַציע אויפן מיטעל-לענדישען ים וואָלט אויך אַ [illegible] ענגלאַנד געווען צו שוואַך. ווען אפילו די דאָזיגע בעטראַכטונגען טראָגען אַ ריין טעאָרעטישען כאַראַקטער, שטאַרקט אָבער שוין זייער בלויזע מעגליכקייט מוסאָליניס שטעלונג אין דעם קאָנפליקט מיט ענגלאַנד. די פראַגען פון מיטעל-אייראָפּע און באַלקאַן שפּילען ביי די איצטיגע דייטש-איטאַליענישע אונטערהאַנדלונגען אַ צווייט-ראַנגיגע באַדייטונג.

דרינגענדע הילף און רעטונגס-קאַמפּאַניע פאַר די פליישער-משפּחות

וויכטיגע בעראַטונג וועגען דער פליישער-אַקציע

מאָנטאָג האָט 19-טען ד.ח. איז אין לאָקאַל פון צענטראַלען האַנדווערקער - פערבאַנד פאָרגעקומען אַ גרינדליכע בעראַטונג גערופען דורך דער איניציאַטיוו קאָמיסיע פאַר דער פליישער-אַקציע, אין וועלכער עס האָבען אַנטייל גענומען פערשטעהער פון צענטראַלען האַנדווערקער-פערבאַנד און צענטראַלען פּראָפעסיאָנעלען ראַט, ווי אויך געזעלשאַפטליכע טוער פון וואַרשע און פּראָווינץ.

דער אינזש. א. רייס עפענט די בעראַטונג, בעקענט די אָנוועזענדע אין די פראַגען, צוליב וועלכע די בעראַטונג איז גערופען געוואָרען און רופט אין אַנבליק פון דער גרויסער נויט, וואָס הערשט איבער טויזענטער פליישער-משפּחות, אין שייכות מיטן אַריינגיין אין קראַפט פון דעם שוין פערעפענטליכטען שחיטה-געזעץ — זיך אַריינוואַרפען מיטן גאַנצען ברען אין דער רעטונגס-אַקציע.

ה' אינזש. רייס גיט אויך איבער, אַז ער האָט זיך פערשטענדיגט מיט אַ רייהע אָנגעזעהענע פערזענליכקייטען אין וואַרשע וועגען דער פליישער אַקציע, וועלכע האָבען פערזיכערט זייער אַקטיווע מיטהילף און מיטאַרבייט, זיי האָבען זיך אָבער ענטשולדיגט, וואָס צוליב אומאָפּהענגיגע פון זיי סיבות קענען זיי זיך נישט בעטייליגען אין דער היינטיגער זיצונג.

אַ קורצען בעריכט פון דער אָפּגעטהאַנער אַרבייט פון דער איניציאַטיוו - קאָמיסיע גיט אָפּ ה' וו. ראָמאַנאָווסקי, וועלכער רעפערירט גלייכצייטיג דעם פּראָיעקט פאַר דער פליישער-אַקציע.

דער פּראָיעקט נעמט אַרום 3.000 פליישער משפּחות, די רעטונגסאַקציע זעהט פאָר פּראָדוקטיוויזאַציע און קאָאָפּעראַציע דאָ אויפן אָרט, ווי אויך עמיגראַציע און קאָלאָניזאַציע אין ארץ ישראל און אַנדערע לענדער.

בכדי די קאָלאָסאַלע אויפגאַבע ווי געהעריג צו דורכפיהרען דאַרף דער אַקציע - קאָמיטעט פּראָקלאַמירען אַ גרויס-צוגיגע הילפס-אַקציע אין לאַנד און אין אויסלאַנד, צו וועלכער עס דאַרפען צוגעצויגען ווערען אַלע קרייזען פון דער יודישער געזעלשאַפטליכקייט, יודישע קהלות, ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, קאָאָפּעראַטיווע אינסטיטוציעס און הילפסאָרגאַניזאַציעס אין דער גאַנצער וועלט.

ה' אדוו. סוריץ גיט איבער אַן אינטערעסאַנטען בעריכט וועגען דעם אָפּקלאַנג פון דער פּראָיעקטירטער פליישער-אַקציע אין די קרייזען פון אויסלענדישען יודענטום, וועלכע האָבען צוגעזאָגט זייער פולע אונטערשטיצונג אין דער דאָזיגער רעטונגס-אַקציע.

ה. אדוו. מ. סוריץ גיט אויך איבער וועגען די בעמיהונגען פון דער פוילישער דעלעגאַציע אויפן יודישען וועלט-קאָנגרעס פאַר דער אַקציע. אין רעזולטאַט פון דעם האָט די ווירטשאַפטליכע קאָמיסיע און דער פּלענום פון יודישען וועלט-קאָנגרעס בעשלאָסען איבערנעמען די פאָרשלאָגען וועגען דער דאָזיגער אַקציע אַלס דרינגענדער, דער ענגער עקזעקוטיווע פון יודישען וועלט-קאָנגרעס.

דער פּרעזעס פון די פליישער-צעכען ביים יודישען האַנדווערקער-פערבאַנד אין פוילען ה' מאַקס גאָרדאָן, גיט איבער אַ שוידערליך בילד וועגען דער לאַגע אין דער פליישער-בראַנזשע היינט צו טאָג, נאָך איידער דער שחיטה-געזעץ איז אַריין אין קראַפט. וועגען די גרויזאַמע פאָלגען פון דעם געזעץ בכלל און פון די אויספיהר-תקנות בפרט, וואָס איז איצט זעהר שווער צו וויסען ווי אַזוי וועלען זיי זיך אויסווירקען אין לעבען. אַלענפאַלס וויפיל מען זאָל זיך נישט פאָרשטעלען די צאָהל פון די אַרויסגעשטויסענע פליישער - משפּחות, וועלען די רעזולטאַטען זיין נאָך שווערער און די צאָהל אַ פיל גרעסערע נאָכן 1-טען יאַנואַר 1937. הער גאָרדאָן שטרייכט אונטער די וויכטיגקייט פון דער אַקציע און ליינט אויך פאָר אַ רייהע פאָרשלאָגען אויפן געביט פון איבערשיכטונג און קאָאָפּעראַציע.

ה' יקב לעשטשינסקי גיט אויך איבער אַ רייהע בעלערנדע און צאָהליך טרויעריגע ציפערן וועגען דעם מצב אין דער פליישאינדוסטריע איצט און נאָכן אַריינגיין אין קראַפט פון שחיטה-געזעץ. אַ רייהע פון זיינע ציפערן שטיצען זיך אויף דער גענוי-מעלטער פליישער-אַנקעטע דורכן צענטראַלען פּראָפ. ראַט, וועלכער ער בעאַרבייט איצט. ה' לעשטשינסקי שטרייכט אונטער די גרויסע וויכטיגקייט און בעדייטונג פון דער אַקציע. ליינט פאָר ווי מעגליך שנעלער צוטרעטען רעאַליזירען אַלע פאָרשלאָגען און פלענער פון דער אַקציע, הערביי דריקט ער אויס זיין זיכערקייט און גלויבען, אַז די אַקציע וועט געפינען דעם געהעריגען אָפּקלאַנג אין אַלע קרייזען פון דער יודישער געזעלשאַפט.

ה' א. ביאַלאָפּאָלסקי ליינט פאָר, אַז די זיצונג זאָל פעסטשטעלען די ריכטליניען פון די רעטונגס-אַקציעס, וועלכע דאַרף זיך אויך בעציהען צו די באָסען, וואָס זענען אונדירעקט פערבונדען מיט דער פליישבראַנזשע, ווי: טרעגער, פליישער-פוהרמאַנים א. אַנד.

ה' זילבערמאַן האַלט, אַז מען דאַרף נישט פערציהען מיטן שאַפען די אינסטאַנץ, וואָס זאָל מיט דער אַרבייט ליסטען, ווייל סך-הכל איז פערבליבען 10 וואָכען ביזן טערמין פון אַריינפיהרען דאָס נייע געזעץ אין לעבען.

אין רעזולטאַט פון דער דיסקוסיע האָט די בעראַטונג בעשלאָסען אין משך פון די נעכסטע טעג דורכפיהרען די ערשטע קאָנסטיטואירונג - זיצונג פון קאָמיטעט, וועלכע זאָל גלייך צוטרעטען צו דער אַרבייט.

ה' אינזש. רייס שליסט די בעראַטונג, אונטערשטרייכענדיג, אַז אין דער דיסקוסיע איז געקומען בולט צום אויסדרוק די טיפע זאָרג פון דער יודישער געזעלשאַפט פאַרן גורל פון די טויזענדער יודישע משפּחות, וועמען עס דראָהט פולשטענדיגער עקאָנאָמישער אונטערגאַנג, נאָך היינט ווען דאָס שחיטה-געזעץ וועט אַריין אין קראַפט. עס איז דרינגענד נויטיג, אַז אַט די זאָרג זאָל פערוואַנדעלט ווערען אין אַ קאָנקרעטער טאַט — אין אַ גרויס-צוגיגער רעטונגס - אַקציע, וועלכע וועט זיכער דערפילען די גרויסע און פעראַנטוואָרטליכע אויפגאַבע — אַרויסראַטעווען טויזענדער יודישע פליישער - משפּחות פון הונגער און פיזישער אויסראָטונג און פערזיכערען זייער מאַכטען מיט אַ נאָרמאַלער מענשליכער עקזיסטענץ.

פרויען האָבען וואָהל-רעכט

צו דער דעמאָקראַטיזירטער יודישער קהלה אין דענעמאַרק

קאָפּענהאַגען (יט"א) די דענישע רעגירונג האָט אַרויסגעגעבען אַ נייע אָרדינאַציע פון דער יודישער קהלה אין קאָפּענהאַגען. אויפ'ן יסוד פון דער נייער אָרדינאַציע וועלען די וואַהלען פון קהלה-ראַט פאָרקומען אין דעצעמבער ה. י. אין פערגלייך מיט דעם פריהערדיגען קהלה-געזעץ, וואָס האָט פערפליכטעט זייט 1914 זענען איינגעפיהרט געוואָרען אַ רייהע שנויים, וואָס דעמאָקראַטיזירען די קהלה. לויט'ן אַלטען געזעץ איז דער קהלה-ראַט בעשטאַנען פון 7 מיטגלידער, וואָס פיר פון זיי האָבען אויך געדאַרפט זיין מיטגלידער פון סינאַגאָגען-ראַט. דאָס נייע געזעץ פיהרט איין אַן אָבשיידונג צווישען די וואַהלען צום קהלה-ראַט און סינאַגאָגען-ראַט. דער לעצטער וועט געוועהלט ווערען סעפּאַראַט און וואַהל-רעכט האָבען צו איהם אַלע יודען, אָהן אונטערשיד פון זייער מלוכה-אַנגעהעריגקייט, דאַגעגען צום קהלה-ראַט מעגען וועהלען בלויז דענישע בירגער. די קהלה-מיטגלידער וועהלען אַ ראַט פון 20 מאַן, וועלכער טיילט פון זיך אויס אַ קהלה-פערוואַלטונג פון 7 פּערזאָן, די פערוואַלטונג ווערט קאָנטראָלירט דורכ'ן ראַט, וועלכער מוז אָפּהאַלטען זיינע זיצונגען לפחות איינמאָל יעדען פערטעל יאָהר. די וואַהלען צום קהלה-ראַט זענען פּראָפּאָרציאָנעלע, און אויך פרויען האָבען צו איהם וואַהל-רעכט. די ראַט-וואַהלען זאָלען פאָרקומען יעדע פיר יאָהר. די פערוואַלטונג דאַגעגען דאַרף דורכ'ן ראַט איבערגעוועהלט ווערען יעדע צוויי יאָהר. דער קהלה-ראַט האָט רעכט צו דעלעגירען צוויי פערשטעהער זיינע אין סינאַגאָגען-ראַט.

קהלה-וואַהל-קאַמף אין וויען

זעקס ליסטעס און 45 טויזענד וועהלערס

וויען (יט"א) די וואַהלען צום קהלה-ראַט אין וויען זענען בעשטימט געוואָרען אויפ'ן 8-טען נאָוועמבער. צו די וואַהלען זענען אַרויסגעשטעלט זעקס ליסטעס: ציוניסטישע (שפּיץ-קאַנדידאַט — דער פּרעזעס פון דער איצטיגער קהלה ד"ר דעזידער פרידמאַן), אוניאָן פון עסטרייכישע יודען (ד"ר אָפּענהיים), פּועלי-ציון (ד"ר שאול סאָקאָל), יוגענד-ליסטע (מלכיאל גרינוואַלד), „פאַר איינהייט און רעכט-גלייכהייט” (פּראָפ. ד"ר מאַרקוס האַיעק), און „אַדאָלף-שטאַנד ליסטע פאַר איינהייט” (ד"ר דוד קרעפּעל). די אַסימילאַטאָרישע „אוניאָן פון עסטרייכישע יודען” קעמפט אין די וואַהלען אונטער העפטיג-אַנטיציוניסטישע לאָזונגען. די צאָהל יודישע וועהלער בעטרעפט 45 טויזענד.

טשעכאָסלאָוואַקישער פּאַרלאַמענט

בעשליסט נייע יודישע קהלה-געזעץ

פּראַג (יט"א) די קאָנסטיטוציאָנעלע קאָמיסיע פון דער אונטערשטער קאַמער פון טשעכאָסלאָוואַקישען פּאַרלאַמענט האָט אָנגענומען דעם פּראָיעקט פון אַ ניי געזעץ וועגען דער אָרדינאַציע פון די יודישע קהלות אין בעהמען, מעהרען און טשעכיש-שלעזיען. דער געזעץ-פּראָיעקט איז אַריינגעטראָגען געוואָרען דורך דעפּ. ד"ר אַנגעלאָ גאָלדשטיין. דער פּאַרלאַמענט האָט איינשטימיג אָנגענומען צוויי פאָרשלאַגען פון דעפּ. ד"ר גאָלדשטיין. אין ערשטען פאָרשלאַג ווערט די רעגירונג גערופען איינצופיהרען אַ דעמאָקראַטיש וואַהל-סיסטעם פאַר אַלע יודישע קהלות און אינסטיטוציעס אין דער טשעכאָסלאָוואַקיי. אין צווייטען פאָרשלאַג ווערט די רעגירונג גערופען צו פעראייניגען אַלע יודישע קהלות אין דער הויפּט-שטאָט אויפ'ן סמך פון געזעץ פון פעברואַר 1920.

„דייטשער סאָציאַליזם” און „יוד. קאַפּיטאַליזם”

מען זשאָנגלירט ווי עס לאָזט זיך

בערלין (יט"א) אויף אַ גרויסער פערזאַמלונג אין פראַנקפורט איז מיט אַ רעדע אויפגעטרעטען דער שטעלפערטרעטער פון פיהרער פון דער „אַרביימס-פראָנט” קלאַוז זעלצנער, וועלכער האָט צו"וו. אַנד. געזאָגט, אַז „דייטשלאַנד איז דאָס ערשטע אַנטי-יודישע לאַנד” און אַז „עס ווערט היינט געפיהרט אַ שווערער קאַמף צווישען סאָציאַליסטישען אידעאַל, ווי ער ווערט רעאַליזירט אין דייטשלאַנד און דעם קאַפּיטאַליסטישען רעגירונגס-סיסטעם, וואָס ווערט פערטרעטען דורך די יודען”.

נאַציפיקאַציע פון דייטשען שטראָף-קאָדעקס

בערלין (יט"א) דאָ איז געשלאָסען געוואָרען די נאַצישע יוריסטען-קאָנפערענץ, וואָס האָט געדויערט אַכט טעג און האָט בעזאָלט דורכפיהרען די רעוויזיע פון דייטשען שטראָף-קאָדעקס אין הסכם מיט די אָנווייזונגען פון דער פריהערדיגער קאָנפערענץ פון נאַצי-יוריסטען, וואָס איז פאָרגעקומען אָנהייב סעפּטעמבער ה. י. דער נייער קאָדעקס ווערט איצט מיטגעטיילט, ווען אין דער נעכסטער צוקונפט שוין פערטיג ווערען דער נייער דייטשער שטראָף-קאָדעקס וואָס שטיצט זיך אויסשליסליך אויף דער נאַצישער אידעאָלאָגיע.

—•×•—

Dr. Zalcwasser
כירורג
CEGIELNIANA 19, tel. 125-27
נעמט אָן פון 1—2 מיטאָג און פון 4—6 אָוונט

עמיל זאלא

צום 34-טען יאהרצייט פון גרויסען שריפט-שטעלער און קעמפער פאר גערעכטיגקייט

פון ישעיה אוגער

די טעג האט די פראנצויזישע קולטור-וועלט, די ליט.ראטור און פרעסע, געפייערט עמיל זאלאס 34. יאהרצייט.

דאס אנדענקען פון דעם גרויסען שריפטשטעלער וועלכער איז נאך גרעסער געווארען אלס קעמפער פארן אמת און גערעכטיגקייט, ווערט ביז היינטיגען טאג געהערט דורך די ברייטע שיכטען פון פראנצויזישען פאלק. זיינע ווערק ווערען הייגט וועניגער געליי.ענט ווי אמאל, ווען ער איז נאך געוועזען דער פיהרער פון ליטעראַרישען פראנקרייך, דער גרויסער מייסטער און שעפער פון נאטוראליסטישען ראמאן, דער אפגאט און דער לערער פון א גאנצען דור ראמאנען-שרייבער, אבער זיין נאמען איז א סימבאל, זיין נאמען ווערט פערהייליגט פון די ברייטע מאסען, פון פאלק, פון די זעלביגע מאסען און געזעלשאפטליכע שיכטען, וואס האבען מיט א יאהר 39 צוריק אין רעכטען ברען פון דרייפוס - פראצעס, ווען דער אנטיסעמיטיזם און שאוויניזם האט ווילד געפוישער ווען אין פראנקרייך, — דעם דאזיגען בעריהמטען פראנצויזישען שריפטשטעלער און גערעכטיגקייטס פאנאטיקער עפענטליך בעליידיגט, בעשימפט און בעשפיגען און שיער נישט פערשטיינערט פאר זיין אומפערגלייבליכען בירגערליכען מוט, פאר זיין העלדישען קאמף, וואס ער האט אויפגענומען און אינטערעס פון אן אומשולדיג פערמשפטען יודען — דעם קאפיטאן דרייפוס.

זאלאס 34. יאהרצייט איז דאס מאל געפייערט געווארען זעהר בעשיידען אין פערגלייך מיט די פייערליכקייטען, וואס זענען איינגעארדנט געווארען אין די פריהערדיגע יאהרען, בעזונדערס צו זיין 25. יאהרצייט מיט 9 יאהר צוריק. דעמאלט איז אין דער סארבאן, דער אלטער פאריזער אוניווערזיטעט און בעריהמטען קולטור-צענטער, אפגעהאלטען געווארן א גראנדיעזע פייערונג מיט דער בעטייליגונג פון די פראמינענטסטע פארשטעהער פון דער פאליטישער, ליטעראַרישער און וויסענשאפטליכער וועלט; די פייערונג האט זיך פערענדיגט מיט א גלענצענדער אפאר מעזע, מיט דער קרוינונג פון זאלאס ביוסט, וועלכער איז אויפגעשטעלט געווארען אין איינעם פון די שענסטע זאלען אין דער סארבאן, א חוץ דעם זענען פארגעקומען פייערליכע פארשטעלונגען אין א גאנצער ריי פאריזער טעאטערס און פערשידענע אנדערע אימפרעזעס לכבוד זאלאס יאהרצייט.

האט איז געווען מיט א יאהר ניין צוריק. אויך היינט, נאטירליך, געדענקט מען עמיל זאלאן און מען עהרט זיין אנדענק פונקט אזוי ווי אין די פריהערדיגע יאהרען. אבער דער אונטערשיד איז: היינט מאכט דורך פראנקרייך א שווערע אינערליך - פאליטישען קריזיס. און אזוי האט דאס מאל נאר די ערנסטע פרעסע און געוויסע ליטעראַרישע און געזעלשאפטליכע קרייזען אויף א בעשיידענעם אופן געפייערט זאלאס 34. יאהרצייט.

אויך די געזעלשאפט „די פריינד זאלאס", וועלכע עקזיסטירט שוין זיבען יאהרען אין פראנקרייך, — א געזעלשאפט, וואס איהרע צילען זענען מעהר סאציאליסטישע ווי קונסטלערישע - ליטעראַרישע: זי שטרעבט צו ווירקען דערציהערישע אויף די מאסען דורך דעם נאמען זאלא, דורך דעם קולט פון זיין פערזענליכקייט, און צו דערהאלטען לעבעדיג אין זכרון פון פאלק די ערינערונג אַז זיין גרויסער מענשליכער מאט — אויך די דאזיגע געזעלשאפט האט אפגעהאלטען א בעשיידענע פייערונג אין זאלאס ווילע אין מעדאן, וואו דער דיכטער האט יאהרען לאנג געלעבט און געשאפען זיינע בעסטע ווערק און וואו עס געפינט זיך היינט א אויסגעצייכענט איינגעארדנעטע היים פאר קליינע קינדער, דאס דאזיגע „לעבעדיגע דענקמאל" און אפשר דער שענסטער פון אלע מאנומענטען, דורך וועלכע פראנקרייך האט פעראייביגט דעם אנדענק פון גרויסען מענשען-פריינד און אומדערשראקענעם קעמפער פארן אמת.

נאטירליך, די אנטיסעמיטיש - נאציאנאליסטישע פרעסע פון כל המינים פאשיסטען, פייער-קרייצלער, קלעריקאלען און ראיאליסטען, די יורשים פון יענער קלעריקאל — מיליטאריסטיש - מאנארכיסטישער קליקע, וועלכע האט בעת דער דרייפוס - אפערע אזוי גע רודפ'ט זאלאן פאר זיין מוטיגען ארויסטרעטען נעגען די פעלשער און בלבול - מאכער, נעגען די שענדער פון דער רעפובליק, — אט די פרעסע, וועלכע העצט נעגען אלץ, וואס איז דעמאקראטיש און פראגרעסיוו אין פראנקרייך און וועלכע בענקט אזוי נאך א היטלערישען פראנצויזישען היטלער, פערשווייגט געוועהנליך אלעמאל זאלאס יאהרצייט. און אויב זי רעדט שוין יא — און דאס מאל טראגט האבען א פאר נאציאנאליסטיש - פאשיסטישע בלעטער „דערמאהנט" דעם יאהרצייט — רופט זי אַן זאלאן נישט אנדערש ווי „פעררעטער" און שענדעט חעם נאמען און דעם אנדענק פון אלע אנדערע מוטיגע פערטיידיגער פון קאפיטאן דרייפוס, איבערחזרנדיג די געמיינהייטען און בלבולים, מיט וועלכע די קלעריקאל-נאציאנא-ליסטיש - מיליטאריסטישע פערברעכער באנדע האט מיט קנאפע פערציג יאהר צוריק אפגעריהט, אז די פערטיידיגער דרייפוס'עס זענען נישט געווען קיין קעמפער פאר יושר און גערעכטיגקייט נאר „בעצאהלטע קנעכט פון א אינטערנאציאנאלען סינדיקאט", פון עפעס „א יודישער קאפיטאליסטען - גרופע", וועלכע האט געוואלט „בעגראבען די רעפובליק" און „רא-מעוועז חעם פעררעטער און שפיאן„ דרייפוס'ן...

* * *

די יודישע וועלט וועט שטענדיג עהרען דעם אנדענק פון דעם ראזיגען גרויסען פראנצויז, נישט נאר דערפאר, ווייל ער האט זיך אנגענומען די קריוודע פון אַן אומשולדיגען יודען, נאר אויך צוליב דעם, ווייל ער האט מיט מסירות - נפש געקעמפט פאר דער ריינער אידעע פון גערעכטיגקייט אין זין פון די יודישע נביאים, פאר דער אידעע, וואס איז נישט אפהענגיג פון א קאנקרעטען פאל און פון א בעשטימטער פערזאן און מאכט נישט קיין אונטערשיד צווישען נאציאנאליטעט, רעליגיע און ראסען-אפשטאמונג.

מיר מאכען נישט און ווילען נישט פערגעסען דעם דאזיגען אידעאלען קעמפער פאר גערעכטיגקייט, זאלא, דארף מען געדענקען, איז בכלל געווען איינער פון די ערשטע אין פראנקרייך, וועלכער האט דערהויבען זיין שטים נעגען אנטיסעמיטיזם, וואס האט דארט געהאט אנגעהויבען אנצונעהמען געפעהרליכע פארמען. אין יאהר 1893 איז ער שוין ארויסגעטרעטען אין „פיגארא" נעגען די אנטיסעמיטישע העצעריען.

עס איז דעריבער כדאי אין קורצען צו דערמאַהנען אין די פערהעלטנישען און שטימונגען, וואס האבען געהערשט אין פראנקרייך פאר דער דרייפוס-אפערע, בכדי עס זאלען קלארער ווערען די מאטיווען פון זאלאס גרויסער מענשליכער טאט — זיך צו ווארפען אין קאמף אין אינטערעס פון זיין פאטער-לאנד, לטובת א אומשולדיגען יודען, נעגען דער גע-מיינהייט און זיטליכער פערדארבענקייט פון די הער-שענדע קלאסען.

נאך פראנקרייכס מפלה אין יאהר 1871 — נאכן פראנצויזיש - פריסישען קריג — ווען די מאנארכיע איז געפאלען און פראנקרייך איז געווארען א רעפובליק, האט די מיליטאריסטישע קליקע צוזאמען מיט דער קלעריקאלער באנדע און דער אריסטאקראטיע און מיט אנדערע אנהענגער פון דער מאנארכיע זיך בעמיהט מיט אלע כוחות און מיטלען אונטערצוגראַבען די יונגע רעפובליק. און אז דאס איז נישט גע-גאנגען, האבען זיי זיך אנגעכאפט פארן אלטען אויס געפרובטען מיטעל — פאר העצעריען נעגען יודען.

אין יאהר 1875 בעווייזט זיך א בוך פון א כלו-מרשטען טערק, א געוויסער מאיאר אסמאן בעי, אונ-טערן אפשרעקענדיגען טיטעל „די ערגאבערונג פון דער וועלט דורך די יודען". דאס איז געווען א מין „פראטאקאלען פון די זקני ציון". אין דעם בוך ווייזט אַן דער מחבר, אז עס עקזיסטירט א געהיימע פערשווערונג פון אינטערנאציאנאלען יודישען קאפי-טאל צוזאמען מיט ראטשילד'ן און דער „אליאנס איזראעליט" נעגען דער קריסטליכער וועלט; די יודען ווילען אלזא פראכט-פשוט „פערכאפען" די הערשאפט איבער אלע קריסטליכע פעלקער...

אין יאהר 1881 הויבט אַן צו ערשיינען די אנטי-סעמיטישע צייטונג „אנטי-זשואיוו" (אנטי-יוד), וועלכע האט א בעדייטענדע השפעה אויף די מאסען. אונטער דער ווירקונג פון דער פערשטארקטער אנטי-יודישער אגיטאציע קומען פאר גרויסע אומרוהען און עקסצעסען נעגען יודען אין אלזשיר.

אין יאהר 1886 גיט ארויס דער אידענפרעסער עדואר דריומאן זיין בוך „דאס יודישע פראנקרייך" וואס מאכט א שטארקען רושם. מיט א פאר יאהר שפעטער ערשיינט דאס בוך פון אנרי דעפארט וועגען „בלוט-מיסטעריום ביי יודען" און עס ווערט געמאכט א פרווו צו אינסצעניזירען א בלוט-בלבול. די אנטיסע מיטען פאלען אדורך, אבער די העצע געהט ווייטער אַן. דריומאן הויבט אַן ארויסצוגעבען זיין „ליבר פאראל", א אנטיסעמיטיש העצ-בלאט פון ערגסטען סארט. דער אנטיסעמיטישער גיפט ברעכט זיך אין וואס אמאל טיפער אין ארגאניזם פון פראנצויזישען פאלק. די קלעריקאלען און מאנארכיסטען שטיצען די אנטי-יודישע בעוועגונג. אין פאריז, אין ליל ווי אין אנדערע שטעט הערען זיך וואס אמאל אפטער אויס-רופען אויף די גאסען: „גיהער מיט די יודען"! — דא און דארט קומען פאר קלענערע און גרעסערע עקסצעסען נעגען יודען.

און אט אין דער צייט טראכט מען אויס א בלבול אויף א יודישען אפיציר, קאפיטאן דרייפוס, אַז ער האט פערראטען זיין פאטערלאנד. חאט טוט מען, בכדי צו קאמפראמיטירען דאס יודענטום. דעם אמת פערבערגט מען, א געוויסען אפיציר עסטערהאזי, בעהאלט מען און מען בעשיצט. דרייפוס דאגעגען ווערט פער'משפט און פערשיקט אויף דעם טייוועל-אינזעל.

א סך פראנצויזען זענען איבערצייגט געווען אין דרייפוסעס אומשולד, אבער דרייפוסעס ערשטע פער-טיידיגער מאכען נישט קיין איינדרוק מיט זייערע ארגומענטען און בעווייזען. מ'הערט זיך נישט צו צו זיי, נאר אט ערשיינט עמיל זאלא, דער גרויסער פראנצויזישער שריפטשטעלער, אויף דער עפענטלי-כער ארענע — און גאנץ פראנקרייך קאכט אויף ווי א קעסעל.

דעם 13-טען יאנואר 1898 פערעפענטליכט זאלא אין קלעמאנסאס צייטונג „ל'אראר" זיין היסטארישען פאראזנעם בריף „איך בעשולדיג" („זש'אקיוז"), אין חעם בריף בעשולדיגט ער דאס קריגס מיניסטעריום דעם גענעראל-שטאב, פערשידענע גענעראלען און אפי-צירען, אַז זיי זענען בעטאנגען א פערברעכען נעגען אַן אומשולדיגען מענשען און בעשיצען דעם אמתען שול-דיגען. דער בריף ווירקט ווי א באמבע. די אנטי-דרייפוסארען הויבען אויף א טומעל און מאבילי-זירען די גאס. די דרייפוס-פארטיי פערשטארקט זיך אבער אויך דורך א גאנצע ריי געגענעהענע פערזענ-ליכקייטען, ווי דער בעריהמטער סאציאליסטישער פיהרער זשאָרעס און אנדערע. נעגען זאלאן ווערט גע פיהרט א אומגעהויערע העצקאמפאניע. מען זידעלט און בעליידיגט איהם ווי א געמיינעם פערברעכער, מען בעפאלט איהם אויף דער גאס, שליסליך שטעלט מען איהם פאר א געריכט, און ער ווערט פערמשפט אויף א יאהר געפענגעניש און דריי טויזענד פראנק געלד-שטראף. א צווייטע אינסטאנץ בעשטעטיגט דעם פסק דין — און זאלא מוז אנטלויפען קיין ענג-לאנד.

אין יאהר 1899 ברענגט מען דרייפוסען צוריק פון דער טייוועל אינזעל. מען שטעלט איהם נאכאמאל פאר א געריכט און ער ווערט ווידער פער'משפט אויף 10 יאהר תפיסה, אבער מ'שענקט איהם די שטראף, און שליסליך ווערט ער אינגאנצען רעהאבילירט.

זאלא קומט צוריק קיין פראנקרייך. עס איז איהם בעשערט געווען צו דערלעבען דעם גרעסטען טרי-אומף, וואס קען אויספאלען אויפן גורל פון א מענשען — צו דערלעבען דעם טריאומף פון אמת, פאר וועלכען ער האט אזוי מוטיג און מיט מסירות-נפש געקעמפט.

אראבער

טיפען און בילדער

פון פישל קארנאווסקי (תל-אביב)

די בעדואינקע

די בעדואינקע, איז אזוי ווי יעדע אראבקע אינ-גאנצען אפהענגיג פון טאטען, אחער פון עלטסטען ברודער אין דער משפחה נאכן טויט פון טאטען, וועל כער בעשטימט פאר איהר א פרייז צו וועלכען יעדער אראבער פון א נישט פיינדליכען שבט, קען זי קויפען. דער אונטערשייד צווישען א אראבקע און בעדואינקע איז נאר דער, וואס די בעדואינקע איז אי-נערליך פריי און עקשנות'דיג טריי איהר ערשטע ליבע און אין אויסקלייבען דעם אביעקט פון איהר ערש-טער ליבע. די בעדואינקע ליבט נאר איין מאל אין איהר לעבען אבער מיט אזא עהרליכער און טיפער איבערגעגעבענער ליבע, ווי עס גיט זעלטען א ביי-שפיל אין דער קולטורעלער געזעלשאפט. די ליבע איז פאר איהר א מתנה פון גאט, א דבר שבקדושה, א הייליגקייט וואס פערלאנגט קרבנות. איהר לאבען, איהר פרייליכקייט, איהר הארץ, איהר נשמה, אלע איהרע נערוועז, איהר גוף, אלץ, איהר גאנצע גייס-טיגער און פיזישער אקטיוו געהערט אויף אייביג נאר דעם, וועמען זי ליבט. אויסער איהר געליבטען זענען נאר הה מענשען אויף דער וועלט, אבער נישט מאנספילען, מענשען האט זי ליב, פאר מענשען האט זי דרך ארץ. מאנספילען האט זי פיינד ווי דעם טויט. זי פיהלט פאר זיי א פיזישען עקעל, גליקליך איז דער וועמען זי ליבט, ווען ער פערשטעהט און קען אפשאצען דעם ווערט פון א קרישטאלריינער ליבע. פאר איהר געליבטען איז זי הונדערט-פראצענטיג וויבליך. און קאקעט איהרע אויגען, שווארץ ווי די פינסטערע נאכט און טיף ווי א תהום, פריש ווי דער קיהלער פריהמארגען, איהר קוק איז א וואולקאן, א אייביגער פייער, קאקעט און ווילד איז זי פאר איהר געליבטען, אבער איהר ליבהארציגער קוק פון דער טיפסטער נשמה, איהר הארציגער געלעכטער, גלעט ווי סאמעט. זי בליבט איהם טריי ביז איהר טויט. די ליבע צו איהם, פערשטיקט און איהר אלע אנדערע ליבעס, צו די עלטערן, צו דער פאמיליע, אפילו די נאטירליכע מוטער ליבע, מיט איהם איז לעבען און גליק. אהן איהם איז דער טויט. אין געזעלשאפט פון הונדערטע בעדואינער זעהט זי נאר איין מאנספיל מיט איהרע אויגען, איהר געליבטען, וועלכער איז צווישען זיי נישטא. א פראגעדיע איז פאר דעם אראבער, וועלכער קויפט זי, אהן איהר צו פרעגען. ער פערלירט זיין געלד, זיינע נערוועז, זיינע יאהרען, ער האט נישט קיין ווייב... קיין קינד און קיין נחת פון א פאמיליען-לעבען.

דער אראבישער דאקטאר - פילאזאפיע

פאסירט האט דאס אין אין יענער צייט ווען דאס שיף „פאלאניא" האט געהאט איהר מארשרוט פון חיפה איבער אלעקסאנדריען, פירעאוס, סטאמבול נאך קאנסטאנצא. מיר זענען מיטוואך פריה אנגעקומען אין אלעקסאנדריען און אווענד זענען מיר אפגעפאהרען. אויפן צווייטען טאג דאנערשטאג זענען מיר, פיר העררען, געזעסען אויף דער טעראסע פון ערשטער קלאס, און געשפילט ברידזש. עס איז צוגעגאנגען צו צו מיר א העהר, א ריכטיגער אריענטאלער טיפ, און גע בעטען ערלויבניש צו קיביצען. דאס הייסט, זיך צו-קוקען ווי מיר שפילען. איך האב איהם העפליך ער-לויבט. א האלבע שעה שפעטער, שטעהט אויף דער קיביצער, שטעלט זיך מיר פאר דאקטאר פילאזאפיע אזוי און אזוי. ער רעדט שעהן ענגליש, פראנצויזיש, אראביש, איטאליעניש און גריכיש. ער דאנקט מיר העפליך פאר מיין ערלויבניש צו קיביצען. ער פרעגט אויב ס'איז מעגליך ער זאל מיטשפילען. איך ענטפער איהם אז נאך אווענדברויט, ער איז א פאסאזשיר פון דעם ערשטען קלאס איך דאכטען פון דריטער, מיר עסען אין פערשידענע צייטען, נאר אומגעפעהר פאר ניין א זייגער, וועל איך ספעציעל פאר איהם אראנזשירען א פארטיע ברידזש. מיר געזעגענען זיך און איך בין זיינע פטור.

א פירטעל פאר ניין זענען מיר אלע געזעסען אויף דער טעראסע ערשטער קלאס, איך האב מיין דאקטאר-פילאזאפיע מיטן נאמען כאסון אבו חורה פארגע-שטעלט פאר די איבעריגע צוויי העררען, און מיר האבען אנגעהויבען די פארטי ברידזש. פערשטענדיגט האבען מיר זיך אויף ענגליש, דער ברידזש איז געגאנגען ליכט שעהן און קארעקט. מיר האבען גאר נישט בעמערקט ווי ליכט און שעהן זענען פערביי צוויי שעה. אייפן וואונש פון דאקטאר האבען מיר פער-ענדיגט דעם ברידזש. דער רעזולטאט פון ברידזש איז געווען א קלייניקייט. דער דאקטאר האט פערלוירען צו אלע צוזאמען אכצעהן פיאסטער — קנאפע פינף זל. איך האב געוואונען אכט פיאסטער און די איבעריגע צוויי העררען האבען [illegible] צוזאמען צעהן פיאסטער.

דער דאקטאר איז אויפגעשטאנען און זאגט צו מיר רוהיג אבער מיט א שטא-קען ערנסטען טאַפּיהל. ער דאנקט מיר זעהר, וואס איך האב ספעציעל פאר איהם איינגעארדענט דעם ברידזש. די צוויי שעה, וועלכע מיר האבען צוזאמען געשפילט ברידזש, זענען די שעהנסטע צוויי שעה אין זיין לעבען. און אזוי לאנג ווי ער וועט לעבען וועט ער געדענקען די וואונ-דערבארע צוויי שעה וועלכע ער האט פערבראכט אין אונזער געזעלשאפט. ער ווענדט זיך צו מיר און בעט ענטשולדיגונג. ער האט ביי זיך קיין געלד. ער האט דעם פארטמאנע פערגעסען אין קאבינע ערשטער קלאס. מארגען פריה וועט ער מיר מיט דאנק און א ברכה אומקערען דעם קליינעם חוב. אין זיין נאמען ווארט בעצאהל איך די איבעריגע צוויי העררען די גע וואונענע צעהן פיאסטער אויף רעכנונג פון דאק-טאר. מיר געזעגענען זיך מיט א ווארעמען האנד-דרוק, און געהען זיך פאנאנדער.

איך בין בכלל א פריה-אויפשטעהער און בעזונ-דער איז אויפן שיף א מחיה זיך דורכצושפאצירען פריה און איינאטעמען די פרישע און אידעאל-ריינע ים-לופט. אויף מיין שפאציר גאנץ פריה האב איך דעם דאקטאר נישט בעגעגענט. צו מיטאג האב איך איהם אויך איינערהייט נישט געטראפען. צום „פייף אָרקלאק" טעה אַז איך האב איהם נישט געזעהען, האב איך שוין שפעגנקט נאך איהם. א דאקטאר, א דזשענ-טעלמען, א אינטעליגענטער מענטש. א שטיקעל קרוב דורך דעם זיידען אברהם ע"ה. איך זעה איהם נישט א גאנצען טאג, אפשר איז ער קראנק, איינזאם און נוי-טיגט זיך אין מיר, אין מיין הילף. איך ווענד מיך צום קאמיסאר פון שיף און איך פרעג אויף מיין דאקטאר. דער קאמיסאר ענטפערט מיר, אז דער דאק-טאר איז אויסגעשטיגען גאנץ פריה אין פירעאוס.

א גאנצען טאג האב איך געלאכט און מיר איבער מיין דאפעלטער פליטה. איך האב געוואונען אין ברידזש און האב נאך צוגעצאהלט. די פילאזאפיע פון דאקטאר-פילאזאפיע האב איך נישט פערשטאנען, נאר פערשטאנען האב איך. אז ער איז איינער פון די מויזענדער אראבער וועלכע זאגען אזוי ווי ער און אז אפנארען איינעם אין אכצעהן פיאסטער זענען די צוויי שעהנסטע שעה אין זיין לעבען, אזוי לאנג ווי ער וועט לעבען וועט ער געדענקען דאס גרויסע פער-גניגען.

אלץ איז פון אללאה.

מיר זענען געפאהרען מיט דער באהן קיין ירו-שלים. אין וואגאן איז היימליך. ווי אין א איינשטו-דירטען כאר, מיט א אמפראוויזירטען דיריגענט, זינגען אלע צוזאמען די נייעסטע א"י לידער פון עמק, פון דגניה, פון גליל. די לידער האבען געשאפען דעם איינדרוק און געהאט דעם ריח פון געאקערטע און פערזייטע פעלדער, דעם נערוויש פון בעוועגטע ווייר צען-זאנגען, דעם ברומען פון שפעסעלער, דעם נגון פילדער פון מחנות היינער, פון א פרידליכער נאטור, פון שאפען און פון א רוהיג צוזאמענלעבען, די שטי-מונג אין וואגאן איז א געהויבענע. פון התלהבות פון א נשמה יתירה.

אין ווינקעל פון וואגאן זעהט מען אן אראבישען פאליציאנט, נעבען איהם זיצט א יוגענדליכער דארפס אראבער, א פעלאך, די הענט פון פעלאך געשמידט אין קייטען, ער זיצט רוהיג. עס ריהרט זיך קיין נערוו ביי איהם אויפן פנים ווי ביי א אומשולדיגען קינד. חברה בעמערקט איהם. ווערט נייעריג, און בע-שליסט זיך דורכצושמועסען מיט איהם.

— עסמא! הער צו — וואוהין פיהרט מען דיך?

— נאך ירושלים אין געריכט. באוואדזשא.

— פארוואס ביזטו אין קייטען?

— איך האב דערהרגעט מיין טאטען — ענט-פערט ער רוהיג.

— דו ביזט געווען אויף איהם ברוגז, האסט זיך מיט איהם געקריגט?

— באוואדזשא! אויף א טאטען מעג מען דען בייז זיין, מען מעג זיך דען מיט איהם קריגען?

— טא פארוואס האסטו איהם דערהרגעט?

— אלץ איז פון אללאה, באוואדזשא, עס האבען זיך איהם געענדיגט די יאהרען, האב איך איהם דער הרג'עט — האט ער געענטפערט נאאיוו.

חברה האט מיט נייעם כוחות זיך א נעהם געטאן צום געזאנג, און אין וואגאן האבען זיך פאנאנדער-געגאסען די היימליכע און אנגענעהמע קלאנגען פון די נייעסטע לידער פון עמק דגניה און גליל.

צוויי דעמאנסטראציעס / פון א. גלאנץ

די צוויי פאשיסטישע דעמאנסטראציעס אין פאריז און אין לאנדאן קאמען אריין אין דער נייעסטער געשיכטע ווי וויכטיגע ווענדפונקטען. דער דורכפאל פון סער אסוואלד מאזלים פאשיסטישער אטאקע אויף דער יודישער איסט־ענד פון לאנדאן; די מפלה וואס דע־לא־ראק מיט זיינע פאשיסטישע באנדעס האבען געליטען אין פאריז — דאס אלץ דארף דינען ווי א גוטע לעקציע פאר די ארבייטער פאר דער ראדיקאלער אינטעליגענץ, פאר אלע דעמאקראטישע כוחות, וואס קעגען זיי טראגט דער פאשיזם זיין ברוטאלע דראהונג.

מיט וואס זענען אט די צוויי דעמאנסטראציעס וויכטיג?

אין לאנדאן האט אסוואלד מאזלי, דער פיהרער פון די פאשיסטען, נישט אנדערש ווי געוואלט אריין אין דער יודישער געגענד און אויף אזא אופן צוגעבען חשק זיינע איינענע אנהענגער און סתם אומבאוואוסטזיניגע עלעמענטען צו מאביליזירען זיך מיט דעם געשריי: „שלאגט די יודען!" ווארום סך־הכל קאן מאזלי נישט בארימען זיך מיט צופיל דערפאלג. זיין פאשיזם קלעפט זיך דערווייל נאך ווינציג צו די ענגלישע מאסען. דער דאזיגער נידערטרעכטיגער רעכענעאט האפט מעהר ווי אלץ אויפ'ן אנטיסעמיטיזם, אויף דער חרפה־הצעה. הערביער האט ער אזוי געוואלט מארשירען דורך דער יודישער געגענד.

זענען געקומען די ענגלישע ארבייטער, אין דער געשטאלט פון זייערע לינקסטע ארגאניזאציעס און אנדערע אנטי־פאשיסטישע גרופירונגען, ווי אויך א צאהל יודישע עקס־סאלדאטען, און געזאגט:

„זיי וועלען נישט דורכגעהן — די פאשיסטען!"

און די פאשיסטען האבען געמוזט אויפגעבען די דעמאנסטראציע. הונדערט טויזענד לאנדאנער ארבייטער האבען פארשטעלט דעם וועג. הונדערט טויזענד ענגלישע פראלעטאריער, אינטעליגענטען און סתם אנשטענדיגע מענשען האבען פארשטאנען, אז דער געשריי „אראפ די יודען!" איז דער סיגנאל צו דער אונטערדריקונג פון די ארבייטער, צו דער פערניכטונג פון אלע פרייהייטען, צו דער אויסלעשונג פון אלע אויסגעקעמפטע רעכט. זיי האבען גענומען די איניציאטיווע און זיי האבען דעם פאשיסטישען באנדיט געצוואונגען צוריקצוטרעטען. דערביי זאל מען געדענקען, אז די לאנדאנער פאליציי האט פאקטיש געשיצט די פאשיסטישע דעמאנסטראנטען. וויפיל מען האט זיך ביי דער פאליציי נישט געבעטען, אז זי זאל פון אנהויב אן די דעמאנסטראציע נישט דערלויבען, — עס האט נישט געהאלפען. דער אינלאנד־מיניסטער, סער סיימאן, אט דער טרוקענער ליבעראליסטישער מוח, האט נאר פאר זיך געזעהן די אבסטראקציע פון „פרייע רעדע", און זיין פאליציי־שוץ האט גארנישט געוואלט טון. זיכער וויל די רעגירונג בכלל נישט צופיל איינרייסען זיך מיט די פאשיסטישע באנדיטען — זיי קאנען צונוץ קומען. נאר די גרויסארטיגע ארבייטער־דעמאנסטראציע האט געצוואונגען די רעגירונג — אין דער לעצטער מינוט — אפצושטעלען די פאשיסטישע אטאקע.

די איניציאטיווע פון די ארבייטער האט אויף אזא אופן אויך די פאליציי געצוואונגען צום אונטערגעבען זיך.

און אין פאריז — אן'עהנליכע געשעהעניש. אמת, דא קומט ווייזט אויס, דער הויפטקרעדיט דער סאציאליסטישער בלום־רעגירונג: און זיין סאציאליסטישען אינלאנד־מיניסטער סאלאנגרא. א בעפעהל איז ארויסגעגעבען געווארען צו דער פאליציי נישט צו דערלאזען, אז די פאשיסטען זאלען שטערען דעם מיטינג, וואס די קאמוניסטישע פארטיי האט צונויפגערופען. די פאשיסטען האבען געוואלט בעווייזען כוח. עס איז זיי נישט געראטען. די פאליציי, מיט דער שטיצע, פערשטעהט זיך, פון לינקע ארבייטער, האבען דע־לא־ראק'ס משרתים געהאלטען אין צוים. די פאשיסטישע „העלדען" האבען זיך געמוזט אפטראגען.

ארום און ארום — א פיינע מפלה פארן פאשיזם אין די צוויי הויפט־שטעט פון דער אייראפעאישער דעמאקראטיע. און די וויכטיגקייט פון דער מפלה בעשטעהט מעהר ווי אלץ אין דעם:

ווען די אנטי־פאשיסטישע כוחות פערלאזען די קלייטמוטיגע פאזיציע פון בלויז פערטיידיגען זיך און טרעטען איבער צו דער אפענסיווע — דארט האבען זיי אלע שאנסען צו געווינען. די פאשיסטען זענען העלדען נאר דערפאר, וואס אין דעם לינקען לאגער איז מען דערשראקען, מען האט מורא צו מאכען דעם טשוואכסטען שריט, מען זעהט די לעצטע חכמה פון „רעאליזם" אין דער איבערגעטריבענער פארזיכטיגקייט. אקעגען דער מורא און איינגעהאלטענקייט פון די רעוואלוציאנערע און דעמאקראטישע כוחות זענען די פאשיסטען געוואלטיגע בריות. דארט אבער וואו די ארבייטער ווייזען ארויס זייער אקטיווע ענטשלאסענקייט, וואו זיי נעמען איבער די איניציאטיווע — דארט ווערט פון דער גאנצער פאשיסטישער העלדישקייט ווינט אהן משאר.

עס איז אזוי שוין געווען אין דייטשלאנד, איידער היטלער איז געקומען צו דער מאכט. עס קאן ביי קיינעם נישט זיין דער מינדעסטער צווייפעל, אז דער פאשיזם האט אין דייטשלאנד געזיגט נאר דערפאר, ווייל די דייטשע ארבייטער־פארטייען האבען געפיהרט א קלייטמוטיגע, א פחדנות'דיגע פאליטיק; נאר דערפאר, וואס די פיהרער פון אט די פארטייען האבען אויפגעגעבען יעדע איניציאטיווע, יעדע געוואגטקייט, מיט אנדערע ווערטער, יעדע פיהרערשאפט. דערפאר זענען די היטלעריסטען געווארען שטארק, זיי זענען געווארען די פיהרער, זיי האבען איבערגענומען די גאנצע איניציאטיווע.

עס איז אזוי אויך אויף דעם אינטערנאציאנאלען פעלד. אין אייראפע פעהרט דערווייל די איניציאטיווע: די פאשיסטישע לענדער. היטלער און מוסאליני פיהרען די מאכט — אלע אנדערע פרעגען זיך מיט מורא: וואס טוט מען אין בערלין און אין רוים? דער אמת איז, אז זאל נאר פראנקרייך אדער ענגלאנד ערנסט פרובען צו זאגען א הויך ווארט און סיי מוסאליני, סיי היטלער וואלטען גלייך אפגעטראטען. די פאשיסטען זענען העלדען און קנאקערס פאר אקעגען די שוואכערע פון זיך. אקעגען אמת'ער מאכט, אקעגען גבורה זענען זיי טרוסען. עס איז, למשל, גענוג געווען פאר עטליכע ענגלישע שטאטסלייט צו זאגען דאס הארבע ווארט, אז זאל היטלער אויפהערען פלוידערן וועגען צוריקקריגען די דייטשע קאלאניעס, און אין בערלין איז מען געווארען שטילער, היטלער איז שוין מעהר נישט ארויסגעקומען מיט יעפעס א נייעם בויאנישען געשריי. און ווען די קליינע פעלקער אין זשענעווע האבען געצוואונגען די גרויסע הערט מסכים צו זיין הערצו, אז עטיאפיע זאל זיין פערטראטען מיט א דעלעגאט ביי דער פערזאמלונג פון דער פעלקער־ליגע, האט דער מעכטיגער און העלדישער בעניטא מוסאליני זיך אפגעווישט די ליפען. פריהער האט ער געסטראשעט, אז אויב עטיאפיע זאל נישט ארויסגעווארפען ווערען, וועט ער... ווען עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז מען האט גארנישט אזוי מורא פאר איהם — האט ער גאנץ שעהן אפגעצויגען.

און גיט א קוק, וואס אין שפאניען טוט זיך. די לינקע. דאס הייסט די רעגירונג־כוחות, האבען אויפגעגעבען די איניציאטיווע די לעצטע וואכען, פערנעמען נאר א פערטיידיגונגס־פאזיציע. ממילא האבען די פאשיסטען געקריגען מוט, אומעטום טעארדענט אן'אפענסיווע און — מאדריד איז בעדראהט. אז אין דעם שפאנישען קאמף זענען די פאשיסטישע לענדער אקטיוו מיט זייער הילף, בעת די דעמאקראטישע לענדער זענען פאסיוו און מוטלאז — דאס איז שוין צו־בעקאנט.

ס'איז גוטע נייעס, וואס האט אונז געבראכט פון לאנדאן און פאריז. דער פאשיזם האט בעקומען א זעץ צווישען די אויגען אין אט די צוויי הויפטשטעט. נאר מען טאר נישט פארגעסען: אז ערפאלגרייכע דעמאנסטראציעס ענטשיידען נאך נישט. דעמאנסטראציעס זענען פראלאגען צו טאטען, אמת'ע מעשים. דער פאשיסטישער דורכפאל אין לאנדאן ווייזט, אז אן'ענערגישע אקציע קאן איינס־און־צוויי ברענגען אויף די קני דעם ארצי־שונא פון דער מענשהייט, דעם פאשיזם.

יצחק קאצענעלסאָן
ס'הויז וואס געגנאיבער דעם בית־המקדש

איך בין געשטאַנען אויפן הר־הצופים שטום, אָהן ווערטער,
אַ בארג אַ גאָר געהויבענער אין אַ געהויבען לאַנד...
נישטאָ אַ סך אַזעלכע ערטער
אַרום ירושלים'ס וואַנד —:
פון רעכטען ליגט אַ בית־המקדש אַ צערשטערטער,
אַ געשטיינער אַ לאַם,
פון לינקען ליגט אַ טויטער ים,
און איז ארומגערינגעלט ווייט ארום
מיט בערג און בערגער שטום,
מיט אַ גאַרטעל פעסט, מיט פעלז מיט נאַקעטען, מיט שטיין..
צווישען אלע נאַקעטקייטען די, שטעהט דער הר־הצופים ווי אַליין
און גרינט און בליהט און רופט
אַ וואַנדער־מידען יודען,
און אַ פויגעלע אין מיטען שוועבען
וואָס האַלט זיך קוים אויף זיינע פליגלען אין דער לופט:
„קומט! אויף מיר איז דאָ אַ צייכען פון אַ לעבען,
איך גרין און בליה און אויף מיין שפיץ
איז אויפגעגאַנגען פריש די שמעקעדיגסטע רויז —
אַ הייליג הויז
אין שכנות מיט איהר שוועסטער דער פאַרשוועכטער..
קום פויגעלע, און שטעל זיך אויף זיין דאַך —
ער וועט אין זון־ליכט אייביג שעמערירען..
עס שלאָפט נישט, ניין, עס וואַכט אין איהם אַ אייביגער אַ וועכטער...
קום, בלאָסער בחור'ל, קום עפען זיינע טירען
און מאַך
אין הויז אין דעם דיין זיץ,
און לאָז דעם קול־התורה דיינעם הערען.
און לערנענדיג געשמאַק, נעהם, כאַפ א קוק אַרויס
דורך די פענסטער־שייבען פון דיין הויכען הויז —
אויפן הר־הבית און אויפן ים־המלח
און זיי אַביסעל פרעהליכער, זיי פריילעך —:
דער בית־המקדש איז נישט גאַנץ צעשטערט...
און דער טויטער ים איז נישט אין גאַנצען טויט..
זיי שמייכלען דאָך צו דיר, זיי האָבען דאָך געהערט
דיין תורה־קול, דעם קול פון ריינעם מענשליכען געוויסען,
דיין תורה־וואָרט, דאָס וואָרט פון ליבע און פון וויסען
אין הויז, וואָס דו האָסט ווידער אויפגעבויט
אויף גאָטס און אויף ישראל'ס ערד.

אונזער בלוטיגע עפאכע / פון י. י. סיגאל

געשעהענישען נאך געשעהענישען, איינע מורא'דיגער פון דער אנדערער. דער שמעלץ־אויוון פון דער געשיכטע איז אין סאמע רעכטען פלאם און פלאקער. פאליטיקער און פעלקער־פיהרער טויגן, האנדלען „קלוג" און נאריש, „מענשליך" און ברוטאל און די פארשטעהער פון דער „מעכטיגער" פרעסע אויף דער וועלט, רעדען ארום, מאדלען, האבען תרעומות צו די מענשען פון מאס. דער סך־הכל: מענש מיט מענש איז אין קריג. שווער געווארען צו פערשטעהן דעם מענשען, וואס איז שוין א היפשע צייט געגאנגען אין שפאן פון הומאניזם און האט פלוצלונג זיך ארויסגעריסען פון די האלאפליעס. האבען אזוי אפט געקומען קלינגען די ווערטער: מיטעלאלטער, בארבאריזם א. אז. וו. צו די ברוטאלקייטען און צו ברוטאלע ווערטער איז מען געוואוינט געווארען. זיי מאכען שוין אפילו קיין איינדרוק נישט. דאס אפיציעלע ווארט איז נישט קיין מיטעל מעהר. דער זשורנאליסטישער נוסח איז א שוואכער און קאן נישט איבערגעבען דעם אמת פון דעם היינטיגען געזעלשאפטליכען און סאציאלען פאנאטרעפאל, די קאלטע אינפארמאציע פון די היינטיג־גרויסע פאסירונגען צו וועלכע מיר זענען שוין האלב אדער גאנץ גלייכגילטיג, גיט נישט איבער דאס בילד, די אינערליכע שטימונג פון דער היינטיגער צייט, דאס וואס אפשר קענען טון דער קומענדיגער קינסטלער איבער אונזער קאפ... ווייט אפגערוקט פון אונזער לעבעדיג טעפיין.

פאר רעאל־פאליטיקער איז יעדע האנדלונג קלאר און געשיכטליך־נויטווענדיג, אפשר איז טאקע ביי זיי דער „גערעכטער" דער היסטארישער אמת. פארן מענשען וואס מישט זיך נישט „דירעקט" אין דעם לעבעדיגען פראצעס פון די געשיכטליכע געשעהענישען, איז שווער, כמעט אוממעגליך אנצונעהמען דעם נאקעטען ברוטאלען פאקט, ער זוכט איהם פסיכאלאגיש צו פערשטעהן, אנאליזירען, אויפנעמען און פאר זיך בעטייטשען, ער קאן נישט שלום מאכען מיטן געדאנק. דער קולטור־העלער יש, וואס איז אריינגעלעגט געווארן ווי א לעבעדיגער קערן אינם נאמען מענש, איז געווען נישט מעהר ווי אן'אילוזיע און איצט איז די דאזיגע אילוזיע אויסגעלאשען געווארען, איהם שווער זיך צוזעהן צוגעוואוינען צום געדאנק, אז ער איז אין א וואלד פון ציוויליזירטע — חיות: חיות וואס האבען זיך אויסגעלערנט א סך זאכען, וואס קיין אנדערע בעשעפענישען האבען נאך נישט בעוויזען; אנשטאט צו פערצוקען, פערניכטען מיט ציין און נעגעל, ברענגען זיי זיך אום איינס דאס אנדערע מיט אזעלכע מינים כלי־זין פון שטאל און שטיין, און נישט נאר מיט שטאלען און אייזערן געציינג, נאר אויך מיט — גייסטיגע כלי־משחית, אזא ביטערען סם. אזוי פיל טריפה ברוטאלקייט, וואס דער מענש פון גייסט לעגט אריין אין זיין קולטור־מיטעל זיך נוקם צו זיין אין זיין מיטמענשען. נישט ווייניגער שענדליך ווי די די פיזישע מיטלען.

פון וואנען קומט ער וואס דער מאכטהאבענדיגער, דער הערשענדיגער מענש פון דער היינטיגער געזעלשאפט איז אזוי אומרחמנותדיג, אזוי קאלטבלוטיג צום לעבען פון זיין מיטמענשען. איז דאך די קולטור, די תורה פון מאראל און עטיק, די קונסט, די עסטעטיק, מיט איין ווארט — אט דאס גאנציגע בינטעל גייסטיגקייט וואס מיר רופען קולטור. איז דאך אין תוך נישט געבליבען אין גאנצען שטעקען אין די פערמאכטע מאוולען פון בוך. עפעס, אפילו דער קלענסטער פראצענט האט דאך געמוזט אריבערטרעטען די שוועל פון דעם ווארט און אריינטרעטען, זאל זיין אפילו זעהר זעלטען, אין דער טיר פון טאט, פון מעשים, סוף כל סוף איז דאך א גאנץ גרויסער טייל פון די אמתע ווערק געשאפען געווארען מיטן אויפריכטיגסטען געפיהל. מיטן בלוט פון זייער נשמה פאר די ליידען, פארן ביטערען גורל פונם מענשען; איז די ארבייט פון אזוי פיל גרויסע קינסטלער פרעדיגער און נביאים אן'ארויסגעווארפענע און א וויסטען דרויסען? האט נישט געהאט קיין שום ווירקונג? איז דאס שטראפען, דאס לערנען, נישט געווען מעהר ווי א צייט־פערטרייב פאר זאטע וואס האבען זיך געוויטיגט אין א סטימולאציע פון אפיסעל אנגסטען און יסורים, כדי שטארקער צו פיהלען און הנאה האבען פון זייער זעט? וואו נעהמט זיך אזא בארבאריזם איינצושפאנען מענשען אין טאג־און נאכטיגער ארבייט אויפן מלאך־המות־געציג זיך און זייערע איינענע ברידער, קינדער און עלטערן צו פערוואנדלען אין קופעס פגרים?

איז דאס נישט סימבאליש, אפילו דער גאט פון די מאדערנע און ציוויליזירטע... האט אנדערש נישט געקאנט פארגעשטעלט ווערען ווי נאר אין וואתרען און אין בלוט. דורך דער גאנצער קונסט פון די ציוויליזירטע עפאכעס, האט נישט אויסגעהערט צו שרייען קין'ס פערברעכען, ווי מיר זאלען נישט אפשמייכלען פון דעם באנאלען „וועלטשמערץ", איז דאס לירישסטע ליד פונם סאמע אינדיווידועלסטען פאעט נישט מעהר ווי א ווידערקול, אן'אפקלאנג פונם לייד פון דער וועלט. פונם גרויסען מאסען אנאנים, וואס איז אין צוואנג פון א פערדארבענעם „שטארקען!", וואס האלט זיך אויף א דאנק דעם וואס ער וויים דעם ווילדען וועג צו דער חיה אינם מענשען, און דער מענשליכער קולטור קלינגט הויך און שטארק דער וועהטאג פון מיליאנען פערצווייפעלטע און פערפייניגטע. דאס עהרליכע ווארט פון דעם ליריקער איז א נביא'יש ווארט; ווען עס גרונטשוועט די טיף פון איין מענשליך פערוועהטאגט הארץ, האט עס אנגעריהרט די וואונד, די בלוטיגע שרייענדיגע וואונד פון דער גאנצער מענשהייט וואס ליידט. איז דאס דאזיגע מאהנען, פאדערן, בעטען און לערנען, נישט צוגעקומען אפילו צו דער ערשטער הויט פון חיה וואס האט אויסערליך געשטיצט, געגעבן צדקה... אויפצוהאלטען, ווי אן'ארימע קרובה, די קולטור, און אין דער אמתן איז ער איהר געבליבען פרעמד און זיין בעציהונג צו איהר איז די בעציהונג פון א וואלד־גזלן, דער מאטעריעל זאטער האט גאר אפשר קיינמאל נישט געזוכט קיין גייסטיגע טרייסט, ער האט נישט געהאט קיין שעה'ן פון אינערליכע צוטרייסלונגען; קיין טיפערע איבערלעבונגען פון צווייפלונגען און פערצווייפלונגען, די קונסט און די קולטור האבען געשאפען מענשען פון גרויסען גייסטיגען (און נישט בלויז גייסטיגען) הונגער, די וואס האבען געטשעהען און געפיהלט די וועלט גרעסער, טיפער, וואונדערליכער און סודותדיגער, דאס ליכט פון שעהנקייט איז אויסגעוואקסען אין דער נשמה פון געוועכטיגקייט, אן'אומגערעכטער מענש איז עסטעטיש אומריין און מיאוס, איין אמת בעוועגט זייער הארץ און זיי זענען נישט צוטיילבאר.

פארוואס־זשע האט די קולטור פארט אזוי ווייניג געווירקט? די דאזיגע פראגע פייניגט יעדען יחיד וואס גיט זיך איצט אפ א שטיקעל מאראלישען חשבון, אפשר דערפאר, טראכט איך אפט, וואס די קולטור איז ערשט געשאפען געווארען אבער נאך נישט געגעבען געווארען צו די מענשען. ווי אזוי די דאזיגע קולטור אריינברענגען אין דעם מענשען — די דאזיגע גרויסע קונסט, האבען מיר זיך נאך נישט אויסגעלערנט. נישט געבוירען געווארען, נישט געקומען נאך די גרויסע לעהרער, וואס זאלען קאנען געפינען א וועג. א „מעטאד" ווי ארום צו לערנען דאס וואס איז שוין ביז איצט געשאפען געווארען. די גאנצע ציוויליזאציע האט זיך ביז איצט אפגעגעבען מיט אן'אויסערליכען פיינענפלאט־נארטעל צוצודעקען די שאנד פון לייב. די אינעווייניגסטע שאנד, די אינערליכע ווילדקייט אין מענשען איז איהר ווייניג אנגעגאנגען. די האט דעם מענשען געגעבען א בעסער קלייד, שענערע פיר ווענד, איטוויינינג, און די פיר ווענט איז לאנגווייליגע פוסטקייט. אפילו די רעליגיע, וואס האט יא פאר מאגט גרויסע מאראלישע איבונגס ווערטען. אפילו פון איהר האט מען ארויסגעקליבען דעם קערן. און איבערגעלאזט די שאלעכץ. דערפאר שטעלען זיך איין די אלע אינערליך אויסגעלעדיגטע פון יעדען עכטען רעליגיעזען געפיהל, פאר דער דאזיגער הארטער דאגמאטישער אויסערליכקייט, אין דער צייט ווען זיי פערוועהרען און מאכען זיך פליגער צו דער ווילדערמער ברוטאליטעט איבערן מענשען פאר וועמען די אמתע רעליגיע האט זיך אזוי איינגעשטעלט.

דורך דעם צארן און פראטעסט פון די עהרליכע און געקריוודעטע ריכטער און ווארנט די אמתע נשמה פון דער העכסטער מענשליכקייט און געטליכקייט, דאס שרייט דאס דערניעדריגטע געוויסען פון דער וועלט. די אמאליגע האבען עס גערופען גאט, די היינטיגע מענשען יא אויך אזוי רופען, דער נאמען איז אן'אמתער, ווייל אין דעם בעגריף האבען די גרויסע עטישע פערזענליכקייטען אריינגעלייגט דאס שעהנסטע און ליטערסטע פון זייער לעבען — דעם גלויבען אין דעם מענשען, די וואס פארצייטווען דעם דאזיגען גלויבען, פארהפקר'ן דאס בלוט פונם מענשען, פער'תוהו'ן און פערשוועכען דעם נאמען פון „גאט" און קריגען. און בוקען זיך פאר דער שענדליכסטער און מיאוסטער עבודה זרה — צום גאלדענעם טראהן פונם טייוועל.

געשיכטע פון יודען אין לאדז

וויפיל אמת האט געשטעקט אין די פארוואורפען געגעז יודען ?

פון ד״ר פ. פרידמאן

(נאכדרוק פערבאטען)

אויב ווילען מיר בעהאנדלען די לעצטע צוויי פארוואורפען, וואס די לאדזער וועבערס האבען געמאכט יודען, דהיינו : 1) אפנארעריי אדער שלעכטער רצון מצד יודישע סוחרים און 2) די ביליגקייט פון יודישע סחורות, מוזען מיר זיך האלטען ביי סאמ־בארטען, וועלכער קומט א דאנק זיינע גרויסע געזא־מעלטע מאטעריאלען צו פערשידענע פאלגענדיגע אויספיהרען :

די קלאגעס אויף יודישער רמאות, וואס זענען כולל אלע יודישע סוחרים און אינדוסטריעלע עלע־מענטען, זענען באמת אומלאגיש. „אויב ווילען מיר זיך בפרטיות צוקוקען צו די פראקטיקעס, פון וועל־כע מען מאכט יודען רמאות - פארוואורפען, וועלען מיר שנעל אויסגעפינען, אז א סך פון זיי האבען זעהר ווייניג צו טון מיט אפנארעריי, אפילו ווען מיר וועלען דעם בעגריף „רמאות״ זעהר ברייט אינטער־פרעטירען.. די העפיניציע „רמאות״ איז משמעות ניכער בענוצט געווארען אין דער פארם פון שלאג־פערטיגקייט, בכדי מיט איהר אויסצודריקען דעם פאקט, אז יודען זענען ביים פיהרען זייערע געשעפ־טען, נישט איבעהג אזוי שטארק מדקדק אויף די גע־זעצליכע אדער טראדיציאנעלע פארמעס״. די דאזיגע אויספיהרען, הגם זיי זענען אביסעל איבערטעטריבען, פערענטפערען א געוויסען טייל פון די פארוואורפען פון די לאדזער וועבערס, עס איז קלאר אז די אונז שוין בעקאנטע האנדעלס־מעטאדעס און די מעטא־דעס פון פערלאגס - אינדוסטריע, וואס זענען אנגע־ווענדעט געווארען דורך יודען, האבען געגעבען א פאטש אין פנים די צעכישע בעגריפען איבער דער האנדווערקישער און סוחרישער עסק, איבער דער „ערענטליכער און גוטער פראדוקציע״ און איבער דעם „עהרליכען אויסהאלט״. דעריבער האבען די וועבערס נישט געקענט פערשטיין די יודען און אין אלע זייערע אונטערנעהמונגען, האבען זיי נישט געזעהן די השפעה פון אנדערע ווירטשאפטליכע פרינצי־פען, נאר דעם „איינגעפונדעטעם ווילען אלעמען שא־דען צו ברענגען״, ווי אויך „די יודישע גיריגקייט״. און נאך די וועבערס, חזרן שוין די דערמאנטע „תוצ־רות״ איבער ביי די שטאטישע מאכטהאבער פון לאדז, סיי איניגע רעגירונגס בעאמטע, אזוי עהנ־ליך שטעלט זיך פאר דער ענין פון דיקלאסטערס אויף דער ביליגקייט פון יודישע סחורות, אויפן סמך פון אנ׳אנאליז פון א גאנצער רייה ווירטשאפטליכע ער־שיינונגען, גיט סאמבארט אן פאלגענדיגע הויפט־סיבות צו דער ביליגקייט פון יודישע סחורות :

1) יודען בעגניגענען זיך מיט א קלענערען ריוח, ווי קריסטליכע סוחרים.

2) יודען בעמיהען זיך אום א גרעסערען און שנעלערען אומזאץ ביי א קלענערען ריוח.

3) יודען זוכען אויס, אדער ארגאניזירען ביליגער רע פראדוקציע מקורים, ווי, למשל די הויז איגדוד־סטריע.

4) יודען פענוצען זיך אפט מיט סורראגאטען און אפילו מיט ערגערע סחורות.

5) יודען זעצען די פעטערס פון א סך ערפינ־דונגען אויפן האנדעלס-געביט, וועלכע דערפיהרען צווישען אנדערע רעזולטאטען, אויך צו דער פערבי־ליגערונג פון די סחורות.

די דאזיגע סאמבארטס אנאליז געפינט איהר בעשטעטיגונג אין די דורך אונז פארגעשטעלטע בע־ציהונגען אין יודישען האנדעל און אינדוסטריע אין לאדז, די יודישע געגנערס האבען (אבער דעם ענין אנדערש געזעהן; אויסמיידענדיג די אלע אויבען־געגעבענע מאמענטען, האבען זיי זיך דערזוכט די סיבות פון דער ביליגקייט פון יודישע סחורות נאר דערין אז יודען האנדלען מיט סחורות, וואס שטאמען פון גנבה, גזילה, מיט פערפאטענע סחורות, געשמו־געלטע, קאנפיסקירטע, אויפגעקויפטע אויף ליציטא־ציעס, צוגענומענע ביי בעלי־חובות, א.אז.וו. און אזוי האבען זיך אויך געפיהרט די לאדזער וועבערס: אויסמיידענדיג אלע אנדערע סיבות האבען זיי די ביליגקייט פון יודישע סחורות צוגעשריבען אויסשליס־ליך דער שמוגלעריי.

דער קאמף צווישען יודען און דייטשען האט בכן געהאט אנ׳אויסגעשפראכענעם עקאנאמישען אונטער־שלאג און האט זיך פערשארפט נאך מעהר פון דער צייט אן, ווען אין לאדז הייבט אן צו ענטשטיין א דייטשע סוחרימשאפט, וועלכע איז פעראינטערעסירט אין דעם קאמף, ביי דער יודישער געגנערשאפט האט אבער עקזיסטירט א בפירושע טענדענץ, דעם קאמף איינצוהילען אין א רעליגיעזען, נאציאנאלען און אפילו ראסען־מאנטעל און צו מאכען פון א ווירט־שאפטליכען קאנקורענץ-פראבלעם — א יודישען. דיזעלבע טענדענץ צו אפעריען מיט ארגומענטען און מיט רעליגיעזע און נאציאנאלע פארורטיילען, האבען נישט איינמאל אנגעווענדעט די קריסטליכע אונטערנעהמערס אין זייער עקאנאמישען קאמף מיט יודען אין אנדערע שטעט פון קיניגרייך. גאר איז אפילו מעגליך, אז דער ארויסטריט פון די גלחים געגען לאדזער יודען אין 1859, איז ארויסגערופען געווארען דורך דער קריסטליכער קאנקורענץ, ווי דאס איז געווען דער פאל אין לובלין אין יאהר 1852. דאס איבערטראגען דעם קאמף פון דער קאנקורענץ־פלאטפארם אויף א רעליגיעזען, האט איבעריג געשאר־פען און שאפט א בעקוועמערע און פראפיטירענדי־גערע קאמפס־פאזיציע.

עס וואלט געווען נאאיוו צו מיינען, אז דאס טאג־טעגליכע ווירטשאפטליכע לעבען, די האנדעלס- און אינדוסטריע אינטערעסען צווישען יודען און דייט־שען, זענען איבעריג געשטאנען אונטער ציכען פון אויבען בעשריבען. די קאנפליקטען זענען גיכער געווען הפסקות אין דער מאג-טעגליכער רוהיגער אר־בייט, קורצשלוסען, אין וועלכע עס זענען חערשיגען די טיף־בעהאלטענע אנטאגאניזמען אזוי ארום קומט אויס, אז דאס דעמאלטיגע לאדזער לעבען, איז ווי רעגולירט געווען דורך א מין פאלאר - גשחיגן, וואו צוויי זיך סוחרדיגע פאל־עלעמענטען ציהען זיך צו און שטויסען זיך געגענזייטיג אפ. דעם קאמף צווי־שען יודען און דייטשען, אויפן באדען פון עקאנא־מישער קאנקורענץ, טרעפען מיר צו יענער צייט אן אויך מחוץ לאדז, און אנדערע אינדוסטריע־שטעט. (אזוי, למשל, שרייבט גראף אסטראווסקי וועגען א יודיש - דייטשען עקאנאמישען קאמף אין טאמא־שאוו, אויך אין טורעק איז, אין 1857 פארגעקומען א פאגראם, וואס איז געווען א פועל-יוצא פון דעם יודיש־דייטשען עקאנאמישען קאמף, וואס איז דארט אנגעגאנגען א. אז. וו.

דער עקאנאמישער קאמף, קומט איבריגענס פאר, נישט בלויז צווישען די יודישע סוחרים און די דייט־שע וועבערס און פאבריקאנטען; עס האבען עקזיס־טירט געוויסע געשעפטליכע סתירות, צווישען די בעזונדערע שיכטען פון דער דייטשישער בעפעלקערונג אין לאדז. ביי די טשעפטס סתירות צווישען די פער־מעגליכע פאבריקאנטען און די קלענערע דייטשע וועבערס אין לאדז, האט מען זיך אפגעגעבען א דין-וחשבון אין די רעגירונגס - קרייזען און מען האט חארט אויסגעדריקט די זעהר טרויעריגע מיינונג, אז אויב וואלטען אין לאדז די פערלעגער געווען דייטשע סוחרים אנשטאט יודישע. וואלט צווישען זיי און די דייטשע כאלופניקעס הערגאנגען צו דיזעלבע ריי־בונגען, וואס צווישען די יודישע פערלעגערס און זיי־ערע ארבייטער. און אין עטליכע פאלען טאקע, וואו די פערלעגערס זענען געווען דייטשע פאבריקאנטען, אדער ערד-בעזיצער, איז צווישען זיי און זייערע כאלופניקעס הערטאנגען צו זעהר שארפע רייבונגען. אין 1861 האבען די אנגעשטרענגטע בעציהונגען צווישען די איינענטימער פון דער מיטעל־אינדוסטרי אנשטאלטען (דייטשע) און די דייטשע גרוים - אינ־דוסטריעלער, ווי אויך די אומטעהיגער שווערע לאגע פון די דייטשע האנדוועבערס, וואס איז ענטשטאנען א דאנק די פרישאיינגעפיהרטע מעכאנישע שפינד־לער, ארויסגערופען שטורמישע געשעהענישען, בעת וועלכע די וועבערס זענען בעפאלען די דייטשע פאבריק פון שייבלער און די יודישע פאבריק פון פרוסאק.

כ׳פאהר אויף דער רייזע!...

דערציילט פון א פריש-געבאקענעם ,פאליטיקער״

איבערגעגעבען פון י. אבערזשאנעק

די טעג קומט צו מיר א יוד, מיט א טעקע אונ־טערן ארים, און שטעלט זיך גלייך פאר מיר פאר :

— איך האב דעם כבוד מיך פאר איך פארצור־שטעלען. טאפיטש — איז מיין נאמען !

דער נאמען, ווערט איך, מיין ליבער פריינד, זיין אומבעקאנט, נאר דאס מאכט נישט אויס, איהר וועט באלד האבען די געלעגענהייט זיך צו בעקענען מיט מיר, און איהר וועט זיך איבערצייגען, אז דא שטעהט פאר אייך א גרויסער... נאר א גרויסער מאן, א פערזענליכקייט, וועמענס נאמען ס׳וועט אין די נאהענסטע צייט קלינגען איבער דער גאנצער וועלט.

איך האב מיך בעציינט טאפיטשען אפרוקען אין א זייט...

דער יוד רעדט ווייטער :

— זייט מוחל, פעטער, רוקט זיך נעהנטער, וועט איהר בעסער הערען... יא, ווי האלט איך ? ביי מיין נאמען, וואס וועט קלינגען איבער דער גאנצער וועלט. אלע צייטונגען וועלען זיין מיט מיר פול, איך וועל גע־בען אינטערוויאוען, מיינע בילדער וועלען פערשפרייטעט ליבט ווערען אין דער וועלט־פרעסע, כ׳וועל ווערען א יוצא ונכנס אין די קעניגליכע פאלאצען, כ׳וועל אויפ־גענומען ווערען פון מלכים, מיניסטארען און פירש־טען.

איך האב מיך גענומען בעשיצען די נאז. וואס וועל איך טון אז ער וועט זי מיר אפבייסען ? ...

דער יוד רעדט ווייטער :

—יא, איך וועל ווערען א פערזענליכקייט, כ׳וועל פאהרען מיט עקספרעס-צוגען וואס רעד איך — עקס־פרעס-צוגען ? — מיט אעראפלאנען וועל איך פלי־הען ! געלד וועט זיין ווי מיסט...

— — אבער ענטשולדיגט, מיסטער טאפיטש, ער־קלערט מיר, ווער זענט איהר, און וואס פאר א גע־שעפט האט איהר ?

— כא... כא...— האט ער זיך פונאנדערגעלאכט. ביז איצט בין איך געווען א גארנישט שבנארנישט. א כאליקע פון זיין ליבען נאמען, אפילו חתונה-האבען האב איך נישט געקענט, און פארוואס, מיינט איהר, האב איך נישט חתונה געהאט ? ווייל כ׳האב מורא געהאט אז כ׳וועל נישט קענען דאס, וואס מיין טאטע האט געקאנט. דאס מיין איך — מפרנס זיין א ווייב מיט צעהן קינדער פון וואנען ווייס איך, אז איך וואלט געהאט צעהן קינדער ? ווייל מיין טאטע זאל לעבען, וואס ריהט שוין צוואנציג יאהר אין ליכטיגען גן־עדן, האט אויך געהאט צעהן קינדער, און איך בין טאקע דער „נעחאמענסטער״, דער „קלוגסטער״ פון די...

— מיט וואס פרעגט איהר פערנעהם איך מיך ? ביז איצט האב איך מיך מיט גארנישט פערנומען, נאר איצט וועל איך ווערען א לייט. איצט שטעהט מיר פאר א גרויסע קאריערע. איצט וועלען זיך די שדכנים ריסען איבער מיר. אי, הערט איהר, פעטער וועל איך איצט מאכען א לעבען !

— קען מען וויסען, און וואס בעשטעהט אייער קאריערע ?

— איך ווער א רייזענדער ?

— א רייזענדער ? מיט וואס פאר א׳נארטיקעל פאהרט איהר ?

— מיט א נייעם ארטיקעל. א גלענצענדען ארטי־קעל. אנ׳אויסגעצייכענטען קאנינקטור ארטיקעל.

— ווי הייסט אייער ארטיקעל ?

— יודען-פראגע !..

— יודען-פראגע ? טאקע א וואזשנער ארטיקעל. קענט איהר דעם ארטיקעל אויספאקען ? בעקענען זיך מיט דער קוואליטעט פון אייער ארטיקעל ?

— ביטע זעהר. נאר איידער איך וועל אייך אויס־פאקען, וויל איך אייך ערקלערען :

— אמאליגע צייטען, זענען רייזענדערס געפאה־רען מיט קאלעקציעס פון קאמגארן־שטאפען, שטריק־גארן, ביכוועלנע ארטיקלען, וויגאנייע א אז. וו. יע־דער רייזענדער האט אויסגעפאקט זיין קאלעקציע, און די קונים איז בעשטאנען אין איבערשטיגען, איבערקאנ־קורירען דעם צווייטען רייזענדער אדער מיט דער קוואליטעט, אדער מיט די פרייזען.

— איצט פאהר איך אויך מיט מיין קאלעקציע איבער דער וועלט. אומעטום פאק איך אויס מיין ארטיקעל „יודען-פראגע״ און בעמיה מיך איבער־צושטיגען, איבערצוקאנקורירען די פריהערדיגע „רייזענדער״. אי, הערט איהר פעטער, איז מיין „יודען־פראגע״ געווארען א הויף ארטיקעל, וואו איך קום עפענט מען פאר מיר ברייט די טירען. מ׳נעהמט מיך אויף מיט אפענע אורימס, מ׳כאפט און מ׳־בודקט, מ׳רעכענט און מ׳קאלקולירט, און אומעטום ווערט פון געשעפט.

— אהא, איך פערשטעה שוין, איהר פאהרט מיט א קאלעקציע איבער דער וועלט ? איהר האנדעלט מיט „יודען-פראגע״, אפשר קענט איהר מיר זאגען, וואס גיט איהר אייערע קונים ?

— עצות !...

עצות ? וואס פאר עצות גיט איהר ?

— ווי אזוי פטור צו ווערען פון דעם הויקער, פון די יודעלעך, הייסט עס.

— אהא, איהר גיט עצות, און ביי וועלכע פירמעס זענט איהר שוין געווען ? וועמען האט איהר פארגע־לייגט אייערע ארטיקלען ?

מיין ערשטען וויזיט האב איך געמאכט ביי דער פירמע „משאם אי ספולקא״.

— נו, וואס האט מען אייך געזאגט ?

— מ׳האט מיר ערקלערט, אז ס׳זענען פאר מיר שוין געווען צוויי „רייזענדעס״ מיט דער זעלבער „קאלעקציע״ אויך מיט דער איגענער „סחורה״.

— דאס מאכט נישט אויס — האב איך געענט־פערט. זייער „סחורה״ איז פון א געמייניערען סארט. מיין סחורה איז פיל בעסער. אין א בעדייטענד ביליגערען פרייז. און אויף זעהר „אונגעגליכע בעדינגונ־גען״...

האבען זיי ראך געזעהן אז זיי האבען צו טון מיט א פיפיגען סוחר, האבען זיי געהייסען אויס־פאקען מיין קאלעקציע, האב איך אזוי געטון, האב גענומען אויספאקען :

— פאנאווויע, האב איך געזאגט, די ביז איצטיגע „רייזענדער״ האבען א טעות אויב זיי מיינען, אז איהר וועט פאקטיש אינטערעסירען פטור ווערען פון די יודען, ווי אזוי וועט איהר קענען לעבען אהן די זשידעקלעך ? וואס וועט טון אייער „טשאם״, אז איהר וועט נישט האבען אויף וועמען צו רייטען ? וועגען וואס וועט מען רעדען אין סיים ? אין די שטאט־ראטען ? אין זשעטשיוע ? סוועט האך זיין פאסקודנע אהן די זשידעלעך. נו, האב איך פאר אייך אנ׳־עצה.

— נו, לאמיר הערען.

— איך האב אנ׳עצה, מ׳זאל ארויסשיקען די יו־דען און ס׳זאלען ווייטער זיין יודען, דער וואלף זאל זיין זאט, און דאס שעפעלע — גאנץ.

— ווי אזוי ?

— טא הערט : מ׳וועט מאכען אנ׳אויסטויש. אונ־זערע יודען וועט מען איבערפירען קיין דייטשלאנד, און די דייטשע יודען צו אונז. די דייטשע יודען וועלען דא זיין אויסלענדער און פאר „אויסלענדער״ האט מען דאך דרך ארץ. דאס איינציגע וועט זיין מיט אונזערע יודען פון דייטשלאנד, דארט וועלען אונזע־רע יודען זיין „אויסלענדער״. און „אויסלענדער״ ווער־רען אין דייטשלאנד אויך רעספעקטירט... אזוי ארום, וועט איהר פטור ווערען פון אייערע יודען, און דייטשלאנד — פון איהרע יודען. און פטור אנ׳עסק...

איך האב מיך נעהנטער צוגעקוקט צום טעלעפאן טאמער וואס. ווען, זאל איך קענען אנטעלעפאנירען אין „קאכאנובקע״..

דער יוד האט ווייטער גערעדט :

— יא, ווי האלט איך? ביי מיין עצה.

— פוןווארשע האב איך מיך א כאפ־אריבער גע־געבען קיין בערלין, און בין גלייך מיט מיין „קא־לעקציע״ אוועק צו דעם מיט די „שווארצע וואנסע־לעך״.

— וואס ווינשען זי ? — האט ער מיך געפרעגט.

— וואס איך ווינש איך, זאל איך כאטש איין דריטעל מקוים ווערען.

— „אך זא זי זינד איין פראווער קערל״ — האט ער געענטפערט. און איך האב גענומען אויספאקען מיין „קאלעקציע״.

נו, האט איהר געדארפט זעהען ווי ער האט זיך דערפרעהט מיט מיין „סחורה״...

— „דאס איסט טאדעללאז !...

— „זי זיינד קאנקורענצלאז !״..

איך האב מיך קוים צוגעקריגען צום טעלעפאן־טריפעל, האב אנגעגעבען דעם נומער פון „קא־כאנובקע״ אחן ער האט ווייטער גערעדט :

— און איצט קלויב איך מיך צו פאהרען קיין פאריז צו דער בעוואוסטער פראנצויזישער פירמע „דע־לארדאק און שותפים״. פון פאריז וועל איך פלי־הען קיין לאנדאן צו דער פירמע „מאסלעי עט קאמ־פאניע״, האָרט וועל איך אייך פארלעגען מיין „קאלעק־ציע״ מיט מיין „סחורה״, און איהר וועט זעהן אז גאר בקרוב וועט זיך שאקלען מיט מיר די וועלט. אז... ווער ווייסט, וואס עס וואלט מיט מיר פאסירט, ווען נישט די צוויי געזונדע סאניטארען אין ווייסע כאלאטען, וואס האבען דעם „רייזענדער״ א טשהם־געטון ביים קארק און אזוידארום בין איך אפגעראטעוועט געווארען פון אנ׳אומגליק.

װעקסעלמאן דער שרייבער

מערקווירדיגע פערזענליכקייט

פון מיינע בעגעגענישען — פון ראובן ברייניז

דער בערימטער שרייבער, וועלכען איך וויל דא אנרופען וועקסעלמאן, איז ווירקליך געווען א מערקווירדיגער מענש.

זיין בעזונדערע מערקווירדיגקייט איז בעשטאנען אין דעם, וואס זיין כאראקטער און זיין וועזען האבען זיך זעהר אפט געביטען מן הקצה אל הקצה, פון איין עקסטרעם צו דעם אנדערען עקסטרעם.

בעטראכטענדיג זיין לעבען און זיין שאפען פון דער נאהענט, האט מען בשום אופן נישט געקאנט אנטדעקען אין זיי א שטייגענדע ליניע פון אנטוויקלונג, פון גייסטיגען וואקסען, אדער א פאלגעריכטיגע ליניע פון דעגענעראציע.

זיין לעבען און זיין שאפען זענען געווען ווי איינגעטיילט אין געוויסע בעשטימטע פעריאדען.

אין יעדער פעריאדע איז ער געווען א גאנץ אנדערע. קיין געמיינזאמען שטריך האט מען אין זיין וועזען פון צוויי פעריאדען נישט געקאנט אנטדעקען.

אין דער צייט ווען איך האב איהם קענען געלערנט (ער איז דאן געווען אין די דרייסיגער יאהרען) איז ביי איהם געווען דער פעריאד פון פולקייט, פון קוואנטיטעט.

ער האט אין יענעם פעריאד פיל געגעסען, פיל געטרונקען, פיל געשלאפען און אויך פיל געארבייט.

און אלץ האט זיך דאן ביי איהם געפיהלט א שפע, אן איבערפלוס פון ווערטער, פון פאנטאסטישע בילדער, פון אייגענטימליכע סימבאלען און פון אהנונגען.

אין יענעם פעריאד האט ער גענומען פון דער וועלט און איהר געגעבען מיט א פולער מאס.

און מיטאמאל איז דער דאזיגער פעריאד פערשוואונדען פון זיין לעבען ווי דורך א צייבער. איהר פלאץ האט פערנומען דער פעריאד פון אסקעטיזם, פון קנאפקייט, פון צוריקהאלטען זיך און פון עקסטרעמער בעשרענקונג.

קיין סימן, קיין שימער און קיין שפור פון פריהערדיגער פרייטקייט און ליבשאפט און אין פריינדשאפט איז נישט געווען צו מערקען. אין יענער צייט האט ער געלעבט במעט אויגזאם און אפגעשפארט פון מענשען, זיין שטארקע אינטואיציע האט זיך פון איהם אפגעטון, איהר פלאץ האט פערנומען א טרוקענער, פלוטלאזער און דארער ראציאנאליזם, זיינע היציגע, פלאם־פיהרדיגע רעליגיעזע געפיהלען פון זיין פריהערדיגען פעריאד, זענען ארונטערגעפאלען ביזן נול־פונקט.

אויך די דאזיגע ראציאנאליסטישע און אסקעטישע פעריאדע, האבען זיך נישט לאנג ביי איהם געהאלטען.

* * *

די פאלגענדע פעריאדע אין זיין לעבען און אין זיין שאפען וואלט איך אנגערופען — די שפרינגהאפטיגע, די קורעקווילבערדיגע, די אומרוהיגסטע.

אין דער דאזיגער פעריאדע האט ער נישט געקאנט איינזיצען אויף איין ארט א פאר טעג רוהיג, ער האט געהאלטען אין איין בעוועגען זיך פון ארט צו ארט. פון שטאט צו דער פרייער נאטור און פון דער פרייער נאטור אין דער מעטראפאליע. ער האט געהאלטען אין איין ארומשפרינגען פון איין וואוינונג אין א צווייטער, פון א צווייטער אין א דריטער א. אז. וו.

נישט נאר זיין קערפער, אויך זיין גייסט האט געהאלטען אין איין ארומשוועבען. ארומפלאטערען פון איין פונקט צום צווייטען, נישט טעפינענדיג קיין פעסטען רוה־פונקט אין א ים מיט ברויזענדע כוואליעס.

אין אזא פעריאד פלעגט וועקסעלמאן אנהויבען פערשיעדענע ליטעראריש, דיכטערישע ארבייטען, אנהויבען — און נישט פערענדיגען. אנהויבען פלעגט ער אין אן עקזאלטירטען צושטאנד, זיין אינטואיציע פלעגט ביים ערשטען אנלויף, ביים ערשטען שפרונג, איבערגרייכען דעם זיד־פונקט.

דעם דאזיגען קורצען מאמענט פון זיין גייסטיגער שאפונג האט מיר וועקסעלמאן אמאל כאראקטעריזירט מיט די פאלגענדע ווערטער: „אין מיין ערשטער, שטארקער בעגייסטערונג מיט דער דיכטערישער טעמע מיט וועלכער איך בעהעפט זיך, פיהל איך ממש א פיזישען ארגאזם, ווי אין א מאמענט פון הזדווגות מיט א געליבטער פרוי“.

אין די ערשטע, קורץ־אנדויערנדע עקזאלטאציע פערשוואונדען, האט אין איהם די אנגעהויבענע שאפונג דערווקט אנ'עקעל, ער האט זי מעהר נישט געקאנט אנקוקען, אין אזא מאמענט פון גייסטיגער אויסשעפונג האט ער טערואסט יעדע ליטעראריש, יעדע דיכטערישע שאפונג, זיין שרייב־געצייג האט ער בעטראכט אלס זיין פיינדליכע - געצייג. די שפראך זעלבסט, אין וועלכער ער האט געשריבען, האט ער בעטראכט אלס א זעהר רויהען און פרימיטיווען אינ־סטרומענט פאר זיין געדאנק און געפיהל, די ערשט־קלאסיגע ווערק פון דער וועלט־ליטעראטור האבען אויהם אויסגעזעהען אין די דאזיגע אומגליקליכע שעה'ן ווי קאריקאטורען, ווי גייסט־מאראלישע קרי־פעלס, ווי פראדוקטען פון פערפרעטטע און אפנארמאלע מוחות.

אין אזא פעריאד פון העכסטער גייסטיגער אומ־רוהיגקייט פלעגט ער זיך גאנץ אפט פולשטענדיג פערליהרען. ער פלעגט פערליהרען יעדע פראפארציא־נעלע בעציהונג צו זיין אייגענעם איך.

אין א געוויסען מאמענט פלעגט ער זיך בעטראכ־טען אלס דער גרעסטער זשעניע, וואס גאט האט ווען עס איז בעשאפען אויף זיין ארימער, פארפלאזער און גייסטלאזער וועלט.

און אין פאלגענדען מאמענט האט ער שוין אויף זיך געקוקט מיט פולער פעראכטונג. ווי אויף א מאל פע, וואס איז נישט ווערט צו טראגען דעם נאמען מענש.

אין אזעלכע טעוואלדיגע עקסטרעמען האט זיך אויסגעדריקט אויך זיינע בעציהונגען צו דער ער־שטער סיבה, צו דער סיבה פון אלע סיבות צו א פער־זענליכער גאט־שעפער, אין געוויסע מאמענטען האט ער זיך איינגעטהאהבען צו דער העכסטער מדרגה פון רעליגיעזען עקסטאז. אין יענע מאמענטען האט ער נישט נאר געגלויבט אין דער עקזיסטענץ פון א פער־זענליכען גאט — ער האט איהם געפיהלט מיט אלע רמ"ח אברים, און ער האט נישט נאר געפיהלט די עקזיסטענץ פון גאט דעם שעפער — ער האט עס אויך געוואוסט אויף בעשטימט. ער האט אויך בעגרי־פען, פערשטאנען און דערקענט דעם גרויסען שע־פער.

נאך אזעלכע דערהויבענע מינוטען פלעגען איהם בעפאלען נעגאטיווע מאמענטען, אין וועלכע ער האט זיך געפיהלט פער'יתומט אין דעם אומענדליכען אר־גיווערס.

די הויפט־כאראקטעריסטיק פון דעם דאזיגען פעריאד איז געווען זיין טיפסטע אומרוהיגקייט וועגען זיין גרענצלאזער אומרוה.

* * *

ווען עס פלעגט פערשווינדען די אומרוהיגקייט־פעריאד (וואס פלעגט זיך ציהען פון פיער ביז זעקס חדשים) מיט איהרע דעמאנישע מאמענטען, פלעגט אנקומען פארן דיכטער א לענגערע, רוהיגע פעריאד פון שאפען און פון פליסיגער ארבייט.

עס האט געמאכט דעם איינדרוק, ווי זיין נשמה ווי זיין גייסט, וואלטען זיך אויסגעליטערט און זיך אויסגעהיילט אין די דעמאנישע און נעגאטיווע מאמענטען פון זיין פריהערדיגער פעריאד.

נאך שווערע גייסטיגע גלגולים (וואס אויף זיין לשון האט עס געהייסען: „די אינערליכע דינאמיק"), פלעגט קומען פאר איהם א צייט פון אנגעשטרענג־טער גייסטיגער ארבייט ביים שרייב־טיש.

זיינע פערגרינגטע און ווען מ'דארף זאגען, פער־פולקאמטע ווערק זענען געשאפען געווארען גראד אין די רוהיגסטע און באנאלסטע פעריאדען פון זיין וואנדלונגס־רייכען לעבען.

ווען איך דענק היינט צו טאג וועגען זיין אומ־דערוווארטעטען און פלוצלינגדיגען טויט, כמעט מיט דער פעדער אין האנד, ווילט זיך מיר גלויבען, אז זיין ענד איז געווען נאר א מין נייער קאפריז, א נייע לעבענס־פערוואנדלונג דורך א טעוויסער שטיפעריי.

אין ווילנע פלעגט מען שמייסען חסידים

„עס איז א מצוה צו רודפ'ן חסידים". האט געזאגט דער ווילנער גאון. - ר' אהרן קארלינער האט פערשפרייט דאס לוסטיגע חסידות אין ליטע. - דער פערביטערטער קאמף נעגען די חסידים

פון מנשה אונגער

דער בעגייסטערטער און פערשפרייטער פון דעם חסידות אין ליטע, געגען וועמען די ערשטע פיילען פון די ליטווישע מתנגדים זענען צום מייסטענס געצילט געווארען, איז געווען דער קארלינער רבי, ר' אהרן, אדער ווי ער ווערט אנגערופען אין דער חסידישער ליטעראטור: „דער גרויסער ר' אהרן".

התלהבות — דאס איז געווען דער הויפט־יסוד פון ר' אהרן קארלינער'ס חסידות. ער איז דערצויגען געווארען אין דער ליטווישער מתנגדישער סביבה און איז אין דער יוגענד געווען א געטרייער תלמיד פון ווילנער גאונ'ס שיטה, אז מען מוז זיין אפגעהיט אין אלע רייד פון די חז"ל, אפילו ווען דער טעם איז בטל"...

דער קולט פון טרוקענעם גענעץ, די פערהויליגונג פון טויזענדער דינים אהן יעדער כוונה, האט גע־שאפען א שיטה ביי די יודען, וועלכע האבען זיך גע־האלטען פאר די „בני עליה", און געקוקט אויפן פשוטען מענשען פון אויבען אראפ, אט קענען דער דאזיגער שיטה האט רעוואלטירט ר' אהרן צוזאמען מיט א פאר אנדערע יונגעלייט, ווי דער רבי ר' אברהם קאליסקער און דער רבי ר' מנחם מענדעל פון וויטעבסק. און אויך ער, ר' אהרן האט פערלאזט די טרוקענע ליטווישע ישיבה און איז געגאנגען לערנען די נייע „תורה" ביים מעזריטשער מגיד, ר' בער. דער תלמיד פון בעל־שם־טוב. און דארט האט ער דערזעהן דאס נייע ליכט דעם „אור הגנוז", וואס ליכט ארויס פון דער תורה, און ווען ער איז נאך א לאנגער צייט זיין ביים מעזריטשער מגיד צוריק א־היימגעקומען אין זיין שטעטעל אריין, און די חברים אין בית המדרש האבען איהם געפרעגט, וואס ער האט געלערנט אין מעזריטש, האט ער שוין גע־וואוסט זיי צו ענטפערען מיטן חסידישען שטייגער: „גארנישט האב איך דארט געלערנט". אבער אז ער האט דערזעהן, אז די ליטווישע יונגעלייט כאפען זיך נישט, וואס ער מיינט דערמיט צו זאגען, האט ער צו־געטשעפען: „איך האב דארט געלערנט אז איך בין גארנישט!" וואס דאס האט געמיינט צו זאגען, אז מיר אלע זענען גלייך און מען דארף זיך נישט האל־טען פארן „אויבערשטען פון שטייסעל"..

און איהם, ר' אהרנען, האט דער מעזריטשער מגיד אויסגעקליבען, ער זאל פערשפרייטען די חסי־דישע שיטה אין די מתנגדישע שטעטלעך, איהם, אויף וועמען דער ליאדער, רבי ר' שניאור זלמן האט עדות געזאגט, אז „ער איז דער מקור פון אהבה", אויף איהם איז אויסגעפאלען דער גורל צו זיין א מוכיח, ארומצופאהרען, איבער די ליטווישע שטעטלעך און פערשפרייטען די נייע חסידישע תורה און דערפאר האבען די מתנגדים די ערשטע צייט גערופען די חסידים „די קארלינטשיקעס".

ר' אהרן קארלינער האט דערפאר אין יעדען שטעט־טעל געמאכט גרינדען אייגענע חסידישע קלייזלעך, וואו די חסידים האבען געקאנט דאווענען אומגע־שטערט מיט דעם גרויסען „קארלינער התלהבות" און בריען.

און כאטש דער גרויסער ר' אהרן איז געווען א יונגערמאן, (ווען ער איז נפטר געווארען, איז ער אינ־גאנצען אלט געווען זעקס־און־דרייסיג יאהר), האט ער צוגעצייגט צו זיך זעהר א סך מענשען, בפרט יונגעלייט, וועלכע האבען נישט מעהר געקאנט אויס־האלטען פון דעם טרוקענעם „שולחן־ערוך - יוד". [illegible] די ווילנער שיטה האט געשאפען

און כאטש ר' אהרן האט אויך געהאלטען אז מען דארף עוסק זיין אין תעניתים, האט ער פונ־דעסטוועגען געשריבען אין א בריף צו זיינע חסידים: „אפילו א סך פאסטען, אנטון זיך סגופים און גיהן אין מקוה אריין, דארף מען נישט, ווייל דאס איז די עצה פון יצר הרע, וואס וויל דיך מבטל זיין פון דאר־ווענען און לערנען"...

נאר איין מאל אין דער וואך זיך אפזונדערן פון אלע מענשען און פראווען התבודדות, זיין מיט זיך אליין, צוהערען זיך צו זיין אייגענע נשמה, צו זיין איטערן פערלאנג, — דאס האט דער גרויסער ר' אהרן געלערנט מיט זיינע תלמידים, — איז דער עיקר פון יחידישקייט, דעמאלט וועט מען זיך אליין נישט אפנארען, ווייל אפט דאכט זיך אויס, אז דו ווילסט טון א מצוה, און צום סוף טוסטו נאר אן עבירה, ווי עס ווערט דערציילט וועגען ר' אהרנען אליין, אז איינמאל איז צו איהם אריינגעקומען אן ארימע יור־דענע און זיך פאר איהם געקלאגט און געוויינט, אז זי האט א שידוך געטון מיט איהר טאכטער, מיט א וואוילען בחור, אבער זי קאן זי נישט חתונה מא־כען, ווייל זי האט נישט קיין געלד צו סילוק'ן דעם נדן, וואס זי האט צוגעזאגט דעם חתן.

— וויפיל דארפסט איהר? — האט ר' אהרן קאר־ליטער זי געפרעגט.

האט די יתומה געזאגט וויפיל רופעל זי האט צו־געזאגט נדן, און ר' אהרן קארלינער איז באלד צו־געגאנגען צו דער שראנק און האט ארויסגענומען די סומע, וואס זי האט פערלאנגט און איהר גלייך אוועקגעגעבען זי זאל קאנען באלד חתונה מאכען איהר טאכטער.

אין א פאר וואכען ארום איז די יודענע ווידער אריינגעקומען צום רבין ר' אהרן קארלינער מיט א געוויין, אז זי קאן נישט חתונה מאכען די טאכ־טער, ווייל עס פעהלט איהר אויס געלד אויף א חופה־קלייד פאר דער טאכטער.

האט זיך דער רבי ר' אהרן פערטראכט אויף א ווייל און ער איז ווידער צוגעגאנגען צו דער שראנק און האט ארויסגענומען אזויפיל געלד וויפיל זי האט פערלאנגט פאר א חופה־קלייד.

ווען די יודענע איז ארויסגעגאנגען פון רבינס הויז, האט זיך די רביצין, ר' אהרן קארלינער'ס ווייב, שוין מעהר נישט געקענט איינהאלטען און זי האט איהם געפרעגט:

— מילא, אז דו האסט איהר פריהער געגעבען וויפיל זי האט געדארפט אויף א נדן, האסטו געטון א מצוה פון הכנסת כלה, אבער איצט, ווען זי איז געקומען בעטען פאר א חופה־קלייד, מיין איך אז דו וואלסט מיט דעם געלד געקאנט טון א גרעסערע מצווה עס אוועקצוגעבען אן אן'ארימאן! ווייל סוף כל סוף קאן די כלה חתונה האבען אהן א חופה־קלייד אויך ...

— דו האסט רעכט — האט ר' אהרן קארלינער איהר געענטפערט. — אויך איך האב אזוי געטראכט די ערשטע רגע, ווען זי האט ביי מיר פערלאנגט דאס געלד אויפן חופה־קלייד, אז ס'איז גלייכער דאס געלד אוועקצוגעבען צו ארימעלייט, זיי זאלען קויפען ברויט פאר זייערע ארימע קינדער, נאר באלד איז מיר איינ־געפאלען: פון וועמען איז געקומען דער דאזיגער השגה, פון יצר־טוב צי פון יצר־הרע? אויב פון יצר טוב, טא פארוואס האט ער מיר נישט געגעבען די גוטע מחשבה אוועקצוגעבען דאס געלד צו ארימעלייט נעכטען, נאר גראד איצט, ווען א יודישע שטעהט פאר מיר און וויינט, אז זי קאן נישט חתונה מאכען איהר טאכטער? און איך האב באלד אויסגעזוכט אז דא רעדט מיר אפ איצט אפ דער יצר הרע צו „טון א מצוה" און אוועקצוגעבען דאס געלד ארימעלייט און איך האב איהם טאקע נישט געהארכט און דאס געלד באלד געגעבען דער יתומה!..)

און אט דעם דאזיגען אינערליכען אמת האט ער אויך פערלאנגט פון זיינע חסידים, זיך צוהערען צו דעם טיפערען קול וואס ליגט פערבארגען אין יעד־ען מענשען...

זעהר אינטערעסאנט איז זיין ספר „בית אהרן", וואס איז פון איהם פערבליבען. הארט, אין די תורה'ס און אין דער צוואה או און דעם „סדר היום", וואס ער האט איבערגעלאזט, זעהט מען ערשט, וואס פאר א גרויסע פערזענליכקייט ר' אהרן הגדול איז גע־ווען, בפרט, האט ער געלערנט און איינגעהזרט מיט זיינע חסידים, אז זיי זאלען תמיד זיין אין שמחה, און אינם מאמר זיינעם, וואס איז געדרוקט אין יודיש אזוי ווי ער האט איהם געזאגט, ווענדט „עצבות", געפינען זיך אמתע פערל און מען קאן ערשט איצט פערשטעהן פארוואס די מתנגדים האבען אזוי גע־רודפט די „קארלינטשיקעס".

און אט איז א טייל פון זיין מאמר:

„עצבות איז דאך נישט קיין עבירה, אבער דער טמטום הלב (פערשטאפען דאס הארץ) וואס עצבות פערשטעלט, קאן נישט פערשטעלען די גרעסטע עבירה..."

און —

„דאס, וואס מיר שמועסען, אז מען ברויכט שמחה, מיינען מיר נישט שמחה של מצווה, ווארים שמחה של מצווה איז דאך א מדרגה, קאן מען דען פערלאנגען אז יעדער יוד זאל זיין א בעל־מדרגה? נאר מיר מיינען ער זאל נישט זיין אין עצבות, פשוט: יעדער יוד, וואס געהט נישט ארום מיט שמחה, מיט דעם, וואס ער איז א יוד, איז ער א כפוי טובה דעם הימעל, עס איז א סימן, אז ער האט קיינמאל נישט דערהערט די ברכה „שלא עשני גוי". און דאס, וואס ער טאפט ביי זיך: צי בין איך א חסיד צי נישט? איז דאס נאר גאווה, וואס עפעס א חסיד? — א יוד!..."

און ווייטער:

„עצבות איז דער טייטש: עס קומט מיר און עס פעהלט מיר, הן בגשמיות והן ברוחניות, איז דאס אלץ ייך: געמיינט: אלץ דארף זיין פאר מיר (נאר) וואס עפעס מיר פעהלט? — אפי אין הימעל זאל גארנישט פעהלען. (ווען) אברהם אבינו זאל זיך ווע־לען מיט מיר בייטען, וואלט איך נישט וועלען, ווא־רום, וואס איז אברהם אבינו? — א צדיק מיט מד־רגות, ווען איך בין א פראסטער מענש. אז איך וועל זיך בייטען מיט אברהם אבינו, וועט ער זיין א פראס־טער און איך וועל זיין א בעל־מדרגה — אבער אין הימעל וועט דאס נאר נישט צוקומען. נאר מיר א־ליין: וואס איך וועל ווערען א בעל־מדרגה, איז דאס ווייטער: מ י ר און נאר ז י ך! ווילען מיר דאס נישט עפרהויבען! דארפען מיר דאס נישט וועלען!..."

און צווישען זיינע פערשיידענע ווערטלעך, וואס ער האט געזאגט, איז כדאי צו דערמאהנען א טייל, וועלכע שפיגלען זעהר שטארק אפ ווי אזוי דער קאר־לינער רבי האט געקוקט אויף דער וועלט און אויף דעם לעבען:

„אונזער וועלט איז די ניחדריגסטע פון אלע וועלטען און איז די נחעסטע פון אלע וועלטען". דאס הייסט, עס ווענדט זיך נאר ווי אזוי די מענשען לעבען, צי זיי זענען גוט צי שלעכט... אדער: „עס איז נישט מעגליך, אז עס זאל זיין די מינדסטע בע)וועגונג אמתדיג, אויב מען וועט דערביי נישט ארוים מסירות הנפשדיקייט" און חכמה אהן הארץ איז גארנישט ווערט..." און זעהר אפט פלעגט דער קאר־לינער רבי זאגען: „הלוואי וואלט איך געקאנט ליב האבען א צדיק, ווי גאט האט ליב א רשע..."

און דערפאר האט ער נישט געהייסען זיך אויף שרייבען אויף דער מצבה קיין שום טיטול, נאר, אז הא ליגט דער און דער... אשר זוכה וזיכה את הרבים... וכמה טעמים מסר נפשו במסירת הנפש..." וואס האט אליין זוכה געווען או זוכה געמאכט אנדערע זוכה זיין צו מצוות און א סך מאל האט ער זיך מוסר נפש געווען מיט מסירת הנפש פאר א סך זאכען.

און ערשט נאך דער פטירה פון ר' אהרן קארלי־נער, חוהמ"פ, י"ט ניסן, תקל"ב (1872), ווען זיין תלמיד ר' שלמה קארלינער איז אויף זיין ארט גע־וואָרען רבי, האט זיך דאס קארלינער חסידות פער־שפרייט אין ליטע, אזוי אז עס האט זיך אפילו גע־עפענט א קארלינער שטיבעל אין דעם צענטער פון מתנגדות — אין ווילנע גופא.

דער „שונא" איז אריינגעדרונגען אין דער פעס־טונג פון רבנות. צוויי אנשים חשובים, דער תלמיד חכם ר' איסר און דער מגיד ר' חיים זענען גע־ווען די אנפיהרערס פון „קארלינער מנין". איז גראד אויסגעבראכען א מגפה אויף קליינע קינדער, עס איז אין שטאט ווילנע ארומגעגאנגען א שרעקליכע קראנקהייט, האט מען אנגעהויבען צו זוכען חטאים און מען האט אויסגעפינען אז די „זינדיגע" זענען די „חשודים", ווי די מתנגדים האבען פאר חוזק־ווייזען גערופען די חסידים, האט מען פערבאוט די כתבים פון די חסידים און מען האט בעשלאסען צו פאשטראפען די אנפיהרערס פון דער „כת". מען האט אויף זיי עדות געזאגט שרעקליכע זאכען, אז, למשל, ר' חיים, דער מגיד, האט געזאלט זאגען עפענט ליך, בפני עם ועדה, אז „דער ווילנער גאון" איז שקר און זיין אמונה איז שקר". האט מען גערופען א זיצונג פון די פרנסים און מען האט בעשלאסען

(ווייטער זעה 20־טע זייט)

דער הונט האט זיך געשפילט מיט א זאק

(דערצעהלונג) ● נאכן פראנצויזישען ● פון ב. פערלמאן

אזוי ווי מען האט זיך דערצעהלט געשיכטעס פון חיות, האט דאקטאר ב. געזאגט:

— איך ווייס א געשיכטע פון א הונט. עס איז נישט קיין געוועהנליכע געשיכטע. איך וועל זי אייך דערצעהלען.

און דער דאקטאר האט אנגעהויבען:

איך האב געהאט א פאציענטין אין דארף, וועלכע האט שטארק ליב געהאט איהר הונט: א פודעל, מיט'ן נאמען בימבא. צו פופצעהן יאהר איז דער הונט געווארען מיאוס, ווי עס ווערען די מעהרסטע הינט אין דעם עלטער; צו זיבעצעהן יאהר איז ער געווען אפשטויסיג: כמעט בלינד, אינגאנצען טויב, פאראליזירט, אומריין. איך האב געזאגט דער פרוי: „ער לײדט שרעקליך, אייער הונט. דער טויט וואלט געווען בעסער פאר איהם איידער אזא לעבען. אויב איהר האט איהם אויף אן אמת'ן ליב, וואלט איהר איהם בעדארפט טון די טובה און איינגעבען סטריכנין. א קליין שטיקעל פאפיר, אונטערגעשריבען מיט מיין נאמען, וועט ערלויבען אייער דראגיסט צו פערקויפען אייך א ביסעל פון אט דעם טויטליכען סם.

„אן'אלטע דינסט, וואס האט מיך געהערט רעדען, האט זיך ערלויבט אריינצומישען זיך:

„— יא, דאקטאר, האט די דינסט געזאגט, — עס וואלט געווען א פיינע זאך, ווען מען ווערט פטור פון אט דער שמוציגער חיה, מען קאן שוין מעהר נישט אויסהאלטען פון איהם.

„די באלעבאסטע האט א זיפץ געטון:

„— אנא, — האט זי געזאגט דער דינסט, — דו דארפסט אזוי נישט רעדען פון בימבא'ן. דו ווייסט, פארוואס איך האלט איהם דא.

„די דינסט האט א ציה געטון מיט די אקסעל און איז ארויס, מורמלענדיג עפעס פאר זיך. מיין פאציענטין האט גערעדט ווייטער:

„— די דינסט איז געוועהנליך זעהר א גוטע. זי טוט אויך געטריי איהר ארבייט. אבער זינט אונזער הונט איז אלט, קאן זי איהם נישט פערטראגען. עס איז טאקע אמת, אז ער גיט איהר א סך ארבייט. יא, עס איז נישט זעהר פריילעך צו ווערען אלט, סיי פאר שטומע בעשעפענישען, סיי פאר מענטשען. ווען איהר וואלט געוואוסט, דאקטאר, פארוואס איך האב אזוי ליב וועגן דעם ארימען בימבא... ער רופט ארויס אין מיר אזעלכע גוטע דערמאנונגען. דאס גאנצע גליק פון מיין לעבען האט ער מיר געבראכט.

— אזוי — האב איך זיך געוואונדערט.

— יא, דאס גאנצע גליק פון מיין לעבען, — האט מיין פאציענטין איבערגעזאגט, — שטעלט זיך פאר, דאקטאר, אז איינמאל... ניין, איך וועל אייך דערצעהלען די גאנצע געשיכטע פון אנהויב, וועט איהר פערשטעהן... ווען איך בין אלט געווען זיבעצעהן יאהר בין איך געווען פערליבט, פערליבט אהן א קאפ אין מיינעם א שכן. איך בין געווען פערצווייפעלט, ווייל דער בחור איז געווען גלייכגילטיג צו מיר און ער האט מיך קוים בעמערקט. ער איז געווען אזוי שעהן אין מיינע אויגען, ער איז געווען פאר מיר די גאנצע וועלט. איך האב געבעטען גאט, אז ער, דער בחור, זאל מיך אביסעל ליב האבען. עס האט אבער גאר'נישט געהאלפען: גאט האט מיין געבעט, זעהט עס אויס, נישט אנגענומען. איין טאג האב איך געהערט, אז מיין שכן קלייבט זיך חתונה האבען מיט זיינע א קוזינע. די ידיעה האט מיך אזוי דערשלאגען, אז איך האב גענומען טראכטען וועגען זעלבסטמארד. יא, אזוי איז דאס געווען. יעדער איינער האט אין זיין לעבען — נישט אמת, דאקטאר? — איבערגעלעבט אמאל אזא מין גרויסע ליבע, דאס איז געווען די גרויסע ליבע אין מיין יונגען לעבען. אין קורצען: איך האב שוין געהאט בעהאלטען ביי זיך אין צימער א פלעשעלע מיט סם, ווען עפעס האט פאסירט, וואס האט געהאט א גרויסע ווירקונג אויף מיין גאנצען ווייטערדיגען לעבען: איך האב דעמאלט געהאט א הינטעל פון דריי מאנאט און, ווי אלע קליינע הינטלעך, האט ער ליב געהאט זיך שפילען מיט יעדער זאך, וואס איז איהם געקומען אונטער די לאפעס. ער פלעגט נעמען שטעק-שיך, שמאטעס, אלץ, וואס ער האט געפונען, האט ער אריינגענומען אין זיין שווארצען פיסקעל און עס פערטראגען אין זיין אייגענעם ווינקעל, אין גארטען אריין, און אפילו אויפ'ן מיטען וועג, לעבען אונזער הויז. איין פריה-מארגען האט ער גענומען מיינעם א זאק און איהם פערשלעפט צו אונזער שכן. צו דעם יונגנמאן, וואס איך האב אזוי ליב געהאט. איך האב טאקע נישט געזאגט זיין נאמען; ער האט געהייסען אלעקס. וואס אלעקס האט געטון, ווען ער האט געפונען ביי זיך דעם זאק, וואס ס'הינטעל האט פערשלעפט? ער האט זיך געזאגט: „דאס מוז זיין מיין באלעבאסטעס זאק. מען דארף איהם איהר צוריקגעבען". און ער האט מיר טאקע דעם זאק צוריקגעבראכט, אליין געבראכט צו מיר אהיים. שטעלט זיך פאר, דאקטאר, ווי מיין הארץ האט געקלאפט... ער — ביי מיר... ער פלעגט אזוי זעלטען קומען צו אונז. „זעהט, פריילין — האט ער געזאגט — וואס אייער הינטעל האט נאר וואס פערטראגען צו אונז. איז דאס נישט אייער זאק?" ער האט מיר דערלאנגט דעם זאק. איך האב גלייך דערקענט, אז עס איז געווען מיין זאק. איך האב אבער זיך געמאכט, אז איך דערקען איהם נישט, ווייל איך האב געוואלט פערהאלטען מיין אנגעלעגטען גאסט אביסעל לענגער ביי מיר... איך האב, א זיבעצעהן-יעהריג מיידעל, שוין געהאט שכל אויף אזא שפיצעל. „איך ווייס נישט — האב איך געענטפערט — עס קען אפשר זיין, אז עס איז מיין זאק... איך האב זאקען פון דעם זעלבען קאליר, אבער דער זעהט מיר אויס אביסעל צו גרויס פאר מיר. חוץ צו איז ער אזוי צוריסען (דאס הינטעל האט עס פיין צופליקט מיט די ציינער). מיר וועלען אבער באלד זעהן, צי דאס איז מיין זאק"... און וואס מיינט איהר, דאקטאר, האב איך געטון? איך האב זיך אוועקגעזעצט, האב אויפגעהויבען מיין קליידעל, האב אויסגעטון א זאק, וואס איך האב געטראגען, און האב אנגעטון גאנץ פשוט דעם זאק, וואס מיין שכן האט מיר געבראכט. יא, איך האב געהאט מוט דאס צו טון... איך האב געוואוסט, אז איך האב געהאט גאנץ שעהנע פיס; און אויב בעטען האט מיר גארנישט געהאלפען, האב איך געפרובט זיך אליין העלפען... איהר פערשטעהט אליין, אז עס האט מיר גענומען אביסעל צייט ארויפצוציהען דעם זאק אויפ'ן פוס. ער האט געהאט אין זיך לעכער, וואס האבען מיר געשטערט. איך האב געצויגן אהער, איך האב געצויגן אהין. ווען אלעקס האט דאס דערזעהן, איז איהם איינגעפאלען מיר צו העלפען, פונקט ווי איך, האט ער אויך געצויגן אהער, געצויגן אהין, ביז וואנען ער איז געווארען רויט, האט געפינטעלט מיט די אויגען און געאטעמט שווער. אונזערע פינגער האבען זיך אנגעריהרט. און דעמאלט... איהר שטויסט זיך שוין אן, דאקטאר, וואס עס איז ווייטער געווען. מיין פוס איז איהם אוודאי געפעלען געווארען, און אויך מיין פנים, וואס איז געווען ליכטיג שמייכעל. א, יענע מינוט! מיין גאנצע צוקונפט איז געלעגען אין יענער מינוט. מיין שכן האט מעהר נישט געטראכט פון זיין קוזינע. ער האט חתונה געהאט מיט מיר. און זעכצעהן יאהר צייט איז מיין גליק געווען פול. ער איז געווען אזא שעהנער, אזא גוטער, אזא צארטער מאן... איהר ווייסט דאך, דאקטאר, אז ער איז געשטארבען מיט א יאהר צוריק.

„זי האט אויסגעווישט די טרעהרען, וואס זענען איהר אנגעלאפען אין די אויגען און גערעדט ווייטער:

„— — און איהר פערלאנגט פון מיר, אז איך זאל טויטען דעם הונט. וואס האט אויסגעפיהרט דעם שידוך צווישען מיר און מיין מאן? דאס איז ער, בימבא, דאס אמאליגע הינטעל; אט דער אינטעליגענטער אלטער הונט האט עס מיך געמאכט פאר דער גליקליכסטער פרוי אין דער וועלט, ווען ער האט פערשלעפט מיין זאק אין מיין שכנ'ס הויז. ניין, ניין, וועט שטארבען מיט זיין אייגענעם טויט, מיין ארימער בימבא — האט זי געזאגט, גלעטענדיג צארט דעם געבעכדיגען אינוואליד, וואס האט געדרימלט אויף א סאמעטענעם קישען. — איהר זעהט? — האט די אלמנה גערעדט ווייטער, אנווייזענדיג מיר אויף עפעס א שמאטע, אויף וועלכער דער הונט האט געהאלטען זיין קאפ — איהר ווייסט וואס דאס איז? דאס איז יענער זאק, דער זאק פון מיינע יונג-מיידלישע יאהרען. איך האב איהם אפגעהיט פאר אנדענקען. און איצט האב איך איהם אוועקגעגעבען מיין הונט. ער שפילט זיך אבער מעהר נישט מיט איהם... אפשר דערקענט ער איהם און ער דערמאנט זיך פונקט ווי איך? ער פערלאזט כמעט קיינמאל נישט דעם זאק. איך האף, אז ער וועט שטארבען אויף איהם. איהר וועט מיר ענטשולדיגען, דאקטאר, וואס איך האב דאס אלץ אייך דערצעהלט.

„— וואס רעדט איהר, מיין ליבער פריינט? — האב איך געזאגט — איך האב אייך גארנישט צו ענטשולדיגען. איך בין שטארק גערירט פון דער שעהנער געשיכטע, וואס איהר האט מיר דערצעהלט.

„איך האב איהר געדריקט ווארעם די האנד, האב א גלעט געטון דעם הונט'ס איינגעפאלענע מארדע און בין אוועק".

קינדערלאזיקייט / פון ד"ר מעד. ה. רוזשאנער

— 2 —

א העכסט אינטערעסאנטען און זעלטענעם פאל פון זיין מעדיצינישער פראקטיק, א פאל, אין וועלכען עס זענען צוזאמענגעפלאכטען בײדע אויבענדערמאהנטע מניעות, צו בעפרוכטען די פרוי — דערצעהלט דער וועלט-בעריהמטער פראפעסאר פירברינגער:

עס האט זיך געהאנדעלט וועגען א יונגען, 28-יאהריגען פאציענט. אלס קינד נאך בעקומט ער א שטארקען קלאפ אין בויך, און דאס רעכטע איי ווערט אנגעגריפען, ענטצינדעט און איינגעשרומפט. דאס איז אבער נישט קיין גרויסע שטערונג פאר איהם. ווערענדיג געשלעכטליך רייף, האט ער בעציהונגען מיט פרויען; די פאטענץ איז א נארמאלע, דער רייץ אויך, איטם איז מאדנע: דער געשלעכטליכער אקט פערענדיגט זיך דערמיט, וואס עס בעווייזט זיך א קליינער טראפען זאמען.

ביים אונטערזוכען, שטעלט פראפעסאר פירברינגער פעסט, אז די זאמען איז אייגענטליך נאר א מינימאלער און אבסאלוט נישט וויכטיגער בעשטאנד-טייל פון נארמאלען „זאמען" — אויספלים (עס איז געווען א פראדוקט פון די אזוי גערופענע קאופערשע גרוצאלקעס); קיין שום זאמען-פעדעם זענען, נאטירליך, דארט נישט געווען. און דאך איז דער פאציענט געווען פעהיג צו בעפרוכטען. נאר וואס דען? די זאמען פלעגען פליסען אין בלאז אריין; אויך אין קאטעטער (באלד נאכן צוזאמענקומען) האט מען געפונען א גרויסע צאהל מענערישע זאמען-פעדעם, וואס האבען זיך געפינען אין דער בלאז.

דער זעלבער יונגערמאן קומט צום פראפעסאר אין 10 חדשים שפעטער. אין דער צווישען-צייט האט ער דורכגעמאכט א טריפער-קראנקהייט מיט אנ'ענטצינדונג פון געזונטען איי און אט קומט א וואונדערבארער פאראדאקס: פריהער, ווען ער האט כמעט נישט בעוויזען קיין זאמען, איז ער דאך פעהיג געווען צו בעפרוכטען; איצט אבער, ווען עס האט זיך שוין יא געוויזען פיל זאמען (די פערענגונג פון קאנאל איז געווארען בעזייטיגט), איז ער געווארען פולשטענדיג אונפעהיג צו ווערען א פאטער — דאס איינציגע געזונדע איי איז ווי פערשטאפט געווארען דורך דער טריפער-קאמפליקאציע...

וואס שייך קינדערלאזיגקייט איז דא איין הויפט שונא, אנ'אמת'ער „שונא נומער 1", און דאס איז — די טריפער-קראנקהייט (ד. ה. איהרע קאמפליקאציעס, די אייער-ענטצינדונג).

אז דאס איז באמת אזוי בעוויזט, צווישען אנדערע, אויך די סטאטיסטיק פון צוויי געלעהרטע, ליער און אשער: אויף 80 פאלען פון אזאאספערמיע (ד. ה. ווען אין די זאמען האט מען נישט געפונען קיין זימען-פעדעם) איז אין 75 פאלען געווען שולדיג די טריפער-ענטצינדונג פון די אייער, אין 2 — סיפיליס פון די יאנדריעס, 2 — אטראפיע, איינשרומפונג פון די יאנדריעס, און 1 — טובערקולאז פון די יאנדריעס.

די דאזיגע סטאטיסטיק אילוסטרירט אויף א גלענצענדען אופן אונזערע בעהויפטונגען. זי פערמאגט אבער נאך א וויכטיגע בעדייטונג — זי קאן דינען פאר א וועג-ווייזער, וואס ווארענט ווי אזוי מען מוז, ביים היילען פון טריפער זיין פארזיכטיג, כדי נישט צו דערלאזען צו קיין אייער-ענטצינדונג, וואס איז אין רעזולטאט גורם — קינדערלאזיגקייט.

מיר ווילען זיך דא נישט אריינלאזען, צו בעהאנדלען אויספיהרליכער די אלע פראפילאקטישע מיטלען, ווי אזוי א טריפער-קראנקהייט דארף געהיילט ווערען, ווי דער קראנקער דארף זיך פערהאלטען.

דאס איז א קאפיטעל פאר זיך.

נאר אויף איין זאך, וואס איז זעהר און זעהר וויכטיג, וויל איך דא אויפמערקזאם מאכען:

ווען די עפידידימיטיס (אזוי הייסט די אייער-ענטצינדונג), איז שוין ענטשטאנען, איז דאך נאך נישט אלץ פערלוירען. מיט דיאטערמיע-בעהאנדלונג, פיבראליזין-איינשפריצונגען האבען מיר די מעגליכקייט, צו בעפרייען די פערשטאפטע קאנאלען און זיי פריי מאכען צו קאנען דורכלאזען די זוימען-פעדעם. אבער, און דאס איז גאר וויכטיג: מען טאר דאס נישט פערנאכלעסיגען, ווארום דער ערפאלג איז מעגליך נאר אין די ערשטע עטליכע חדשים — וואס שפעטער, ווערט די האפנונג אלץ שוואכער.

דאס, וואס עס פעהלען די זאמען-פעדים, קאן אמאל זיין נאר א פערביינגעהענדע, צייטווייליגע ערשיינונג (למשל: נאך סעקסועלע עקסצעסען). עס איז דעריבער וויכטיג צו אונטערזוכען עטליכע מאל, ווען מיר שטעלען פעסט, אז דאס פעהלען פון די זאמען-פעדים איז נישט פערביינגעהענדיגע נאר טאקע אנ'ענדגילטיגע, איז וויכטיג צו דערגיין די סיבה דערפון.

נישט שטענדיג אבער קאן מען אזא סיבה געפינען: דער מאן איז תמיד געווען און איז אויך איצט געזונד, די פאטענץ נארמאל און דאך — פרוכטבאר איז ער נישט.

צי זענען עס געבוירענע פעהלערן? גאנץ ווארשיינליך.

איך וואלט אבער אויף דעם ארט געוואלט בעריהרען גאנץ קורץ, אבער דאך מיט עטליכע שטריכען אנמערקען געוויסע ריכטליניען: וואס וועלען ווארשיינליך אין דער צוקונפט שפילען א גאר בעדייטענדע ראל. מען שרייבט לעצטענס צו א געוואלדיג גרויסע השפעה פארן געזונד פונם מענשען — די וויטאמינען.

דער צוזאמענהאנג צווישען קינדערלאזיגקייט און וויטאמינען איז א שפאגעל נייע קאפיטעל אין דער מעדיצין.

וואס זענען עס אייגענטליך די מיסטעריעזע בריאה'לעך די וויטאמינען?

זיי ווערען אין מענשליכען קערפער נישט פאבריצירט. אום אבער דער ארגאניזם זאל זיך גוט ענטוויקלען, זענען זיי אונבעדינגט נויטיג, פעהלען זיי אויס — ענטשטייען פערשידענע כאראקטעריסטישע שעדיגונגען פון געוויסע ארגאנען.

ביז איצט זענען ענטדעקט געווארען איניגע וויטאמינען, וואס ווערען בעצייכענט, לויט די ערשטע אותיות פון אלפאבעט:

A. B. C. D. E

דאס דערנעהערען זיך מוז זיין אזוי צוזאמענגעשטעלט, אז אלע וויטאמינען זאלען זיך געפינען אין דער שפייז. אלע וויטאמינען מוזען אריינגעבראכט ווערען אין די בלוט-וועגע, פונם ארגאניזם. ווארום יעדע בעזונדער האט אויסצופיהרען אין ארגאניזם אנ'אייגענארטיגע פונקציע וואס נאר זי אליין איז ביכולת צו ערלעדיגען.

חוץ דעם מוזען נאך די אלע וויטאמינען צוגעפיהרט ווערען צו געוויסע פערהעלטנישען איינע צו די אנדערע.

די פערשידענע וויטאמינען זענען פערטיילט נישט רעגעלמעסיג אין דער נאטור, אין געוויסע שפייזען געפינען זיי זיך אין א גרויסער מאס, דאגעגען אין אנדערע פעהלען זיי לגמרי אין. אויב עס ווערען פערברויכט אזעלכע מין שפייזען וואס פערמאגען נישט אין זיך געוויסע וויטאמינען, בעווייזען זיך ערנסטע קערפער-שעדיגונגען און צומאל אפילו טויט-פאלען.

ווען, למשל, די וויטאמין „דע" פעהלט אויס אין דער דערנעהרונג, רופט עס ארויס אונפערמיידליך ראכיטישע, סקראפולעזישע סמנים, די אזוי גערופענע „ענגלישע קרענק".

מיט 9 יאהר צוריק איז ענטדעקט געווארען א נייער מין וויטאמין — וויטאמין „ע". עס איז בעוויזען געווארען, אז אויב עס פעהלט דער וויטאמין „ע", רופט זיך דאס אפ דער עיקר אויף די פונקציעס, וואס האבען אלס ענד-ציל דאס פריה-ורביה.

די עקספערימענטען אויף חיות (אין דאזיגען פאל אויף מייז) זענען געווען העכסט אינטערעסאנטע. מען האט געשפייזט די מייז מיט פראדוקטען, וואס האבען אין זיך אלע נויטיגע בעשטאנדטיילען ווי אויך אלע וויטאמינען (א, בע, צע, דע) א חוץ דעם וויטאמין „ע". אונטערזוכענדיג יעדע פאר טעג די זאמען, האט מען פעסטגעשטעלט אז צוערשט זענען די זאמען-פעדים געווען נארמאל, בעוועגליך; שפעטער ווערען זיי אונבעוועגליך, אין א געוויסער צייט ארום, ווערט זייער צאהל פיל קלענער, זיי ווערען צוזאמענגעקלעבט און דערנאך ווערען זיי לגמרי נעלם. צום סוף ווערט אויך דער געשלעכטליכער דראנג פערשוואונדען.

מיר ווילען זיך דא נישט אריינלאזען אין די איינצעלהייטען פון די נייע, העכסט אינטערעסאנטע עקספערימענטען, ווי אויך פון די ערפאלגרייכע דערגרייכונגען אפילו ביי מענשען. מיר האבען נאר געוואלט בעקענען די לעזער מיט אט די שטוינענדע ערפינדונגען, וואס וועלען אפשר אין גיכען מעגליך מאכען אויסצוגעפינען אזעלכע היילמיטלען, וואס וועלען ברענגען א רפואה אין לעבען, בפרט אויך דארט, וואו די לאגע איז ביז יעצט געווען אהן האפנונג. ווען דער מאן איז פולשטענדיג געזונד און די פרוי בלייבט פונדעסטוועגען סטעריל, מוז מען זוכען די סיבה פון דעם ביי דער פרוי. אז א קראנקע פרוי קאן זיין און איז אפט די מניעה צום שוואנגערען — איז פערשטענדליך פאר יעדען איינציגען.

אינטערעסאנט אבער איז, וואס נישט בלויז א קראנקע פרוי, נאר אויך א פולשטענדיג געזונדע קאן, ביי געוויסע אומשטענדען, זיין די מניעה צום שוואנגערן. ביים צוזאמענקומען דארף די פרוי דערפיהלען דעם העכסטען פונקט פון געשלעכטליכער אויפרעגונג. אויב נישט, איז די האפנונג איהרע, צו ווערען שוואנגער א גאנץ שוואכע.

אמת, עס זענען בעקאנט פאלען ווען א פרוי ווערט שוואנגער, ווען עס קאן נאך קיין רייד נישט זיין וועגען העכסטען רייץ, צ. ב. ביים פערגוואלטיגען דורך אונבעקאנטע אויסוואורפען. אבער, בדרך כלל, איז די קאלטקייט פון דער פרוי אנ'אפטע שטערונג צום שוואנגערן.

און נאך איינס איז וויכטיג: עס איז א בעקאנטע ערשיינונג, אז דער פיזיאלאגישער אקט ביים צוזאמענקומען געדויערט לענגער ביי דער פרוי, ווי ביים מאן (נישט רעדענדיג פון די זעהר פערשפרייטע קראנקהאפטע פאלען פון פריהצייטיגען אויסגוס ביים מאן). עס איז אבער וויכטיג אין בעצוג צום שוואנגערן, עס זאלען גלייכצייטיג צוזאמענטרעפען די בײדע אויסגוסען.

א גלענצענדע אילוסטראציע, וואס בעשטעטיגט דאס, געפינען מיר אין דער היסטאריע פון 18-טען יאהרהונדערט. די עסטרייכישע קייזערין מאריא טערעזא איז א לענגערע צייט געווען קינדערלאז. איהר מאן פרידריך דער צווייטער, האט זיך בעראטען מיט חכם בשעתו בעריהמטען געלעהרטען וואן סוויטען. האט איהם אט דער גרויסער געלעהרטער טאקע געגעבען געוויסע פראקטישע אנווייזונגען, ווי אזוי צו דערמעגליכען די אויבענדערמאנטע פאדערונג.

און די עצות האבען געטראפען: מאריא טערעזא האט געבוירען איהר מאן 16 קינדער.

צום סוף פון דאזיגען ארטיקעל, ווילען מיר אנווייזען אויף אנ'ערשיינונג, וואס פאסירט זעלטען, אבער אונגעהויער אינטערעסאנט. א געזונד, יונג פאר-פאלק לעבט די ערשטע חדשים נאך דער חתונה אין א גליקליכער, אידעאלער הארמאניע. די ליבע אבער ווערט וואס ווייטער אלץ מעהר אפגעקיהלט; די סיבה: קינדערלאזיגקייט. מען גט זיך. אין די צוויי נייע אויפגעריכטע פאמיליעס — געבוירען שנעל נאך זייער חתונה קינדער. פארוואס? אט די געזונטע מענשען, זיכער פרוכטבארע, זענען געבליבען קינדערלאז, און יעדער איינער פון זיי, חתונה האבענדיג מיט אנ'אנדער פערזאן, האט גלייך בעוויזען זיין פרוכטבארקייט?

מען מוז אננעהמען, אז צווישען די בײדע אויסגוסען — זאמען-פעדים פון מאן און איי-צעלען פון דער פרוי, איז געווען א מין אנטאגאניזם, א „שנאה" — וואס האט זיי געשטערט זיך צו פעראייניגען.

פון דער היסטאריע איז אונז בעקאנט אנ'עהנליכער פאל: נאפאלעאן מיט זשאזעפינא באהארנעס. נאפאלעאן האט מיט איהר חתונה געהאט אין 1796, אין יאהר 1804 זי געקרוינט — און אין יאהר 1809 — זיך געגט מיט איהר. צווישען זיך האבען זיי קיין קינדער נישט געקאנט האבען, שפעטער אבער — האט יעדער פון זיי זיך שנעל דערווארט אויף א יורש.

קורצער פרייטאג און שבת הגדול

שבת הגדול: וואָס זאָגט איהר, פאניע קורצער פרייטאָג, צו דעם ענגלישען „אָקאָיי־שפיל. די רעגירונג האָט דאָך געשפּילט אין קאָרטען?

קורצער פרייטאָג: דהיינו?

שבת הגדול: נו, יאָ, די גאנצע צייט פון אראבישען אויפשטאנד האָט זי געסטראשעט מיט „שרגאיי און געווינען האָט זי ערשט, ווען זי האָט בעקומען די „4 מלכים", (די פיר אַראַבישע מלכים).

א. איטקין

איינער האט און קען נישט און דער צווייטער קען — און האָט נישט

ביים שויפענסטער פון א היגען רעסטאָראַן שטעהען צוויי יודען איינער אנ'אָרימאַן און דער צווייטער א גביר. ביידע קוקען זיך צו צו די שניטקעס אין פענסטער, זאָגט דער אָרימאַן:

— ווען איך וואָלט געהאַט א פּאָר גראָשען אין חשר קשענע, וואָלט איך געגעסען אזא שניטקע.

— און ווען דער דאָקטאָר וואָלט מיר פּאָזוואָליעט — האָט געזאָגט דער גביר — וואָלט איך געקויפט אַזעלכע צוויי, דריי סאַלאַנקעס.

— אויב אזוי, האָב איך אנ'עצה.

— דהיינו?

— לאָמיר זיך טוישען — האָט געזאָגט דער אָרימאַן — איהר וועט קויפען און איך וועל עסען.

צוריק!

אין א געזעלשאַפט רעדט א דאָקטאָר וועגען דער שעדליכקייט פון אַלקאָהאָל. צווישען אנדערע זאָגט ער:

— אז איך זעה א מענש ארויסגעהען פון א שענק וויל איך צו איהם א טשויי טון:

— הע, יונגערמאַן, דו געהסט אויף א געפעהרליכען וועג! — קעהר דיך אום!

קלוג — ווי אַנ'אַדוואָקאַט!

דער אַדוואָקאַט איטשעק, האָט געפינען אויף זיין שרייב־טיש א בוקעט רויטע בלומען. פרעגט ער די פרוי:

— אוצר'ל, וואָס פאר א יום־טוב איז דאָס היינט?

— דו ווייסט נאַרישט? היינט איז דאָך די יאָהרצייט פון דיין חתונה.

— אָך אזוי, זעהר שיין פון דיין זייט, אז עס וועט זיין די יאָהרצייט פון דיין חתונה, זאָלסטו מיך דערמאָהנען וועל איך דיר אויך קויפען בלומען.

ער איז אויסגערעכענט

פרוי (צום מאַן): דו ווייסט, יאָסעלע, כ'וועל מיר מוזען קויפען א נייעם שירם, מיין אַלטער שירם איז שוין צו נאַריש.

מאַן: וואָס הייסט צו נאַריש? אין דער היים וויסטו איהם נאָך קענען בשנויצען.

פריש־געבאַקענע חכמות

פון א. איטקין

יודען פערכאַפּען פוילישע ערד.

דער „דזשענניק נאַראָדאָווי" שרייט געוואלד, אז יודען פערכאַפּען פוילישע ערד.

זאָגט דערויף דער „קונדס":

זיכער, א דאַנק די ענדעקעס, פערכאַפּען יודען פוילישע ערד (אויפן בית־החיים).

אַ שטילער שותף.

דער האַנדעלס־קאָרעקס זעהט פאָר, אז א שטילער שותף איז נישט פעראַנטוואָרטליך פאר די פערפליכטונגען פון סוחר.

זאָגט דערויף א לאָדזשער יוד:

— אויך מיר א נייעס! איך ווייס דאָס שוין לאַנג פון דער פּראַקטיק: נעהמט למשל, מיין סובלאָקאַטאָר וואָס איז צו מיר א שטילער שותף... א שותף איז ער, און די פליכטען האָב איך!

פאַר פרעמדע זינד?

— וואָס קרעכצט איהר אזוי?

— כ'לייד פון די ציין.

— וואָס הייסט? איהר האָט דאָך נאָר פרעמדע ציין?

— נו יאָ, איך לייד פון דענטיסט'ס ציין.

די רפואה פאַר דער מכה.

לאָקאַטאָר (צום ווירט): פאניע גאָספּאָדזשו, פאַרוואָס האָט איהר מיך אנגעקלאָגט אויף אנ'עקסמיסיע?

ווירט: אייער פרוי האָט געזאָגט, אז זי קען מיר געבען א מכה, נו, האָב איך צוגעגרייט די רפואה פאַר דער מכה.

שפּיל אויף דער לאָטעריע!

— שפּיל, ברודערקע, אויף דער לאָטעריע. וואָרום די לאָטעריע מאַכט רייך.

— ועמען?

— די קאָלעקטאַנטען! ...

מענדעלע דער „פּאָבאָראָוויעץ"...

פרוי (צום מאַן): מענדעלע וואו געהסטו עס איצט אזוי שפּעט?

מאַן: היינט איז דאָך דער פּאָבאָר, געה איך נעראָווער ווערען ווי איך האַלט מיט מיין דינסט.

פרוי: ביזט משוגע? דו ביזט דאָך שוין א 50־נער?

מאַן: נו, איז וואָס? אָבער אין דער קוך אריין מעג איך דאָך געהן!...

דער דאָזאָר און דער חזן

א דאָזאָר און א חזן זענען גלייך:

ביידע פאַלען כורעים ומשתחוים ביים אָפּגעבען די שטימען. דער חילוק איז נאָר, וואָס דער חזן שטעהט די גאנצע צייט אויסגעדרעהט צום עולם, און דער דאָזאָר דרעהט זיך אוים צום עולם ערשט נאָכן אָפּגעבען די שטימען.

עוסק בצרכי צי־ביער.

— וואָס איז די מעשה, וואָס זיט ר' יאַנטשע טרילמאַן איז געוואָרען פרעזעס, טרינקט ער יעדען טאָג ביער?

— פשוט: ער איז איצט אנ'עוסק בצרכי צי־ביער.

פון געוואוינהייט.

אין אנ'אונטערנעמער שפּעט ביינאַכט, ווערט א היגער דיסקאָנטער אָפּגעשטעלט פון א באַנדיט:

— גיב געלד!

— וואָס פאַר א זשיראַנט האָט איהר? -- האָט איהם דער דיסקאָנטער געפרעגט.

דער קלוגער יאָסעלע

דער פאָטער פרעגט דעם קליינעם יאָסעלע:

— יאָסעלע, וואָס וואָלסטו געוואָלט זיין, ווען דו וועסט שוין זיין גרויס?

— אליהו הנביא.

— אליהו הנביא? פאַרוואָס?

—וואָלט איך דאָך געאַרבייט נאָר צוויי טאָג אין יאָהר (די סדר־נעכט).

די סעקרעטאַרקע און דער פאַן פרעזעס.

סעקרעטאַרקע (צום פרעזעס): פאניע פרעזעסע, כ'האָב דעם איינדרוק, אז מ'רופט איך צום טעלעפאָן.

פרעזעס: וואָס הייסט, איהר האָט דעם איינדרוק?

סעקרעטאַרקע: ווייל עמיץ פרעגט צי די אַלטע בהמה איז נאָך דאָ אין פעראיין?

בינקע און פינקע.

באַלעבאָסטע (צו דער נייער דינסט): ווי הייסטו, מיידעל?

— בינקע.

— בינקע? און א פינקע האָסטו אויך?

— איך האָב קיינמאָל נישט געהאַט קיין שום פינקע, איך בין באַכשעם געזונד ווי א נוס — האָט דאָס דינסטמיידעל געענטפערט.

ביידע זענען זיי אויף געהאַקטע

אין דער צוקערניע זיצען צוויי יונגע בעל־הבית'לעך און שמועסען. זאָגט איינער:

— כ'האָב צרות פון מיין ווייבעל. קיינמאָל גיט זי מיר נישט צו אז איך בין גערעכט.

— מיט מיינע איז נאָך ערגער: מיינע גיט מיר איביג גערעכט. נאָר ביי יעדען געבען גערעכט, מוז איך איהר עפּעס קויפען.

פייטעל און טרייטעל

פייטעל: זאָג מיר, טרייטעל, ווי וועט קאַציס פאַרטיי הייסען אויף לשון קודש?

טרייטעל: בית החסידים דיקאַצ—ק...

אבי נישט ערשטע פידעל

מחותן (צום חתן): מיין טאָכטער, דאַרפסטו וויסען, שפּילט פּיאַטעפּיאַן, אויף א מאַנדאָלין און אויף א האַרפע.

חתן: אויסגעצייכענט! אויב אזוי, וועט זי דאָך נישט קענען שפּילען ביי מיר „ערשטע פידעל".

צווישען בטלנים

— זאָג מיר, הערעך, פאַרוואָס האָט דער גענעראַל דיל ביז איצט גאָרנישט געטון אין ארץ־ישראל?

— ווייל ער איז א גענעראַל.

— נו, איז וואָס?

— שוטה, ס'איז דאָך געווען א גענעראַל־שטרייק!

— נו, און וואָס זאָגסטו צו היטלערן? אנשטאָט ברויט, פּוטער און פלייש, גיט ער די נאַצים — באָמבעס, קוילען און האַרמאַטען!

— איך בין איינגאַנצען מיט איהם מסכים; די נאַצים פעהרונגען זיך גיכער אויף באָמבעס מיט קוילען אידער ברויט מיט פּוטער.

דער קונדס

● הומאָר

● סאַטירע

צוזאַמענגעשטעלט פון אב—נעק ●

ביילאַגע צום „נייעם פאָלקסבלאַט" נומער 243 — פרייטאג, דעם 23 אָקטאָבער 1936

דער קאַמף

צוליב דעם קהלה־בענקעל...

פּאָליטיק פון וואר

אויף די ווארשאווער אוניווערזיטעטען האט זיך ווין ווידער אנגעהויבן פּאָליטיק.

די ענדעקישע סטודענטען לערנען זיך מאכען פּאָליטיק. פאראן א כלל אין דער פּאָליטיק: ווילסטו זיין מעכטיג — שלאג !

שלאגען זיי טאקע.

מוסאליני האט געשלאגען די אביסיניער, האט ער געמאכט גרויס־פּאָליטיק. ווילען די ענדעקישע סטודענטען אויך מאכען גרויס־פּאָליטיק.

מיט דער גרויס־פּאָליטיק איז עס היינטיגע צייטען א קליינקייט. מען זוכט אויס א שוואכערען עלעמענט און מען האקט און פּראַקט אין איהם אריין קומט דערפון ארויס פּאָליטיק.

נאצי־דייטשלאנד מאכט גרויס - פּאָליטיק דורך פייניגען די יודען. יודען זענען שוואכע עלעמענטען. צוריקשלאגען זעטען זיי נישט בכוח, און זיי זעהר לייכט צו פייניגען.

מיט אנדערע פעלקער צו פייניגען קומט עס די נאצים נישט אָן אזוי לייכט — קומען זיי אָפּ בלויז מיט דראָהען, זיי דראָהען די וועלט און ביי דעם דראָהען, מחזען זיי טעגליך אויסקנעהמען דעם ביסען ברויט פון זיך, און א קאפּיטשקע אונטערהונגערן, די זיך צו בעוואָפענען. דאטענען די גרויס־פּאָליטיק מאכען זיי מיט מאטערען יודען.

דאס זעלבע ווילען אויך טון די ענדעקישע אברה־לייט.

דאס איז די פּאָליטיק־כוונה פון שלאגען די יודישע סטודענטען.

ווער ווען
ווער גענבען שטיצע ?

אין א שטעטעל נעבען לאדז האט די קהלה בעשלאסען ארויסצופיהרען א ווינטער־אקציע פאר די אָרימע יודען.

ביים מאכען די רשימה פון די נויט-בעדערפטי-גען, שטעלט זיך אויף דער קהלה־פרעזעס און זאגט:

— רבותי, איך וועל נישט דערלאזען קיין שום מאכעריייקעס. קיין שום פּראָטעקציע, מארגען וועט דער סעקרעטאר אויסשרייבען אונזערע אלעמענם נעמען, און די נעמען פון אלע יודען פון שטעטעל — און פערטיג !..

אין 2 וואכען
וואס ס׳קען אלץ פאסירען !

אויף דער באהן פאהרען צוויי מענער. שמועסט מען וועגען דאס און יענץ וכדומה. ביז מ׳קומט אריין אויף אינטימע געשפּרעכען, איינער נעהמט ארויס א פאטאגראפיע און ווייזט זיין צווייטען :

— אָטא דאס איז מיין פרוי.

— זעהר א שעהנע און סימפּאטישע פרוי, וואס איז זי : אברונעטקע צי א בלאנדינקע ?

— דאס ווייס איך נישט.

— וואס הייסט ?

— כ׳בין שוין צוויי וואכען נישט געווען אין דער היים...

פריינדשאפט

אין וואס בעשטעהט איינענטליך די פּויליש-דייטשע פריינדשאפט ?

אין דעם, וואס דער דייטשער קאנסול פאהרט קיין ווארשע און דער פּוילישער קאנסול פאהרט קיין בערלין.

אין דעם, וואס דער דייטשער אויסערן־מיניסטער פאהרט קיין ווארשא און דער פּוילישער אויסערן-מיניסטער פאהרט קיין בערלין.

אין דעם, וואס די דייטשע פוסבאליסטען פאהרען קיין ווארשע. און די פּוילישע פוסבאליסטען פאהרען קיין בערלין.

אין דעם, וואס די דייטשע אויטאמאביליסטען פאהרען קיין ווארשע, און די פּוילישע אויטאמאביליסטען פאהרען קיין בערלין.

נראף קאלי.

וואר-קק־אנגעז

מזל טוב, צום נייעם שול־יאהר,
וועלכער האט זיך איצט דערנעהנט,
ארבייטען אויף יודען - פלייצעס
ווידער די סטודענטען - הענט...

וואס מיר העגעל און שפינאזא,
וואס מיר ניוטאן, וואס מיר קאנט ?...
איידער ארבייטען מיטן מוח
איז פיל גרינגער מיט דער האנט...

פייניגען חברים - יודען
האט אליין געהייסען ,,גאט"
אי מען שלאגט די קאנקורענטען
אי מען הייסט א פאטריאט...

* * *

יא פון נירענבערג ביז באלוט,
און פון יעדען דארף און שטאט
געהט דער לאזונג : ,,סוואי דא סוועגא"
און מען פרעדיגט דעם ,,באיקאט"...

אויך ביי אונז אין ארץ ישראל,
די אראבער אהן א שיער
קלעפּען פון ,,באיקאט" דעם לאזונג,
דארטען אן אויף יעדען טיר . . .

פון איידאפע׳ס שטאלצע תורות
האלט נישט דער אראבער שטארק
ס׳איז ,,באיקאט" די איינציגע תורה
וועלכע האט אנ׳אפּזאץ-מארק . . .

* * *

קעמפט מען מיט די שפּעקולאנטען
וועלכע שרויפען אויף די פרייזען
אויף די אלערליי פּראָדוקטען
מוז א ,,צענניק" זיך בעווייזען...

סיי אויף פּוטער, ברויט און קאשע
און אויף אלערליי מעדנים.
ס׳איז א שאד נאר וואס מ׳העננט נישט
אן א ,,צענניק" אויף חתנים...

דאס געהערט צו די פּראָדוקטען
פון געברויך גאר פון דעם ערשטען
פאר די אלטע לאדזער בתולות
מעהר ווי קלייען, שטרוי און גערשטען...

מאדריד און... ריצין=אייל
א מעשה׳לע וועגען גענ. פראנקא

דער גענעראל פראנקא האלט אין איין שרייען, אז אט, אט, נעהמט ער איין מאדריד, און ווי מיר ווייסען איז דאס דערווייל מיל-מלאכה. דערציהלט מען וועגען דעם אזא מעשה :

פראנקא האט זיך די לעצטע טעג פערדארבען דעם מאגען. האבען די דאקטוירים איהם געהייסען איינצונעהמען ריצין־אייל, אזוי ווי ער איז זעהר א הע-ליקאטער פערשוין, האט ער דעם ריצין־אייל נישט געקענט אראפּנעהמען, האט מען גערופען צוויי זעל-נער, איינער האט איהם געהאלטען די הענט, און דער צווייטער דעם קאפ, און אזוי ארום איהם אריינגעגאסען דעם ריצין-אייל.

נאכן איינגעהמען, האט דער גענעראל זיך אפּגע-שאקעלט און געמורמעלט :

— צום טייוועל ! אנשטאט איינצונעהמען מאד-ריד מיט מיליטער. און ריצין-אייל מיטן מויל, נעהם איך איין מאדריד מיטן מויל, און ריצין־אייל — מיט מיליטער...

די יודישע ראטמענער
אין קומענדיגען שטאט־ראט.

די יודישע ראטמענער ווילען אין נייעם שטאט־ראט זיצען ביי דער וואנד.

— פארוואס ?

— כדי ביים פערלאנגען סובסידיעס פאר יודישע אינסטיטוציעס זאלען זיי האבען צו וועמען צו רעדען.

איז ער א קלוגער !..
שמועס וועגען ווייבערישע ,,סטראיעס"

צוויי יודען שמועסען וועגן די היינטיגע לעבענס בעדינגונגען, פרעגט איינער :

— האלט איהר נישט, אז די היינטיגע פרויען געבען אוים צופיל געלד אויף זייערע סטראיעס ?

— איך האלט, אז זיי געבען אוים צו ווייניג.

— אויב אזוי, זאגט איהר זיכער נישט קיין בעד ווייבטער?

— ווער זאגט עס אייך ? איך האב טאקע יא א פרוי... א שניידערקע

ווען דען ?
א סצענע אין ,,קאכאנובקע"

אין א היסען יולי - טאג: אין ,,קאכאנובקע", שטעהט א משוגענער אויפן הויף און שרייט :

— גיט מיר די ליזשוועס ! איך וויל מיך געהן גליטשען !

— וואס טוט זיך מיט איך ? — בערוהיגט איהם דער דאקטאר — אין יולי געהט מען נישט אויף דער גליטש.

— אין יולי נישט ? מא ווען דען זאל א משוגע־נער זיך גליטשען ?

ער איז עהרליך...

אויף זער נאוואמיעיסקא גאס האבען מיר אונטער געהערט אזא געשפּרעך :

— זאג מיר מאטעל, ווען די געפינסט אזוי איצט א פּארטפעל מיט א טויזענד זהובים, וואלסטו איהם אפּגעבען דעם וואס האט איהם פערלוירען ?

— כ׳וואלט איהם ע ה ר ל י ך — נישט אפּ־געגעבען !

פּיניעלע מזיק
גיט לשון

עץ ווייסט כאדזשביג, וואס סאט זעך די וואך פעלאפּן אין באליט ? אז כעב ענק פאציילן עט עץ ענק אונכאפּן בא די קעפּ.

צ׳ווייסץ אז אין באליט אט מע מיער גיוואלט אונפאפּן ? זאך אזוי לעיבן, ווי איעך טשאקע ענק ניש. באליטער אנע זעך ציניזאמיט גינימע אין באליטער בישמעדריש אף אניסיפע, אין אנע גימאכט א בלאק צי די קילע.

צ׳מיינץ, אז איעך וויים ניש ווער ס׳זענע די יאלדן ? כא זיי גיפאקט בא דעיר מאנסע. זיי אנע קלאמפּישט גיזוגט, אז זיי גייען אין ביש-מעדריש אראן אף א לאבערדימאלקע, דעוואל זענע זיי גיגאנע מאכן א בלאק צי די קילע

היים איך דעך פּיניעלע, אב איעך דועם באלד דערשנאפּט, בין איעך א פלאץ אראן גיגעיבן אין בישמעדריש צי דעיער לאבערדימאלקע, אין אב א גישרא-גיגעיבן:

— הע, הע, כעוורע-לאט. וואס סארנע גראנ-דים גייט עץ דו מאכן ? צ׳מיינץ אז איעך וויים ניש ? בלאקן צי די קילע עט עץ מאכן אוען איינדזערע יאטן ? אראם זאלט עץ גיין פין דא-נעט, עץ העיערט ? טאמער ניש, עב איעך אראנ-שטעקן א פינגע אין מאעל אראן אין געיבן איין פאף, עט ס׳גאנצע שמאלע געסל ציניזאמיט-לויפן, עט עץ הובן אופגישניטינע יוער, עץ העיערט ?

אבן זיי זעך דערשראקן, אין זענע גיגאנע פליטע. טאמער וואלטן זיי ניש גיוואָרן קא העיז, וואלט מע דאטן גיליפטעט, אז ס׳וואלט גיגאנע א רויעך.

אז איעך אב גיזעיען אזא מאנסע, אב איעך ציניזאמעט גיריפן מאנע יאטן פין שמולן געסל אין אב זיי פאציילט האקל באקל מיקל קויל. אט מע בעשלאסן צי מאכן אנ׳אייגינים בלאק. א בלאק פין אייגינע יאטן. מאט באלד גימאכט א קימיסיע אין גימאכט א בלאק. העיעץ, וועיער פיז אלץ אראן אין אינדזער בלאק :

איך, פּיניעלע מאזעק, פין שמולו געסל.
כאמילע דעיר בייגל - פעקייפער.
שימשילע פענטאק פין דעיר ליווע קעלמע.
העשקע — דעיר באגיקעירן-סויכער.
יאשע גאזלין פין דעיר פייפער-גאס,
גדאלע יאימער פין סטוף
וואָוטשע דזשובאס פין ראדיגאש.
כאסקל דרויבע פין סטאריוויעש.
מאכל קלויסקע פין פרעווועטן-געסל,
דופּטשע פריידיק פין שאכיר-מאריק,
ני, וואס זוגט עץ עפּים צי אינדזער בלאק ?
אינץ אט מע אזאכינע פאשטעיעס, קענע זעך שוין די באליטער יאלדאקים מיט די ווילקער ציניזאמעט אנמאכן מיט זיירע בלאקן.

ני, בין איעך א יינג מיט ביינער, הע ? אב איעך זיי אונגישמיסן א ווי הייסטמיערדזעס? יעץ אבן זיי פיגים מיט עסיק, אין אינץ אמע א בלאק וועיר מיער א שטיקילע גייך גינט.

יעץ עט מע זעך נעמע צי דעיר וואל-נאקציע אין אציץ מיער א גיטן שאבים אין זאציץ מיער גיזינט

פּאָליטיק אויפן שפּיץ מעסער
פון א. איטקין

דייטשלאנד

דער ,,דראנג נאך אסטען"
וועט איהר טייער קאסטען.

איטאליען

ווינשט איהם מזל-טוב, אין א גליקליכע שעה
שוין געענדיגט די חתונה פון דער מלכה שוא.
מוסאליני, דו ביסט א כוואט.
געשאכטען, געבודקט, און אלעם אראפּ גלאט.

סאוויעטען

יעקע מיט יאפּאן ווילען זיך מיט איהר פערמעסטען,
די סאוויעטען האט אנגעטרייט ביפחד נאר פון בעסטען,
יעקע האט חשק צו בעהערשען אזש ביז אוראל,
דאך האט ער פחד, ער זאל נישט האבען א דורכפאל.

פראנקרייך

די רעוואלוציע פון פראנק,
איז געמאכט מיט א גוטען געראנק,
אז יעקע זאל אויפהערען פּאָלווער צו שמעקען,
ווייל דאס איז פאר יעקען א פסוק מיט א שטעקען

ענגלאנד.

איטאליען האט איהר געגעבען צו שפּירען
זי זאל וויסען ווי זי האט זיך צו פיהרען,
מוסאליני האט איהר אין אפּיסיניע געטון א גוטען בים
לכן, מוז זי זיך בעוואפענען פון קאפּ ביז די פיס.

יאפּאן

צוליב זיין אפּטער קרחת האט דער פעטער פּיניע
געמוזט איינעהמען א גרויסע פּארציע כינע
דאך וויל ער זיך נישט בעגנוגענען דערמיט,
ווייל מיטן עסען קומט דער אפּעטיט.

אמעריקע

פון אייראפּעס צרות וויל זי נישט וויסען,
האט פיינט אין פרעמדע עסקים זיך מישען,
נאר דער נעלער מזיק ,,פּיניעלע דער קליינער"
קריכט איהר גוט אריין אין די ביינער

כינא.

ווי זשהסטו אוים גילם איינער !
דער קליינער ברודער פרעסט דיך אויף מיט די ביינער

שטעה אויף, נישט געטראכט
בעוואפען זיך, ווייז אז דו ביסט א מאכט !

בעלגיען

וויל: אז אלע זאלען איהר ביי א טויט שטיצען,
און איהר הילף זאל קיינער נישט דערוועגען אויסנוצען,
זי מוז אימער ביים ערנסטען פאל,
בלייבען נייטראל,
אזוי א הרשה האט דער בעלגישער קעניג געהאלטען
הערמיט וועט ער זיך פון פראנקרייך אפּשפּאלטען,
איך פערשטעה נישט אזא פּאָליטיק,
בעלגיען קען דאך דערפון ברעכען האלז און געניק.

פון אונזער ווערטער=ביכעל

עהרען ווארט — א ווארט וואס ווערט שטארק בענוצט ביי א ליגען.

פאנטאזיע — א געדאנק, וואס בעגלייט דעם מענשען ביים קויפען א לאטעריע צעטעל.

כלה — אנ׳אומזיסטע בייגאבע צום נדן.

חתונה—עלטערען מאכען עס, א ,,גוט ווייב" שפּילט עס אויף.

זארג — א פריינד, וואס בעגלייט דעם מענש ביזן קבר.

טונקעל — ביי היינטיגע סוחרים איז עס אין די אויגען.

מלאך — א כלה ביז דער חתונה.

צייט — אמאל א ווארעם, און אמאל א פּויד געל: ביי א גליק פליהט עס, ביי אומגליק — קריכט עס.

דלות — א לאקאטאר, וואס וואוינט בחנם אין פיל יודישע הייזער.

א. איטקין.

אוי, האט ער געכאפּט א פּרייער!..
א מעשהלע וועגען א לאדזער גביר.

דער לאדזער גביר ב. איז א גרויסער קמצן, זיין גאנץ לעבען טראגט ער איין פּאלטען. איין פּאר הויזען. און 20 יאהר איין פּאר שיך. דערפאר זיין זוהנדעל איז דער אמת׳ער תכשיט. יעחש נאכט אין אנדערע קאבארעטען, שפּילט אין קארטען, און דער צו א פאצעט פון דער לעצטער מאָדע.

די טעג האט ער געשטעלט ביי א שניידער אנ׳ עלעגאנטען אנצוג פאר 300 זלאטעס. וואס טוט ער, דער פאטער זאל נישט וויסען וויפיל ער קאסט, רעדט זיך אָפּ מיט איינעם א פּשיאטשעל, ער זאל געהן צו זיין פאטער און זאל איהם פערקויפען דעם אנ-צוג פאר עטליכע זלאטעס.

צומארגענס, ווען דער בחור איז אהיימגעקומען לויפט איהם דער פאטער ענטגעגען מיט א טרולה :

— העטיעק׳ל, כ׳האב היינט געמאכט א גאלדען געשעפט. ס׳איז ארויפגעקומען עפּעס א משוגענער מיט אנ׳עלעגאנטען אנצוג, האב איך איהם אפּגע-קויפט פאר 15 זלאטעס, און האב איהם.. באלד פערקויפט פאר 40 זלאטעס — וואס זאגסטו צו אזא ,,פערדיינסטעל", הא ?...

די טראגעדיע פון ,,פּשעד-וואיעננע" פאננעס
אדער : אויפן גנב ברענט דאס היטעל

די פאננע יולטשע האט זיך געגרייט צום ראנד-סינג. פלוצלונג זעהט זי, אז ס׳האט איהר אויסגע־פעהלט שמינקע, זאגט זי צו דער דינסט :

— פעלא, לויפען זיי גיך אראפּ אין דער פּערפו-מעריע נאך א טובקע שמירעכץ.

די דינסט גיט א קוק אויפן זייגער וועלכער ווייזט 8 אזייגער. און וועלענדיג בעמערקען, אז די געשעפטען זענען שוין פערמאכט, זאגט זי :

— פאננע יולטשא, ס׳איז שוין סיי ווי צו שפּעט.

— וואס געהט עס דיך אן, ווי אלט איך בין ?

— האט די פאננע יולטשא זיך פערזינדיגט אויף דער דינסט

ביישר פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

ביישר פאלקסבלאט

פרייטאג, 23 ז' מרחשון תרצ"ז	אקטאבער
	זון-אונטערגאנג 4:47
	זון-אויפגאנג 7:20
	ליכט-צינדען: 4.30

איבערגעבונג פון אנ'אונטערנעמונג

פון אדוו. ע. שעסקין

דאס פארקויפען אנ'אונטערנעמונג אדער זי פערפאכטען דארף באשטעטיגט ווערען שריפטליך, אויב די אונטערנעמונג ווערט געפיהרט דורך א רעגיסטרירטען סוחר, מוז די ענדערונג פון אינהאבער איינגעשריבען ווערען אין האנדעלס רעגיסטער. די איינשרייבונג אין רעגיסטער ווערט ארויסגעפיהרט אויפן יסוד פון א מעלדונג פון איינעם פון די צדדים.

דאס פארקויפען אנ'אונטערנעמונג נעמט ארום אלץ וואס געהט אריין אין דער אונטערנעהמונג, אלס ארגאניזירטע גאנצקייט און גאנץ באזונדערס: 1) די פירמע, סחורות-אפצייכנונג, 2) האנדעלס-בייכער, 3) די אומבאוועגליכע און באוועגליכע גיטער וואס געהערען צו דער אונטערנעהמונג, נישט איינשליסענדיג די סחורות, 4) פאטענטען, 5) חובות, וועלכע זענען ענטשטאנען ביים פיהרען די אונטערנעהמונג.

באנוגע דעם פארקויפער, נעהמט דער קויפער איבער די פארפליכטונגען וואס זענען ענטשטאנען ביים פיהרען די אונטערנעהמונג.

דער פארקויפער איז מחויב צו ערטיילען דעם קויפער אלע ידיעות, וועלכע זענען נויטיג צו פיהרען די אונטערנעהמונג — ידיעות וועגען זייענדע פאקטישע און רעכטליכע באציהונגען. גאנץ באזונדערס וועגען אלע פארפליכטונגען, וועלכע עקזיסטירען אין מאמענט פון פארקויפען די אונטערנעהמונג. דער פערקויפער איז מחויב נישט צו טון אזעלכעס וואס זאל זיין אין סתירה מיט די פרינציפען פון ערליכען אויסנוץ און וואס באשווערט דעם קויפער דאס ווייטערדיגע פיהרונג פון דער אונטערנעהמונג.

אויב דאס פארקויפען אנ'אונטערנעהמונג דורך א רעגיסטרירטען סוחר איז נישט אדורכגעפיהרט געווארען אין פארם פון א נאטאריעלען אקט. איז דער קויפער סאלידאריש פעראנטווארטליך מיטן פארקויפער פאר די פארפליכטונגען, וועלכע זענען ענטשטאנען ביים פיהרען די אונטערנעהמונג, ווען ער וועלכע ער האט געוואוסט, אדער ער האט געדארפט וויסען.

אויב אין מאמענט פון פארקויפען די אונטערנעהמונג האט אנ'אפמאך פארפליכטעט דעם פארקויפער און א דריטען צו געגנזייטיגע לייסטונגען, קען דער דריטער אויפלעזען דעם אפמאך צוליב וויכטיגע סיבות וואס זענען פארבונדען מיט דער ענדערונג פון אינהאבער. די ערקלערונג וועגען אויפלעזען אנ'אפמאך דארף מען אפגעבען אין פארלויף פון א חודש ווען מ'האט באקומען די ידיעה וועגען פארקויף.

אויב די אונטערנעהמונג איז פארקויפט געווארען דורך א רעגיסטרירטען סוחר אהן דער געהעריגער פארם פון א נאטאריעלן אקט, האט דער דריטער דאס רעכט אויפצולעזען אפילו אהן א ספעציעלער סיבה.

די פעראנטווארטליכקייט פון א רעגיסטרירטען סוחר וואס גיט איבער די אונטערנעהמונג פאר חובות פאר וועלכע דער קויפער איז פעראנטווארטליך ווערט פארעלטערט נאך 3 יאהר פון טערמין ווען דער פארקויף איז רעגיסטרירט געווארען.

דער פאכטער פון אנ'אונטערנעהמונג פון א רעגיסטרירטען סוחר איז פעראנטווארטליך סאלידאריש פאר דעם פערפאכטערס חובות, וועלכע זענען ענטשטאנען ביים פיהרען די אונטערנעהמונג. די פירמע קען נישט אפגעטרעטען ווערען אהן דער אונטערנעהמונג און יעדער וואס קויפט אנ'עקזיסטירענדע אונטערנעהמונג קען מיט חתר ערלויבניש פון פריהערדיגען אינהאבער פיהרען אונטער דער ביז־איצטיגער פירמע, ער מוז אבער צוגעבען א צוזאג אין דער פירמע, וועלכע באצייכענט דעם נייעם קויפער.

יעדע נייע פירמע מוז זיך אונטערשיידען פון די פירמעס אין דערזעלבער שטאט וואס זענען שוין פערשריבען אין רעגיסטער.

די דערמאהנטע פארשריפטען וועגען פארקויפען אנ'אונטערנעהמונג האבען א גרויסע פראקטישע בעדייטונג, ליידער ווערען זיי איצט גרינג געשעצט דורך דעם כלל סוחרים און צוליב דעם זענען די סוחרים ארויסגעשטעלט אויף גרויסע היזיקות.

וואס שייך דער פעראנטווארטליכקייט פאר שטייערען, איז פארשטענדליך ביים פארקויפען אנ'אונטערנעהמונג, דער קויפער פעראנטווארטליך פאר אלע שטייערען, מוז מען פארן קויפען אנ'אונטערנעהמונג בעטן אויספארשען אין די שטייער־אמטען די פארלויפיגע שטייערן פון פארקויפער, ווייל די שטייער-חובות זענען נישט איינגעשריבען אין די ביכער פון דער פירמע, אין געגענפאל, קענען דעם קויפער טרעפען שווערע קלעפ און קאטאסטראפע איבערראשונגען.

זעקס הונדערט שטראף-באקאזען

פאר'ן נישט אויסהענגען קיין צעניקעס און נישט אנגעבען קיין פרייזען

(א) אין שייכות מיט דער ענערגישער קאנטראלאקציע פון דער אדמיניסטראטיווער מאכט איז געקומען צו אנ'אפשפאנונג אויפ'ן מארק פאר ארטיקלען פון ערשטען געברויך.

אין אלע געוועלבער זענען איצט ארויסגעשטעלט די פרייזען אויף די דאזיגע ארטיקלען.

אומאפהענגיג דערפון, פיהרען ווייטער אדורך די אדמיניסטראטיווע און פאליצייאישע מאכט די לוסטראציעס אין די געוועלבער און האליעס, קאנטראלירענדיג סיי די וואגען און געוויכטען, סיי דעם סאניטארען מצב, סיי די פרייזען.

ווי מיר האבען שוין געמאלדען, זענען עהערנעכטען צונויפגעשטעלט געווארען 300 פראטאקקאלען פאר פערשידענע איבערשרייטונגען. אויך נעכטען איז צונויפגעשטעלט געווארען אזא צאהל פראטאקאלען פאר'ן נישט ארויסשטעלען די פרייזען מיט די צעניקעס.

די אלע פראטאקאלען זענען אריבערגעשיקט געווארען צו דער סטאראסטווע־מאכט מיט פארשלאגען די שולדיגע צו בעשטראפען.

אומאפהענגיג פון די שוין בעשטראפטע פערזאנען נאך די אויספארשונגען, האט די סטאראסטווע בעשטראפט דורך „באקאזען" אנ'ערך 600 פערזאן

צו די אלע פערזאנען געגען וועלכע עס זענען צונויפגעשטעלט געווארען פראטאקאלען, זענען נעכטען פונאנדערגעשיקט געווארען שטראף־באקאזען אויף סומען פון 1 זל. ביז 50 זלאטעס.

בזה האופן האט דאס סטאראסטווע־געריכט אין משך פון א קורצער צייט, פאר האנדעלט־איבערשרייטונגען (נישט אנגעבען פרייזען, מאנגעל אין צעניקעס, נישט געניע וואגען און מאסען, א. אז. וו.) ארויפגעלייגט שטראפען אויף דער אלגעמיינער סומע פון 10.000 זלאטעס.

צעניקעס פאר סוחרים וועלען ארויסגעבען די פעראיינען

נעכטען איז אין דער סטאראסטווע געווען א דעלעגאציע פון הנטאליסטען - פעראיין לעגיאנוב 8 און פון קליינהענדלער - פעראיין אגראראווא 10 אין די פארזאמלונגען פון פרעזעס ל. טרייסטמאן, פ. ווינדמאן פרעזעס ראזענבערג, פרידמאן און דיר. פרעהליך וועגען דער פראגע פון צעניקעס.

בעת א קאנפערענץ מיטן ווייצע־סטאראסטע דענים איז באשלאסען געווארען, אז די בראנזשע־סעקציעס אין די פעראיינען זאלען פונאנדערשטעלען איינהייטליכע „צעניקעס" און די פעראיינען זאלען ארויסגעבען די צעניקעס די סוחרים.

א שטענדיגע קאמיסיע פאר פעסטשטעלען די פרייזען

אויף א קאנפערענץ צווישען פרעזידענט גראדלעווסקי, וויצע-פרעזידענט פאטשעק און סטאראסטא ד"ר ווראנא איז באשלאסען געווארען, אז נאכן אדורכפיהרען די איצטיגע דרינגענדע אקציע צו קאנטראלירען די פרייזען, וועט באשטימט ווערען צו דעם צוועק א שטענדיגע קאמיסיע.

אויספלוג קיין ריגע

31/X — 4/XI. פרייז 98 זל.

גענעראל-פארטרעטונג „Intourista"

אויספלוגען קיין סאוועט־רוסלאנד

אינדיווידועלע און גרופען-רייזעס

קיין פאלעסטינא

מאכען וויזעס.

הנחה-באהן-בילעטען קיין ווילנא און זאקאפאנע

אנשרייבונגען נעהמט אן

„אר ב"ס" פיעטריק. 18

טעל. און אינפארם. 249-40 און 249-33.

ער שלאגט יודען

און באליידיגט דעם מלוכה-פרעזידענט

(א) אזא איז ער שוין דער וויקטאר דעמבעצקי פון קאוואלעריא־גאס 40 (און אפשר איז ער עס אזא, ווייל ער וואוינט אויף דער קאוואלסקא־גאס ? !).

האט א געשיכטע ׳

דעם 7. מאי ה. י. האט ער, פאהרענדיג אויפ'ן טראמוואי נומער 3, זיך צוגעטשעפעט כלום אין דער וועלט אריין צו א יודען, איהם גוט אנגעזידעלט און אנגעשטאלטען און אויך גוט צושלאגען.

דער געשלאגענער יוד איז אויפ'ן „פשיסטאנעק" אויף ראג גדאנסקא און 11 ליסטאפאד ארונטער פונ'ם טראמוואי און זיך געווענדעט צום פאליציאנט טשעכאוויטש, ער זאל דעם „קאחאלשטשיק" אויסלעגיטימירען.

דער פאליציאנט האט עס געפרובט טון, אבער דער חברה־מאן האט איהם געהערט, ווי דעם קאטער, און פלוצים גאר אנגעהויבען צו זידלען דעם... מלוכה־פרעזידענט.

דאס קרייזגעריכט האט איהם נעכטען פערמשפט אויף 8 חדשים טורמע מיט'ן אפלייגען די שטראף אויף 5 יאהר.

גינסטיגער סעזאן אין באנוועל-בראנזשע

(אג) אין דער אינדוסטריע פון פערטיגע באנוועל סחורות הערשט אין דער לעצטער צייט א זעהר גינסטיגע שטימונג, וואס איז א רעזולטאט פון דעם גוטען ווינטער סעזאן. עס דארף בעטאנט ווערען, אז די ווינטער סחורה איז כמעט שוין איינגאנצען אויספערקויפט, אבער צוליב דער פערגרעסערטער נאכפראגע אין די גוטע וועטערען ווערט ווייטער שטארק געזוכט ווינטער סחורות. צוליב דעם דאזיגען פאקט פראדוצירען טאקע אלע וועבערייען ווייטער. אין לויפענדען סעזאן קען אויך דערריבער נישט זיין קיין רייד וועגען דעם, אז עס זאלען אויף די לאגערס בלייבען ליגען סחורות.

אויך די צאהל פעהיגקייט אין דער דאזיגער בראנזשע איז א צופרידענשטעלענדער. וועקסעלפראטעסטען געהערען צו די זעלטענהייטען, אויב אפילו א וועקסעל ווערט פראטעסטירט, קויפט איהם באלד אויס דער זשיראנט.

לויט דער מיינונג פון די היגע פראדוצענטען וועט דער ווינטער סעזאן אין דער דאזיגער בראנזשע געדויערען מינדעסטענס נאך ביז צו דער העלפט פון קומענדיגען חודש.

אזוי בויט מען איצט...

פערחתמ'עט א נייעם 4-שטאקיגען בנין

(א) אויף זשעראמסקיעגא 66 האלט איצט ביים פארענדיגט ווערען א ניי 4־שטאקיג הויז.

אזוי ווי די געניע קאנטראלע פון דאזיגען הויז האט ארויסגעוויזען, אז עס איז נישט געבויט געווארען געניי לויט'ן פלאן, עס זענען געמאכט געווארען קאנסטרוקטיווע פעהלערען, עס זענען בענוצט געווארען נישט קיין ענטשפרעכענדע מאטעריאלען א. אז. וו. און דער בנין דראהט איינצופאלען — האט א קאמיסיע פון דער בוי־אינספעקציע און פון דער אדמיניסטראט ווער מאכט ארויסגעגעבען פאראָרדנונגען צו פערזיכערען איהם, ווייל עס איז א סכנה פאר די דורכגעהער איהם פארביי צוגיין.

חוץ מזה איז פאראורדענט געווארען אנ'אויספארשונג געגען דעם אינהאבער פון דעם בנין און געגען די, וואס האבען אנגעפיהרט מיט דער בויארבייט.

בכלל זענען דערווייל די ווייטערדיגע ארבייטען אפגעשטעלט געווארען.

יאהרגאנג 1916

היינט, פרייטאג, דעם 23. אקטאבער האבען זיך שטעלען די יאהר־גענג פון 1916, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 3-טען פאליציי־קאמיסאריאט מיט די אותיות:

Z, Ż, Ź,

און פון 10־טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

F, G, H, Ch I, J, K

מארגען שבת, דעם 24. דעם 4-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות A B C D E

און פון 10. קאמיסאריאט מיט די אותיות:

L, Ł, M, N, O, P,

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

דעם 28-טען הויבט אן אמטירען די פאבאר-קאמיסיע אין לאקאל (פיעטריקאווער 165). מעלדען דארפען זיך די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1915 און עלטערע, וואס האבען נאך נישט ערלעדיגט זייער מיליטער-אנגעהעריגקייט, וואס וואוינען פון 1, 4, 6, 7, 10, 13, 14, 15 פאליצייקאמיסאריאטען.

גאזאוניע-ארבייטער

אונטערנעמען אנ'אקציע וועגען אורלויבען

(א) די גאזאווניע־ארבייטער האבען אויפגענומען אנ'אקציע וועגען באַרמירען די אורלויב־פראגען.

וועגען דעם ענין איז ארויסגעשיקט געווארען א בריף צו דער דירעקציע — וועגען 4, 5 און 6 וואכען אורלויב יעהרליך, אפהענגיג פון דער צייט, וואס דער ארבייטער האט אפגעארבייט.

אין די נאהענטסטע טעג וועט וועגען דעם ענין פארקומען א קאנפערענץ.

וועגען א קאלעקטיווען אפמאך אין דער טיכער-בראנזשע

(א) נעכטען איז אין אַ־בייטס־אינספעקטאראט פארגעקומען די צווייטע קאנפערענץ מכוח שליסען א קאלעקטיווען אפמאך אין דער טיכער אינדוסטריע.

די קאנפערענץ איז אויפ'ן פארשלאג פון די פאבריקאנטען אפגעלייגט געווארען בכדי געבן אויסצואַרבייטען דעם לוין־טאריף.

די ווייטערדיגע קאנפערענץ איז בעשטימט געווארען אויפ'ן 28. ד. ח.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאכט דיזשורירען: סאראַווסקאיאנצע (זגערזשער 57), וו. גראשקאווסקי (11-טער ליסטאפאד 15); מ. קארלין (פילסודסקיעגא 54), ר. רעמבעלינסקי (אנדזשעיא 28), י. כאנדזשינסקי (פיעטריקאווער 165), ע. מילער (פעטריקאווער 45), ג. אנטאניעוויטש (פאביאניצער 56).

פערמשפט א באנדיט

(א) דער 28־יאהריגער סטעפאן ארסקי, וועלכער איז דעם 30. יוני ה. י. צוזאמען מיט זיינע 2 „פשיאטשעלעס" בעפאלען און מערדעריך צו־שלאגען ג. וויסען וואזשינ־עק בילאיוסקי — איז נעכטען דורכ'ן היגען קרייז־געריכט פערמשפט געווארען אויף 1 יאהר תפיסה.

KINO-TEATR

MIRAŻ

11 LISTOPADA 16

אנהויב 4 נאכמיטאג.

היינט פרעמיערע!

דער גרעסטער דזשונגלי-פילם א. נאמען:

די נייע פאסירונגען פון Tarzan

אין דער הויפט-ראלע:

HERMAN BRIX

2) גרויסער שפיאנאזש-פילם פון וועלט-קריג

„Szyfr 77"

אין דער הויפט-ראלע:

WILLIANA PAWELL

31 קאַנדידאַטן-ליסטעס

זענען אַרײַנגעטראָגן געוואָרן צו די קהלה-וואַלן

דערפֿון זענען 10 פּיקטיווע.—21 ליסטעס שטעלן זיך צום וואַהל-קאַמף

נעכטן איז געווען דער לעצטער טאָג פֿון אַרײַנטראָגן קאַנדידאַטן-ליסטעס צו די בעפֿאָרשטעהענדע קהלה-וואַהלען.

ווי מיר האָבן שוין איבערגעגעבן זענען ביז נעכטן אַרײַנגעטראָגן געוואָרן 9 ליסטעס, דעם נומער 9 האָט קיינער נישט בעקומען, ווײַל אַזוי לויטען די פֿאָרשריפֿטען.

פֿון די 9 ליסטעס זענען 8 פּיקטיווע, בלויז דער נומער 10 איז אַ רעאַלע ליסטע און נעמליך פֿון „בונד, פּראָפֿעסיאָנעלע פֿעראײַנען און לינקע פּועלי-ציון".

נעכטן פֿון 1 ביז 3 נאָכמיטאָג האָט אַמטירט די וואַהל-קאָמיסיע, אָבער קיין שום ליסטע איז נישט אַרײַנגעטראָגן געוואָרן, הגם ס'האָבן אָפּגעוואַרט בעפֿולמעכטיגטע פֿון אַ גאַנצע רײַה ליסטעס, ס'האָט זיך געהאַנדעלט וועגן דעם,

וואָס קיין שום קאָמיטעט האָט נישט געוואָלט נעמען דעם נומער 11

פּונקט 6 נאָכמיטאָג האָט ווידער אָנגעהויבן צו אַמטירן די וואַהל-קאָמיסיע, דער ערשטער האָט אַרײַנגעטראָגן די ליסטע דער בעפֿולמעכטיגטער פֿון דער ליסטע

„אונפּאַרטייאישע ליסטע פֿון ראַדאָגאָשטש

די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 11.

אויף די ערשטע ערטער פֿון דער דאָזיגער ליסטע פֿיגורירן: יצחק מאיר לעמבערגער, משה לענמשנער, יעקב הערש שמולעוויטש, יחיאל לובלינער, חיים ליזער הערשענקראָפּט א. א.

דאַן האָט אַרײַנגעטראָגן אַ ליסטע דער בעפֿולמעכטיגער פֿון דער ליסטע

„רעליגיעז - נאַציאָנאַלע ליסטע פֿון „מזרחי" און „תורה ועבודה"

אויף דער דאָזיגער ליסטע פֿיגורירן אויף די ערשטע ערטער: וואָלף זילבערשטיין, יצחק מאיר ביאַלער, לאזער באום, יצחק בערגער, יחזקאל מאר גענשטערן. די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 12.

דאַן איז געקומען דער בעפֿולמעכטיגער פֿון דער ליסטע,

„פֿעראײַניגטע חסידים אין לאָדז"

(פּאַביאַניצער, סאָכאַטשעווער), אויף די ערשטע ערטער פֿון דער דאָזיגער ליסטע פֿיגורירן: משה בענדעל, ישעיה מאיר וועלט-פֿרייד, ישעיה שליוואָוויטש, חיים זלאָטאָגורסקין, לייב ליזעראָוויטש, יצחק יעקב קראָקאָווסקי, מרדכי מונק, לייב ערמאַן, העניך ראָזען, עמאַנועל גאַבעל, א. א. די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 13.

דאַן איז אַרײַנגעטראָגן געוואָרן אַ פּיקטיווע ליסטע פֿון כלומרשטען

„בלאָק פֿון אַרבייטער - אינטעליגענץ"

וועלכע האָט בעקומען דעם נומער 14.

דאַן נאָך 5 מינוט איז געקומען דער בעפֿולמעכטיגטער פֿון דעם

„ציוניסטיש - סאָציאַליסטישער בלאָק

התאַחדות, רעכטע פּועלי-ציון און זייערע פּראָפֿעסיאָנעלע פֿעראײַנען, אויף די ערשטע ערטער פֿון דער דאָזיגער ליסטע פֿיגורירן: ד"ר שמואל יעקב שוויג, ליזער לעווין, ד"ר אריה טאָרטאַקאָווער, ד"ר משה סאָבאָל, גרשון ליכטענשטיין, ד"ר יעקב האַנדזעל, מרדכי קודא (פּראָפֿ. פֿעראײַנען) ד"ר זינדעל בעדלאָס, קליינער הערשעל. די ליסטע שליסען ד"ר ראַוויטש און ראַטמ. ד"ר ז. עלענבערג די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 15.

דאַן האָט אַרײַנגעטראָגן אַ ליסטע דער בעפֿולמעכטיגטער פֿון דער ליסטע

„חסד של אמת"

אויף די ערשטע ערטער פֿון דער דאָזיגער ליסטע פֿיגורירן: אברהם אהרן לענטשיצקי, יוסף מאַרגוליס, אהרן פֿעליקס, יצחק מאיר ווינטרויב, אברהם שמואל וואָלפֿיש א. א. די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 16.

דאַן איז אָפּגעגעבן געוואָרן אַ ליסטע פֿון

די „אונפּאַרטייאישע רעליגיעזע יודען"

(אַלעקסאַנדערער חסידים), אויף די ערשטע ערטער פֿון דער דאָזיגער ליסטע פֿיגורירן: יצחק מאיר וואַידיסלאַווסקי, יונה פֿרענקעל, לייבוש ראָזענבערג, בעריש טשענסטאָכאָווסקי, יואל לייבוש ליפּסקי א. אַ. די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 17.

דאַן איז געקומען

די „וואַהל-ליסטע פֿון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

אויף די ערשטע ערטער פֿון דער דאָזיגער ליסטע פֿיגורירן:

משה לימאַן, סאַמועל פּאָסט, אליעזר שיין, משה קאַרא

קלמן לעווענטאַן, אינזש. גרשון פּראַשקער, אַדוו. יעקב בערקאָוויטש, שמואל לעוו, יחיאל פּיקעלני, משה דאַבזשינסקי, די דאָזיגע ליסטע שליסען: ד"ד ווינדמאַן, פּנחס גערשאָווסקי, אַדוו. ז. שטרויך, צבי ליטווין און מרדכי מאַרכעוו,

די ציוניסטישע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 18.

דאַן איז אַרײַנגעטראָגן געוואָרן

אַ ליסטע „פֿעראײַניגונג"

(אָסטראָווצער חסידים). אויף די ערשטע ערטער פֿון דער דאָזיגער ליסטע פֿיגורירן: אברהם רעכטמאַן, משה גליקסמאַן, אברהם שמואל בערמאַן, בן-ציון שידלאָ, ברוך הילער א.אַ. די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 19.

דאַן האָט אַרײַנגעטראָגן

די ליסטע „אגודת ישראל"

אויף דער ליסטע פֿיגורירן לייב מינצבערג, בינם לעווין, פֿישעל ליבערמאַן, דוד שטאַהל, נחמן שוואַרץ, יצחק מאיר טייטעלבוים, לאָזער גרשון פֿרידענזאָן, מרדכי מעידעל זאַמערפֿעלד, מאיר ראָזענפֿעלד, יחיאל דײַטש, יוסף פּאַרבשטיין, גרשון וואָלמאַן א. אַ.

די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען נומער 20.

דאַן איז אַרײַנגעטראָגן געוואָרן אַ ליסטע

„אגודת ישראל פֿון גייערס ראַיאָן און באַלוטי"

אויף די ערשטע ערטער פֿיגורירן: אברהם קאַץ, מיכאל קליין, יצחק יהושע צוקער, חיים טאָוב ליר סאַיי א.אַ.

די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען נומער 21.

דאַ איז אַרײַנגעטראָגן געוואָרן אַ ליסטע פֿון „פּועלי אגודת ישראל". אויף די ערשטע ערטער פֿיגורירן יצחק צעדערבוים, נחמן לאַנדעיעץ, יחיאל דײַטש, שמחה בערנשטיין, אפֿרים ווערקצווייג, שמעון וואָלף לעווענבערג, א.אַ. די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 22.

נאָכדעם איז געקומען די

ליסטע פֿון די ראַדאָשיצער חסידים

אויף די ערשטע ערטער פֿיגורירן: יעקב דענשטיין, שלמה נחום קאַליסקי, אברהם אַבאַ ווילהעלם, בנימין זשעליצקי, משה העניך סאַלאָמאָן א. א. די ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 23.

דאַן איז געקומען די ליסטע פֿון

„פֿעראײַניגטע אַלטשטאָטישע בעלי - בתים"

אויף די ערשטע ערטער פֿיגורירן: בנימין וואָלף וויאַנאָווסקי, נתן ליטווין, פּייוועל פּרעצעל, יוסף וואַרשאַווסקי, נחום לייב מאַראַנטשיק, א. א. די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 24.

דאַן איז אַרײַנגעטראָגן געוואָרן אַ ליסטע פֿון

פֿעראײַניגטען דעמאָקראַטישען בלאָק

(פֿאָלקיסטען, אויף די ערשטע ערטער פֿון דער דאָזיגער ליסטע פֿיגורירן: אַדוו. יוסף ווייצמאַן, אהרן גלאָטמאַן, בעריש גרינבערג, דוד יוזעפֿאָוויטש, אהרן גראָסמאַן א. א. די ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 25.

דאַן איז אַרײַנגעטראָגן געוואָרן אַ ליסטע:

„בלאָק פֿון אַרבייטס - מענשען"

אויף די ערשטע ערטער פֿיגורירן: אהרן לשוואָוויטש, שבת באָומגאַרטען, יצחק הלל קאַלמוס, אברהם הערש האָנינסמאַן, דוד העקער א. א. די ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 26.

דאַן איז געקומען אַ ליסטע

„פֿעראײַניגונג פֿון באַלוטער בלאָק"

אויף די ערשטע ערטער פֿיגורירן: שלמה פֿרידמאַן, דוד שמולעוויטש, מאיר צוקערוויטש, שלמה בערגער, סענדער ראָכמאַן א. א.

די ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 27.

דאַן איז אַרײַנגעטראָגן אַ ליסטע

„פֿעראײַניגטער בלאָק פֿון קליינהענדלער און דעטאַליסטען"

אויף די ערשטע ערטער פֿיגורירן: פּיאָטר כאַרי, שלום סעגאַל, מרדכי מינץ, ראובן זשעטעלני, יקיר קאַמפּעל א. א. די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 28.

דאַן איז אַרײַנגעטראָגן געוואָרן די ליסטע פֿון

„אונאָפּהענגיגען רעליגיעזן בלאָק"

(פּיאָטרקאָווער, לובאַוויטשער פּאַרימאָווער, טראַווישיסקער, סלאָנימער חסידים). אויף די ערשטע ערטער פֿיגורירן: אברהם ליזער פּליוואַצקי, אלחנן נתן בידערמאַן, חיים צוקער, עזר ראָזמאַרין, מענדיל ראָזענמוטער א. א. די ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 29.

דאַן איז געקומען די ליסטע פֿון

„יודישען צענטראַלען האַנדווערקער-פֿערבאַנד"

אויף דער דאָזיגער ליסטע פֿיגורירן: ראובן האָפֿמאַן, בער פֿרוינד, מרדכי וועלנער, ישעיהו סענדאָווסקי, זלמן ווינגאַרטען, מיכאל ריזשניק, משה פּשיגורסקי, משה דוד הערשקאָוויטש, ליזער קראַקויער, משה קאַפּעלושניק א. א. די דאָזיגע ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 30.

די לעצטע ליסטע איז געווען פֿון

„יודישען געזעלשאַפֿטליכען ווירטשאַפֿטליכען בלאָק"

אויף די 1-טע ערטער פֿיגורירן: נאָום איטינגאָן, יאַקוב ליבראַך, יעזשי מאַנדעלטאָרט, בנימין טאָכטערמאַן, הערמאַן פּיקעלני, יוליוש שווערשטיין, אַדוו. זיגמונט מענקעס, דניאל בערקאָוויטש, אַדוו. עדוואַרד הערשליק, הילאַרי מאַלאַכאָווסקי א. א. די ליסטע האָט בעקומען דעם נומער 31.

אַזוי אַרום זענען אָפּגעגעבן געוואָרן 31 ליסטעס, פֿון וועלכע 21 זענען רעאַלע און 10 פּיקטיווע.

ווי ס'זעהט אויס וועט דער וואַהל-קאַמף זיין זעהר אַ שאַרפֿער. די וואַהל-קאָמיטעטען זענען שוין צוגעטרעטען צו אונטערנעהמען ענערגישע פֿאָרבערייטונגס-ליסטעס.

היינט קומט פֿאָר אַ זיצונג פֿון דער וואַהל-קאָמיסיע, אויף וועלכע ס'וועלן בעטראַכט ווערען די אַרײַנגעטראָגענע ליסטעס צי זיי זענען אין אָרדנונג פֿון דער פֿאָרמעלער און פֿון דער פֿאַקטישער זייט.

רעוויזיאָניסטען נעהמען נישט אַנטייל אין די קהלה-וואַהלען

צוליב אַן אינסטרוקציע און בעשלוס פֿון צ.ק. נעהמען די לאָדזשער רעוויזיאָניסטען נישט אַנטייל אין די קהלה וואַהלען.

די קאַנדידאַטען-ליסטע פֿון צענטראַלע יודישע האַנדווערקער - פֿערבאַנד האָט בעקומען דעם נומער 30

אויף דער ליסטע פֿון צענטראַלען האַנדווערקער-פֿערבאַנד צו די קהלה-וואַהלען, פֿיגורירן פֿאָלגענדע קאַנדידאַטען:

ראובן האָפֿמאַן, געוו. דאַ.אַר, פּרעזידיום-מיטגליד פֿון צענטראַלען האַנדווערקער-פֿערבאַנד, פֿערוואַלטונגס-מיטגליד פֿון דער האַנדווערקער-באַנק פֿערוואַלטונגס-מיטגליד פֿון רעטונגס-קאָמיטעט.

בערנאַרד פֿרוינד — וויצע-פּרעזעס פֿון צענטראַלען האַנדווערקער פֿערבאַנד, וויצע-פּרעזעס פֿון „החלוץ בעל-מלאכה".

מרדכי וועלנער — סטאַרשי פֿון יובעלירען-צעך.

ישעיהו סענדאָווסקי — בעקאַטער געזעלשאַפֿט ליבער טוער, געוו. פֿערוואַלטונגס-מיטגליד פֿון דער האַנדווערקער-קאַמער.

זלמן ווינגאַרטען — פֿערוואַלטונגס - מיטגליד פֿון דער האַנדווערקער-באַנק.

מיכאל ריזשיק — סטאַרשי פֿון מעטאַל-צעך.

משה פּשיגורסקי — סטאַרשי פֿון קירזשנער-צעך.

משה דוד הערשקאָוויטש — סטאַרשי פֿון טישלער-צעך.

לעאָן קראַקויער — ג. פֿאָרזיצער פֿון צענטראַלען יודישען האַנדווערקער-פֿערבאַנד.

משה קאַפּעלושניק — סטאַרשי פֿון קאַפּעלושמאַכער-צעך

קאַנדידאַטען-ליסטעס

צו די קהלה-וואַהלען פֿון „פֿעראײַניגטען דעמאָקראַטישען בלאָק (פֿאָלקיסטען)

ווייצמאַן יוסף, אַדוואָקאַט, פּרעזעס פֿון צענטראַל יודישען האַנדווערקער - פֿערבאַנד אין פּוילען.

גלאָטמאַן אהרן שלום, פּרנס און סטאַרשי פֿון שניידער-צעך.

גרינבערג בעריש, פֿליישער. סטאַרשי פֿון פֿליישער-צעך.

דוד יוזעפֿאָוויטש, פּרעזעס פֿון לוין-וועבער מייסטער-פֿעראיין וועבער.

אהרן גראָסמאַן, פֿאָרזיצער פֿון ראַט פֿערקעהר-צענטראַלע.

פֿישער בצלאל, פּרעזעס פֿון דאַמען-מאַנטל שניידער-פֿעראיין.

בראָנכער מאיר, וו. פּרעזעס מענער-מאַנטל-שניידער פֿעראיין, זאַכאָדניאַ 11.

מאַשקאָוויטש משה, פּרעזעס פֿון לוין-וועבער קאָאָפּעראַטיוו „פּראָגרעס".

פּיאַלקאַ אײַזיק. פֿערוואַלטונגס - מיטגליד פֿון דער לאָדזשער האַנדווערקער-קאַמער, סטאַרשי פֿון יובילירער-צעך.

יאַסקאָוויטש חיים סטאַרשי פֿון גראַווירער-צעך, ראַבינאָוויטש אבא, בלעכער. פֿאָדסטאַרשי פֿון בלעכער-צעך.

ניסנבוים מאָרצעל. סטאַרשי פֿון פֿאָטאָגראַפֿען-צעך.

געלבהאַרד יוסף, שוסטער, סטאַרשי פֿון שוסטער-צעך.

קופּערמינץ מענדעל, פֿאָדסטאַרשי פֿון בעקער-צעך לעווקאָוויטש הערש, סטאַרשי פֿון טישלער-צעך. שמעדראַ וואָלף, פֿאָדסטאַרשי פֿון טישלער-צעך. קאַמינסקי שמואל, פּרעזעס פֿון קעטלער-סעקציע. שמולעוויטש נתן. פּרעזעס פֿון טריקאָ-וועש-נייער סעקציע.

פֿעלדמאַן משה יצחק, פּרעזעס פֿון חבר לאָדזשער האַנדווערקער - צענטראַלע שניידער.

בלאַדי לייב, שניידער, סטאַרשי פֿון דאַמען-מאַנטל שניידער צעך.

ליבעראָוויטש יעקב, שנייטער, פֿערוואַלטונגס - מיטגליד פֿון שניידער-צעך.

קאַמינסקי אלחנן, פֿליישער. פֿערוואַלטונגס-מיטגליד פֿון פֿליישער-צעך.

גאָלדבערג מאיר, בעקער-מייסטער, ג. פּרנס פֿון דער לאָדזשער יודישער קהלה.

סענדעראָוויטש משה חיים, בלעכער, ראַטמאַן פֿון דער לאָדזשער האַנדווערקער-קאַמער, סטאַרשי פֿון בלעכער-צעך.

אינגאַצי יאַקיש, וו. פּרעזעס פֿון צענטראַלען ראַט פֿערקעהר פֿעראיין.

Dr. REICHER

פּאָלודניאָווא 28, טעל. 201-93

ספּעציאַליסט

פֿאַר מענער · שוואַכע · בעהאַנדלונג

סעקסועלע בעראַטונגען פֿון פּסיכאָ - אַנאַליז

נעמט אָן פֿון 8—11 פֿון 5—8 אָוונט. זונטאָג און חגאים פֿון 9—12.

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי"

ציגעלנאַ 27, טעל. 112 25

דיר.: דוד צעלמייסטער.

גאַסטשפּילן „יונגע בינע" (יונג-טעאַטער) פֿון

קינסטל. לייט.: ד"ר מיכאל בראַנדט.

צוליב דעם קאָלאָסאַלען ערפֿאָלג

אומאָפּרופֿליך נאָר 3 טעג!

היינט פֿרייטאָג, 9 אָוונט

מאָרגען שבת, 4 נאָכמ. און 9 אָוונט

זונטאָג, 4 נאָכמיטאָג און 9 אָוונט

מיסיסיפּי

צו ספּעציעל ביליגע פּרייזען

פֿון 54 גר. ביז 130

1-טע, גרויסע וויסענשאַפֿטליכע ענציקלאָפּעדיע אין יודיש

איז 20 בענדער

אַרויסגעגעבן דורך „דובנאָוו-פֿאָנד" אין פּאַריז

אַ צירונג פֿאַר יעדער שטוב.

אַן אוצר פֿאַר יעדען אינטעליגענטען מענש.

שוין אַרויס דער ערשטער און צווייטער באַנד.

אין דרוק דער דריטער באַנד.

פּרייז פֿון יעדען באַנד: אין פּראַכט-אײַנבאַנד — 24 זל.

אין האַלב-לעדער-אײַנבאַנד — 27.50 זל.

אַבאָנענטען קריגן דערמעגליכט אויסצוצאָהלען אין ראַטעס.

צו ווענדען זיך אין לאָדז:

צום פֿאָרטרעטער פֿון דער דובנאָוו-פֿאָנד. אויף לאָדז און אומגעגענד ה. זילבערבערג, טעגליך פֿון 7—8 אָוונט אין דער „קולטור-ליגע". זאַכאָדניאַ 68. טעל. 191-15

נאָכ'ן טויט פון וויצע-פרעזידענט לוקאָמסקי

נעכטען איז פאַרגעקומען אין דער קאַטעדראַלע א גאָטעס־דינסט נאָכ'ן פירשטאָרבענעם וויצע-פרעזי־דענט לוקאָמסקי. אויף דער גאָטעסדינסט זענען אַנ־וועזענד געווען דער פרעזידענט, וויצע-פרעזידענט, דירעקטאָר פון דער שטאָט־פערוואַלטונג, נאַטשעלניקעס פון דער שטאָט-פערוואַלטונג, פאָרשטייער פון די וואָיעוואָדזשאַפט, פון פאָליציי־מאַכט א.אַ.וו.

סעזאָן-אַרבייטער אינפּערוועניר? וועגען די ווינטער-אונטערשטיצונגען

(א) א דעלעגאַציע פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראייניגען פון די סעזאָן־אַרבייטער האָט נעכטען אינטערווענירט אינ'ם אַרבייטס־פאָנד וועגען אויס־צאָהלען די אונטערשטיצונגען פאַר די סעזאָן־אַרביי־טער, וועלכע וועלען אין די נאָהענטסטע טעג, צו־ליב'ן אָנקומען פון'ם ווינטער, פערלירען זייער אַרבייט.

די סעזאָן־אַרבייטער געפינען זיך אין א זעהר שווערער לאַגע, און ס'ווערען געמאַכט בעמיהונגען די דאָזיגע לאַגע צו לינדערען.

קאָנפעקציע ווערט איצט פּראָדוצירט
פון בעסערע קוואַליטעט סחורות

(אג) א אינטערעסאַנטע ערשיינונג האָט מען באַמערקט אין דער קאָנפעקציע בראַנזשע אין לאָדז, עס האַנדעלט זיך אין דעם, אַז די קוואַליטעט פון די קאָנפעקציע אויסאַרבייטונגען האָט זיך לעצטענס פּער בעסערט סיי פון מענער קאָנפעקציע, סיי פרויען קאָנפעקציע. ווי בעוואוסט האָט ביז איצט די קאָנ־פעקציע בראַנזשע זיך אויסגעצייכענט מיט ביליגע און טאַנדייט אַרטיקלען, וואָס זענען געווען בעשטימט אויף דעם אומזאַץ צווישען די ברייטסטע פאָלקס־שיכטען.

אין ליפּענדען סעזאָן פּראָדוצירען די קאָנפעק־ציאָנערען הויפּטזעכליך אַ בעסערע קוואַליטעט קאָנפעקציע פון וואָהל און האַלב־וואָלענע סחורות פון בעסערע קוואַליטעט.

רעגיסטראַציע פון ראַדיאָ-אַפּאַראַטען אין דעטעקטאָרס

(א) די דירעקציע פון דער לאָדזשער פּאָסט טרעט איצט צו צו דער נייער רעגיסטראַציע פון ראַדיאָ־אַפּאַראַטען איי שייכות דערמיט, וואָס פון 1. נאָ־וועמבער ווערט איינגעפירט א נייער טאַריף, דהיינו מיטן רעדוצירען די אָפּצאָהלען פון דעטעקטאָרען אויף א זלאָטי א חודש.

רעגיסטרירט וועלען ווערען אַלע אַפּאַראַטען, און בכדי צו פערלייכטערען די פאָרמאַליטעטען, ווערען פון פריהער געשיקט ספּעציעלע בלאַנקעטען דורך דער פּאָסט. אין משך פון 3 טעג האָט דער ראַדיאָ-בעזי־צער די מעגליכקייט אויסצופילען דעם בלאַנקעט און איבערגעבען איהם דעם בריווטרעגער, וועלכער וועט זיך נאָך דעם דאָזיגען טערמין מעלדען.

די רובריק פון די רעגיסטראַציע - בלאַנקעטען מוזען גענוי אויסגעפילט ווערען, ווייל די אומפּינקט־ליכקייט און דאָס נישט אָפּגעבען דעם בלאַנקעט ברענגט מיט זיך חאָס וויטערדיגע צאָהלען פון 3 זל. פאַר א דעטעקטאָר.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער · שוועכע ווענערישע און הויט-קראַנקהייטען
טראַוגוטאַ 9. טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8—1 און פון 5—9 אָוונט
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג
פאַר אומבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען

עס ווערט פּראָלאָנגירט
די צייט צו מעכאַניזירען בעקערייען

(א) כידוע האָבען אלע בעקערייען, לויט א פאַר־אָרדנונג פון האַנדעלס - אינדוסטריע - מיניסטעריום געזאָלט מעכאַניזירט ווערען ביזן 31. דעצעמבער 1935. דער ענין איז שפּעטער פּראָלאָנגירט געוואָרען אויף א יאָהר, ד. ה. ביזן 31. דעצעמבער 1936.

אזוי ווי אָבער אַרום 320 בעקערייען אין לאָדז זענען נאָך נישט מעכאַניזירט געוואָרען, און עס זענען געמאַכט געוואָרען בעמיהונגען, אז די טאָג זאָל פּראָלאָנגירט ווערען אויף נאָך א יאָהר, מחמת דער שווערער צייט און מאַנגעל אין קרעד־יטען — ווערט די מעכאַניזירונגס - אַקציע פּראָלאָנ־גירט אויף נאָך א יאָהר, ד. ה. ביזן 31. דעצעמבער 1937 מיטן תנאי, אז איטליכער בעקעריי-איינהאָבער מוז זיך אינדיווידועל ווענדען דעם ווענדען מיט א מאָטיווירטער בקשה, און שפּעטער וועט אויסגע־פאָרשט און דעציזירט ווערען, צי דאַרף זיי די פּראָ־לאָנגאַציע ווערען געמאַכט, אָדער נישט.

פאָדערונג פון לוין-העכערונג

די שניידער־אַרבייטער פון מענער־בעשטעלטען פאַך האָבען אַרויסגעשטעלט אַ פאָדערונג צו די מייסטערס וועגען אַ לוין־הוספה פון 20 פּראָצענט.

טעאַטער
„ראָזמאַיטאָשטשי"
ציגעל-גאַס 27. טעל. 112-25
דיר. דוד צעלמייסטער.
מ. ווינדער פּרעזענטירט פאַר דעם לאָדזשער טעאַטער-עולם אַמעריקאַס גרעסטע וועלט-סטאַרען
לוסי און מישא גערמאַן
מיט זייער ספּעציעל געקליבענעם וואַרשעווער אַנסאַמבל.
CZWARTEK, dn. 29 b. m.
PREMJERA!
דאָנערשטאָג, דעם 29-טען ד. ח.
פייערליכע פּרעמיערע!
די לעצטע סענסאַציע פון ניו-יאָרק
רחל'ס קינדער
אין 3 אַקטען, 5 בילדער.
בילעטען אויף דער פּרעמיערע, וואָס קומט פאַר דאָנערשטאָג, ד. 29-טן ד.ח. שוין צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי".

proszki dla dorosłych ze zn. fabr.
KOWALSKINA
stosuje się przy uporczywych BÓLACH GŁOWY

געשאַפען א צענטראַלע
פון פאַך-בעראַטונגס-שטעלעס ביים „צענטאָס"

ביים פערבאַנד פון געזעלשאַפטען פאַר קינדער־שוץ און יתומים־פערזאָרגונג „צענטאָס" איז געשאַפען געוואָרען א צענטראַלע פון פאַך־בעראַטונגס־שטעלעס, וועלכע זענען טעטיג ביים „צענטאָס" אין איצטיגען מאָמענט געפינען זיך אזעלכע פאַך־בעראַטונגס־שטעלעס פאַר דער יודישער יוגענד ביי דער געזעלשאַפט „צענטאָס" אין וואַרשע, לעמ־בערג, ביאַליסטאָק, פּינסק און ראַווגע. די צענטראַ־לע וועט קאָאָרדינירען זייער טעטיגקייט און בעדינען זיי מיט פּסיכאָ־טעכנישע אונטערזוכונגס-מאַטעריא־לען. זי וועט אויך מיטווירקען ביי דער אָרגאַניזירונג פון פאַך־בעראַטונגס-שטעלעס פאַר דער יודישער יוגענד אין אַנדערע גרעסערע פּראָווינץ־שטעט. די צענטראַלע וועט פיהרען איהר אַרבייט אין קאָנטאַקט מיט יודישע ווירטשאַפטליכע און פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס. די צענטראַלע איז טעטיג ביי דער פאַך־בעראַטונגס-שטעלע פון „צענטאָס" אין וואַר־שע. (יט"א).

נישט געלונגענע גנבה

אויף אַלט־שטאָט 4 אין דער זייף־פאַבריק פון ווידאַווסקי, זענען נעכטען 5 פאַרנאַכט אַריינגעקומען 2 יונגעלייט, כלומרשט קויפען זייף. איידער אימי־צער האָט זיך בעוויזען צו אָריענטירען, האָט איינער פון זיי געכאַפּט די קאַסעטקע מיט געלד. וואָס איז געשטאַנען אויפ'ן טיש און ביידע אַנפאַלער האָבען אָנגעהויבען צו אַנטלויפען.

די אַנוועזענדע אין געשעפט האָבען געמאַכט אַ טומעל און מ'האָט אָנגעהויבען נאָכצויאָגען דעם גנב, וועלכער האָט געהאַט ביי זיך די קאַסעטקע מיט געלד. זעהענדיג, אַז מ'וועט איהם כאַפּען, האָט דער אַנפאַלער אַוועקגעוואָרפען די קאַסעטקע צוזאַמען מיט דעם פּאַלטאָ און איז אַנטלאָפען.

אויפ'ן אָרט איז אָנגעקומען פּאָליציי, וועלכע פיהרט אַנ'אויספאָרשונג

ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג!
דאָפּעלטער פּראָגראַם:
1) מעכטיגע דראַמע א. נ.
MARIA BASZKIRCEW
אין די הויפּט-ראָלען:
LILI DARVAS, Hans JARAY
SZÖKE SZAKAL
2) פּרעכטיגע קאָמעדיע אונטער'ן נאָמען:
„היינט אָוונד ביי מיר"
אָנהויב טעגליך 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג — 12 אַ זייגער בייטאָג.

ה. אַקערמאַן

ער און זיינע פרויען
ראָמאַן פון יודישען לעבען

43

ווען עטעל איז אַלט געווען קאַרגע זיבען יאָהר, — האָט זי דערצעהלט סערקע'ן, — האָט זיך איהר מוטער געג'גט מיט'ן פאָטער און איבערבלייבענדיג מיט איהר מוטער אין גרויס אָרימקייט, האָט זיך איהר מוטער גענומען באַקען בייגעל, מיט וועלכע עטעל פלעגט אַרומלויפען איבער די גאַסען זיי פערקויפען. דאָס איז געווען אין אַ קליין שטעטעלע נעבען בעלז, דער פאָטער איהרער איז אַוועק קיין אַמעריקע און ער האָט צוגעזאָגט שיקען זיין געג'גט'ער ווייב שטיצע, ביז זי און עטעל וועט אויסוואַקסען, — אָבער ער האָט זיין וואָרט נישט געהאַלטען. ער איז געקומען קיין אַמעריקע און האָט דאָ באַלד חתונה געהאַט און אין זיין ווייב און קינד האָט ער פערגעסען אינגאַנצען, גלייך ווי זיי וואָלטען אויף דער וועלט נישט געווען.

איז עטעל'ס מוטער געלעגען אין דער ערד, ווי מען זאָגט, און געבאַקען בייגעל, פון וואָס זי האָט פערדינט וואַסער אויף קאַשע. עטעל איז אויסגעריסען געוואָרען און האָט נישט געוואוסט פון קיין גוטען טאָג. ביז גאָט האָט זיך מרחם געווען און עטעל'ס מוטער האָט חתונה געהאַט צום צווייטען מאָל און זי איז ממש א־יין אין א שמאַלץ גרוב.

דהיינו? — וועט איהר הערען. דער מאַן פאַר וועמען זי האָט חתונה געהאַט איז געווען פאַר א סך יאָהרען אין די ווייטע לענדער, ערגעץ אין אַרגענטינע, און מ'האָט אויף איהם געזאָגט, אַז ער האָט געבראַכט א סך געלד אַהיים. איך דאָך, דאַכט זיך גוט. וועט איהר הערען מיט וואָס די געשיכטע האָט זיך געענדיגט.

ווען עטעל'ס מוטער האָט חתונה געהאַט פאַר דעם מאַן, איז עטעל דעמאָלט אַלט געווען צוועלף יאָהר, און עטעל'ן איז שוין איצטער געווען גוט, פאַר איהרע שלעכטע צייטען, וואָס זי האָט זיך אָנגעליטען. איהר שטיפפאָטער איז צו איהר געווען גוט פון וואָס עטעל'ס מוטער האָט גאָר געקליבען נחת, און די מוטער האָט נישט איינמאָל געזאָגט צו עטעל'ען:

„זעהסט שוין, טעכטערל מיינס, אַז ס'איז דאָ אַ גאָט אין הימעל, — האָסט זיך אַזוי פיל אָנגעליטען שלעכטס, ביז גאָט האָט דער־זעהען מיינע טרעהרען, וואָס איך האָב פערגאָסען פאַר דיר און ער האָט דיר צוגעשיקט אַ שטיף־פאָטער וואָס איז פיל בעסער פון דיין אייגענעם טאַטען, וועלכער אינטערעסירט זיך אַפילו נישט מיט דיר"...

מאַכט זיך אַזאַ געשיכטע: עס געהט אַוועק אַ יאָהר און צוויי און דער שטיף־טאַטע איז אַזוי גוט צו עטל'ען, א חיות, א פערגעניגען, — ביז ס'האָט פּאַסירט דאָס פון וואָס דאָס גאַנצע שטעטעל איז אַוועק כאַדראָם און פאַר בושה האָט עטל'ס מאַמע געמוזט פערלאָזען דאָס שטעטעל — און אַוועק קיין אַמעריקע מיט עטלע'ן.

עטעל'ס שטיף־פאָטער איז זי איינמאָל אין א ביינאַכט בעפאַלען ביי איהר אין בעט, וואו זי איז געשלאָפען און אויף עטעל'ס קולות איז זיך דאָס גאַנצע שטעטעל צוזאַמענגעלאָפען ווי אויף א שריפה...

עטעל'ס מוטער האָט זיך שנעל נאָך דער פּאַסירונג געג'גט מיט איהר מאַן און זי איז געקומען מיט עטלע'ן קיין אַמעריקע. און אין אַמעריקע האָט עטעל אויך נישט געגליקט קיין האָניג. די מוטער איז דאָ געשטאָרבען און עטעל איז געקומען צו איהר פאָטער. ביי וועמען אין הויז זי האָט געוואוינט צוזאַמען מיט איהרע צוויי שטיף־שוועסטערלעך, און מיט איהר שטיף־מאַמען. דער סוף איז געווען, אז די שטיף־מוטער האָט זי אַרויסגעטריבען אויף דער גאַס און עטעל האָט בעדאַרפט ליידען הונגער, דאַן ווען איהר פאָטער איז געווען אין ביזנעס און איהרע שטיף־שוועסטערלעך האָבען זיך געבאָדען אין גוטס.

— פונדעסטוועגען האָב איך געהאַט יאָהרען, — האָט עטעל דערצעהלט סערקע'ן, און איך בין אַלעס איבערגעקומען. — האָב חתונה געהאַט און האָב א שעהן געראָטען קינד. אמת, טאַקע, איך בין אָרעם און מוז געהן אין שאַפּ אריין אַרבייטען, אָבער איך האָף, — האָט עטעל ווייטער גערעדט צו סערקע'ן — אַז איך וועל נאָך דערלעבען גוטע צייטען, און ס'וועט נאָך אַלעס זיין גוט...

הערענדיג פון עטלע'ן אָט די רייד, האָט סערקע איינגעזעהען, אַז זי איז נישט די איינציגע וועמען דאָס שלים־מזל איז נאָכגעגאַנגען אין לע־בען און זי האָט זיך געטרייסט דערמיט, וואָס ס'זענען דאָ נאָך מענשען וואָס וויסען פון צרות צו זאָגען, און האָט שוין איהרע געדאַנקען וועגען טויט און זעלבסטמאָרד אָנגעהויבען אָפּצוטרייבען פון זיך ווי מען פערטרייבט זלידנע פליגען...

הערענדיג פון עטל'ען איהרע איבערלעבונ־גען האָט זיך סערקע פאַר איהר אויך נישט גע־שעהמט און האָט אויך איהר האַרץ פאַר איהר אויסדערצעהלט, — און די צרות זייערע האָבען יי געמאַכט פאַר די נאָהענטסטע און איבערגעגע־בענסטע חבר'טעס. וואָס זיי זענען פערבליבען פאַר אַ לאַנגער צייט, ביז ווי מיר וועלען שפּעטער זיך דער־וויסען, ס'האָט געטראָפען א טראַגישער צופאַל און ביידע פריינדינס זענען צעשיידט געוואָרען.

דער וויל איז סערקע אָנגעקומען וואוינען ביי עטלע'ן אין הויז. אין הויז ביי זיי איז געווען אָרעם און כאָטש סערקע'ן איז נישט געפעלען גע־וואָרען די שטוב וואו זי וועט בעדאַרפען שלאָפען, האָט זי זיך דאָך אַריינגעצויגען צו עטלע'ן אין הויז אַריין, — ווייל זי האָט געוואוסט, אז די פאָר דאָלער א וואָך, וואָס זי וועט צאָהלען עטלע'ן, וועלען יענער זעהר צונוץ קומען, און זי וועט ממש האָבען א מציה...

(פאָרטזעצונג קומט)

בעראַטונג אין דער יודישער עמיגראַציע געזעלשאַפֿט „יעאַס"

מיטוואָך אָוונט איז פֿאָרגעקומען אַ קאָנפֿערענץ פֿון דער לאָדזשער אָפּטיילונג פֿון דער צענטראַלער יודישער עמיגראַציע־געזעלשאַפֿט „יעאַס", אין לאָקאַל פּעטריקאָווער 86, מיטן אָנטייל פֿון אַ רייה געזעהענע פּערזענליכקייטען אין אונזער שטאָט.

די קאָנפֿערענץ עפֿענט דער פֿאָרזיצער פֿון דער לאָדזשער אָפּטיילונג ד״ר טאַרטאַקאָווער און גיט דאָס וואָרט דעם ליטער פֿון ביוראָ ה׳ מגר. י. פֿאַדילעס צו אַ בעריכט פֿון דער טעטיגקייט פֿון דער לאָדזשער אָפּטיילונג. פֿון בעריכט ווערען מיר געוואויר אַז די היגע אָפּטיילונג פֿיהרט אַ וויכטיגע און פֿערצווייגטע אַרבייט לטובת די יודישע עמיגראַנטען אין אונזער שטאָט און ערטיילט זיי יורידישע און אויך מאַטעריעלע הילף אין דער פֿאָרם פֿון הלוואות אויף שיפֿסקאַרטען. טעגליך קומען אין לאָדזשער ביוראָ פֿון 20 ביז 40 אינטערעסאַנטען וועגען פֿערשידענע ענינים, וועלכע זענען פֿערבונדען מיט עמיגראַציע. דאָס ביוראָ ערטיילט אָהן שום אָפּצאָהל אַלע אינפֿאָרמאַציעס און ערלעדיגט די עמיגראַנטען פֿאַר אַ קליינעם אָפּצאָהל זייערע דאָקומענטען צום אָפּפֿאָהרען.

פֿון בעריכט איז צו זעהן, אַז דער בעדייטענדסטער עמיגראַציע־שטראָם אַ חוץ ארץ-ישראל גייט ביים היינטיגען טאָג קיין אַרגענטינאַ. פֿיל ערגער איז עס מיט די פֿעראייניגטע שטאַטען, וועלכע האָבען פֿאַר פּוילען אַ קוואָטע פֿון 6000 עמיגראַנטען אַ יאָהר, פֿון וועלכע עס ווערט בלויז אויסגענוצט 1000, ווייל דער אַמעריקאַנער קאָנסולאַט שיקאַנירט די עמיגראַנטען און גיט נאָר דאַן די וויזע, ווען דער אַמעריקאַנער קרוב קען אויפֿווייזען אַ גרויס פֿערמעגען. אַ קליינער פּראָצענט פֿון דער עמיגראַציע גייט אין אַנדערע לענדער ווי בראַזיליען, אורוגוויי, טשילי, מעקסיקא, דרום־אַפֿריקאַ און אויסטראַליען. פֿון די קאָנטינענטאַלע לענדער קומען אין בעטראַכט נאָר פֿאַר נאָהענטע קרובים: בעלגיען, ענגלאַנד און סאָוויעט־רוסלאַנד.

אויסער דער עמיגראַציע - טעטיגקייט פֿיהרט דאָס ביוראָ זעהר אַ וויכטיגע אַרבייט פֿון קרובים־פֿערבינדונג. יעדען טאָג קומען מענשען, וועלכע בעטען אויסצוזוכען זייערע קרובים אין פֿרעמדע לענדער, דאָס ביוראָ שטעהט אַלזאָ אין קאָנטאַקט מיט שוועסטער־אָרגאַניזאַציעס אין אַלע לענדער און געפֿינט אויס קרובים אין אַלע עקען פֿון דער וועלט.

עס איז דערביי כאַראַקטעריסטיש, אַז אַן אינסטיטוציע פֿון אַזאַ גרויסען אַרבייטס־פֿערנעהם און פֿון אַזאַ בעדייטונג איז פֿערהעלטנישמעסיג וועניג פּאָפּולער צווישען די ברייטסטע געזעלשאַפֿטליכע קרייזען פֿון אונזער שטאָט.

עס נעמט דאַן אַ וואָרט ה׳ ד״ר טאַרטאַקאָווער, וועלכער ערקלערט, אַז די היינטיגע קאָנפֿערענץ האָט מאַקי פֿאַר אַ צוועק צוצוציהען ברייטערע געזעלשאַפֿטליכע קרייזען פֿאַר דער אַרבייט אין „יעאַס". ער שטרייכט אונטער, אַז די אינסטיטוציע געפֿינט זיך גראָד אין אַ צופֿרידיגענדען מאַטעריעלען צושטאַנד, זי האָט זיך אָבער איצט געשטעלט פֿאַר אַ ציל צוצוציהען נייע קרעפֿטען צו דער אַרבייט און פֿערגרעסערן די פֿערוואַלטונג.

דער „יעאַס" שטעהט איצט פֿאַר אַ רייה וויכטיגע און נייע אויפֿגאַבען, וואָס עס פֿאָדערט די צייט און בעזונדערס דאָס פֿיהרען אַן עמיגראַציע־פּאָליטיק, וועלכע קען נאָר דאַן פֿערווירקליכט ווערן, ווען דער „יעאַס" וועט ווערען אַ געזעלשאַפֿטליכע מאַסען־אָרגאַניזאַציע. מען דאַרף אויך געהעריג צוגרייטען די עמיגראַנטען שפּראַכליך און פּראָפֿעסיאָנעל. אויך זענען דאָ אַ גאַנצע רייה אַנדערע וויכטיגע אויפֿגאַבען.

עס ענטוויקעלט זיך דאַן אַ לעבהאַפֿטע דיסקוסיע אין וועלכער עס נעמען אַנטייל: ד״ר ווישע־וויאַנסקי, ד״ר אייגער, אינזש. הורוויץ, רעד. אוגער פֿר. רעזניק און אַנדערע.

נאָך דער דיסקוסיע נעמט ווידער אַ וואָרט ד״ר טאַרטאַקאָווער, וועלכער ענטפֿערט אויף אַ רייה פֿראַגען. ער שטרייכט באַכאַמאָל אונטער די וויכטיגקייט פֿון צוציהען ברייטע געזעלשאַפֿטליכע קרייזען צו דער אַרבייט אין „יעאַס" און דערמיט שאַפֿען אַ מעגליכקייט אנצוקניפּען אַ קאָנטאַקט מיט די מאַסגעבענדע וועלט־אָרגאַנען, כדי צו לינדערן די יודישע עמיגראַציע־נויט. ער ענדיגט מיט אַן אַפּעל צו דער יודישער געזעלשאַפֿט מיטצוהעלפֿען אין דער אַרבייט לטובת דער יודישער עמיגראַציע.

איינגעהאַנדעלט אַ „מציאה"...

(א) וויהער די אייגענע מעשה:

אויף פּעטריקאָווער גאַס, נישט ווייט פֿונם לאַנגהאַרדט־פּלאַץ, האָט אַ טשוויסער ישראל ווינדמאַן פֿון פּאַביאַניץ, וואַרטענדיג אויפֿן טראַמוואַי, איינגעהאַנדעלט „געלעגענהייטליך" ביי 2 אומבעקאַנטע פּערזאָנען 2 בריליאַנטען, ריכטיגער פֿאַר 75 זל.

זיין שמחה מיט דער טראַנזאַקציע האָט אָבער נישט אַנגעהאַלטען אַזוי לאַנג, ביז ער האָט געוויזען די „ווילדע מציאה" איינעם אַ בעקאַנטען.

עס האָט זיך גלייך אַרויסגעוויזען אַז — איהר ווייסט דאָך שוין וואָס...

איז ווינדמאַן געלאָפֿען אין דער פּאָליציי און געמאָלדען אַ ווייצקי.

די חברה־לייט ווערען געזוכט.

פֿערטשאַרעט געוואָרען

(א) אין איהר אייגענער וואוינונג אויף 6־טען [illegible]־גאַס 34, האָט זיך, מחמת אַ צופֿריה צוגעמאַכטען אויוון, שווער פֿערטשאַרעט די 30־יעהריגע רחל גוטמאַן.

ס'איז אַרויסגערופֿען געוואָרען פּאָגאָטאָוויע וועלכע האָט איהר ערטיילט ערשטע הילף.

די געווינסען פֿון דער I קלאַס 37־טער מלוכה־לאָטעריע

10.000 זל. ½ אויף נומער 171972

5.000 זל. אויף נומער 76397 — 5.000 זל. אויף נומער 99424

זענען געפֿאַלען שוין אין ערשטען טאָג פֿון דער ציהונג

בּיי וואל—אנאוו

ציהונג פֿון דער מלוכה־לאָטעריע
1־טע ראַטע; 1־טער טאָג

10,000 — 129645, 171972.
2,000 zł. — 973359.
1000 zł. — 17077, 19534, 48939 130557
500 zł. — 54174, 72849, 112496, 119323 126483, 140463, 152628, 157429, 176879, 194046.
400 zł. — 3280, 16541, 28220, 67983, 68285, 115436, 122196, 162298, 188098.
200 zł. — 3590, 15725, 36947, 39955, 42387, 43203, 62784, 105156, 136430, 137788, 157592.
150 zł. — 6543, 7495, 81117, 11226, 11088, 14316, 18527, 24534, 28280, 30177, 30736, 31119, 37067, 38576, 46856, 47822, 49446, 54722, 59473, 67254, 76207, 77368, 79291, 80229, 87770, 95674, 105436, 105755, 127376, 130080, 132863, 133789, 179434.

Po 50 złotych z literą „s" po 100 złotych

24 140s 55 248 421 60 523 52 672 850s 910 61 1070 682 718 967s 2037s 166 383s 424s 719 28 89 827 40 3280 335 619s 23s 27 711 38 827 4041 96 112 22s 65 80 305 35 423s 508 46 677 99 920s 5043 9 107 356 99 554 651 91s 787 854 6025s 57 461 613 737 7188 221 50 72s 396 446 532 54 72 879 91s 906s 8117 241s 56 334 89 644 57 80 728 49 68 9353 471 556s

10014 170 290 337 98 577 614s 86 11340 534 633 12156 222s 311 93 411 21 60 647 706 21s 13202 47 446 89 598s 744 5 14144 632 821 820 928s 34 73 15242 485s 704 25 903 54 80 16163 302 536 41 626 61 4 815 17025 215s 336 72s 735 903 18077 140 51 247 307 38 402s 527 686 95 19021 118s 37 89 267 403 29s 609 896

20055 106 60 435 630 730 62 827 974 2119s 211 23 48 359 506s 745s 63 22157 84 570 83s 749s 95 915 23647 995s 24113 88 400 534s 67s 696s 86s 710 845s 906 58s 9s 75 25032 72 146s 356 57 529 727 76 809 975s 26180 250 87 494 778 894 95 997 27174 251 87 322 433 627 73 793 925 66 28027s 147 355 77 409 70 82 532 75s 629s 32 60 29046 142s 62 220 48s 38s 455 753s

30003s 118 28 71 84s 219 34 738s 31030 142 228 426 37 637 725 979 32050 352 420s 969 33046s 90s 250s 496 557 70 609 718 64 877s 987s 34003 474 9s 508 783s 95 816s 19 35043s 257 751 827 46 910 76 36341 410 548 747 72 943 69 37100 34 265 633 754 65 81 862 945s 85s 38912s 110s 333 509 76 700 47 87s 972 39064 129s 347s 406 30 520 758 879 924s

40086 294s 302 791 962 41091 138 203 393 547 760 972s 42163 79 256 387s 94 575 663 43059s 134s 213 15 60 643 775 876s 971 44023 335s 58s 853 986 45072 147 235 369s 415 71s 681 724 865 93s 951 46244 59 480 820s 47065 163 266s 69 478s 539s 602 745 946 77 93 48119 238 54s 615 786 879s 939 56s 88 49358 63 607 775 801s

50316 407 507 643 794s 917 51033 145 226 456 92 503 68s 52028 136 75 473s 78 79 577 668 755 80 53106 51 250 320s 442s 554 749 54054 555 4 818 902 55095s 274 508 736 845s 931s 85 56180 423s 64s 522 679 767 57084 141s 212 59 531s 764s 79 811 97s 58078 192 232s 403 612 700 739 59106s 85 220s 4s 25 32 513 622

60103 91s 210 13 336 482 93 570 80 691 750 849 61534s 43 60 93 719 981 62223 435 579 63044 387 778s 617s 64306 436 47 681 804 928 29s 76 65027s 50s 180 282 315s 422 62 543 66029 54 89 153 97 272 410 21 546s 948 67040 171 216s 67 321 3 702 41 68030481 94 575s 90 5 706 865 69006 25s 106s 219s 324 523 54 510s 607 726

70393 447 582s 18 23 32 71008 162 97 332 450 572 682 707 10 55 923 72053s 56 148 616s 922s 7 73052 93s 450s 619 793s 74092 186 291 475 555 75 701 75056 79s 165s 355 96 518 633 59 71 76207 77 388s 570 648s 714s 45 808 972 77038 199 301 483 92 501 982 78041s 77s 83s 145s 222 453 545 615 882 933 79299 360s 617 37 40 892

80064 306 436 83 623 948s 81109s 211 309 26 7 39 93 5 786 818 82014 99 132 61 253 69 72 327 41 50 421 69 83121s 89s 227 93 561 896 995 84030 60 138s 96 469 537 791 819s 909 34 85080 174 528 711 78s 901 11 86018 448 91 843s 57 972 87171 504 725 927s 70 88142 312 476 83s 521 98 825 88 89198 262 332 73 422 709 992 3

90032 129 277 337 596 875 88 975 82 91010 18 329 408s 512 735 819s 960 92593 604 878s 93154 358 488s 851s 94137 59 201 11s 623s 835 95099 169s 347 94 504 5 620 870 944 78 96035s 108s 572 97018 350 440s 710s 28 831 929 98007s 33 99 99405 718 807

100015 196 266s 608 702 26 88 806s 101086 222 29 305 438 98 733 71s 102011 166 758 865 103303s 91s 710 884 913 104085 163s 392 811 29 105172 284 388s 481 739 915s 106176 81 347 404s 41 778s 107197s 274s 99 408 80 553 644s 702 892 108063 137 215s 718 820 109047s 54 275 323 75 412 72 574 635 869 98s

110185 230s 45s 317s 63s 511s 93 111030s 46 112s 358 400 26 589 93s 693s 714s 44 808 55 973s 112462 516 43s 56 87 703 9s 833 924s 40s 78 99s 113769s 114353 430 831 921s 45s 115055 98 141 304s 14s 839 63 994 116062 69 234 476 93s 507 635 117003 20 787 859 942s 118050s 220s 490 734s 99 982 119011 77s 145 54 96 232 45 442s 78s 554 608 740 839 968

120000 174s 244 53s 403 501 677s 936s 121044s 241 306s 730 68s 846s 122418s 19s 730s 42s 861s 926 51s 123319 38 439 552 846 124018s 244 395s 474s 78 984s 125577 646 126206 24 559 740s 931 127003s 401s 75 964s 128546 817 129583s 698s 746s 891 913

130044s 96s 398 848 131123s 287s 304 80s 662s 132064s 152s 200 86 378 437 835 63s 961 133218 85 341s 535 640s 811 15 930s 134097 110 14 396 503 828 974 135019s 121 46 53 408 10 20s 79 588s 767s 964s 136215s 320 401 606 707 946s 137021s 356 58 98s 687s 93s 756 876s 138054s 99 112 211 733 139016 143s 204 311 558 613s 49s 717

140066 482s 538s 141060s 298 330 497 591 672 762 857 924 29 142084 602s 870 970 143237s 496 523 55 76 90 96 858s 144069 350 60 530 662s 714s 955s 145076 94 159 233 419 685 734s 81 146017 81 84s 187 415 553s 945 99 147315 885 595 609 827s 148068s 214s 92s 558 910 24s 149426s 27 869 998

150108s 313 608s 17s 887 151023s 131 82s 232 9s 410 604 706 806 958 153129 95 208s 469 667s 798 830 63s 79 154009 163s 448 574 678 90 723 811s 155052 74 291 602s 718 156009 37 162 647 750 866s 928 33 67s 157091 169 203 300 589 621s 40s 65 804s 961s 158066s 154 222s 74 79 413 646 56s 713 814s 74 966 159013 125 62 280s 528s 56s 729s 92s 863s 69s 87

160042 117 64s 256 352 588s 601s 701 30 94 8s 161180s 240 43 83 339 437 649s 721 89s 849s 162044 48 174 96 215s 21 305s 50s 64s 77 620s 758 870s 75 163117s 58 204s 36s 90s 537s 703s 862 990s 164040s 69s 202 44s 61s 616s 64 67s 932 165015 20 129 258 416s 50 546 626 759 63 877 984s 166042 153s 56 236s 323 537 87 685 940 90 167108 12 212 512s 41 836s 168068 256 390s 439s 734 834 169081 183s 557 762s 862s 951

170027s 48 128s 207 52 362s 78 467 87 569 718 900 95s 171135s 208 331 991 172033 508 44 700 830s 993 173036s 153 99 533 600 38s 947 59 99 174199 748 64s 922 175283s 542s 176103 310 92 711 904s 89 177239 73 758 69s 946s 178018 165s 208s 32 331 73 403 515s 57s 691s 834s 84 179319s 418 527s

180108 56 387 444 500 635s 53s 919 181002 61s 89s 145 87 502s 182031 213 34 314s 33 66s 442s 701 92 811 915 183057 243s 340 437s 759 882 986 97 184025 185s 221 50 387s 541 57s 790s 998s 185173s 201s 521 53 607s 59 825 90s 186178 234 86 331 172s 93 724 30 65s 812 22 63 927s 48 187214 361s 405s 541 98s 660 842 983 188033 110 46 463 529 73s 775s 834s 91 189183s 280s 92s 320s 47 440 850s 5s

190194 579 736s 81 191087 90 236 57 321s 43 58s 471 666 77 912 192010s 19 212s 475 800 82 920 54 193002s 65 181 215 37s 450 56 513 758s 820 980 194043s 215 350 458s 87 536 600 76 85 709 10s 32 925 43

CIAGNIENIE II.

25,000 zł. — 897.
10,000 zł. — 85766.
5,000 zł. — 34181, 43403, 76397, 80417 99424, 183845.
2,000 zł. — 76796, 77658.
1000 zł. — 135610, 162489.
500 zł. — 45178, 51461, 130067, 151384, 159600.
400 zł. — 2253, 5060, 10369, 19615, 29199, 51472, 73297, 128111, 136768, 146925, 188092.
200 zł. — 27821, 31374, 33622, 34136, 56435, 56773, 78818, 98149, 99493, 127821 153423, 162002, 171076, 192982.
150 zł.—394. 6066. 6703. 11974. 13398 14387, 17256, 17571, 18186, 18611. 25550, 35968, 42008, 43874, 55300, 66051. 67310, 75706 77343 83732 105750 109020 120625 124112, 126170, 136494, 144943. 149034, 157030, 161779, 162043, 169171. 172133, 177827, 179393, 179707, 182188. 183861, 187604, 193483, 194853.

Po zł. 50, z literą s zł. 100.

321 815s 934 1111s 425 995 2071 92 204 47 653 3446 597 4374s 861s 5639 747s 60 6126 786 7024 176 279s 664 960 8466s 9427 88 573 864.

10032 101s 371s 494 842 11016 21s 233s 51 43s 837 12038 234 354s 92 13040 57 140 284s 769 833 14101 396 594s 890 967 15441s 504 33s 37 87 765 16414 673s 17109 426 652s 18445 879 19136 271.

20011 77s 187s 600 21564 831 70s 958 22187 206 503s 687s 23107 72 258s 365 24146 343 505 25183 223 577 26055 27035 203 42 320s 424 742s 971s 28281 558 605

30334 405s 07 775 915s 95s 31470s 583s 864 915 32208 33117 89s 301s 453 695 817 34404s 784s 35200 823 36257 306 668 737 37198s 830 98 38456 836 39189 243 47s 380 83 86 652 890s.

40137 204 85 313 78 400s 53s 600s 869s 41254s 325 459 80 82 816 930 42072 773 979 43284s 401s 17 869 948s 44210 666s 711 868 46017s 153s 47235s 62 64s 663s 48206 319s 463s 538 89 617 49079 871.

50046s 290s 51160 322 401 23 605s 915 29 52417 94s 575 910s 53093 215 39 588 646s 790s 54353 595 697s 55282 792 887s 56045 403 552 938 57541 961 58141 72 59099 388s 612.

60078s 318 408 61331s 420 546s 847s 62096 135 204s 381s 877 63301s 423s 582 646 64679 94s 881 65172 553s 797 886 66126 347s 601s 67004 259 82 68035 317 642 973s 69209s 83 383 438 545 755s 807s.

70326 940s 71592 635 797 809 39s 72782 92 854 73894 928 74112s 849 927s 75178 76120s 426s 566s 700 31s 77083 281s 90s 343s 64s 743 980 88 78355 487 536 672s 786 807 20 41 79183 382s 543 605 855 924.

80081 527 65 616 55 835 915 81312s 494s 622s 82290 402 616 81s 755 79 83072 337s 924 84382s 620 85318s 475 86111s 315s 92 812s 87019s 505s 782s 88467 743s 878 89840s 52s.

90092 522s 764 958 91072 99 177 287 555s 689s 862 997 92178 372 753 87 870 93975 94302 446s 861 976 95035 487 682 96207s 200 428s 97192s 324s 479s 723 982s 98251 724 99253 86 827 945.

100473 91 744 101017s 568 732 98 804s 64 102084 106s 89 367 103206 552 80s 989 104258s 393 437s 68s 689 830 957 105140s 295 595 730s 62 888s 974s 106378 96s 544 669s 750 907 107141s 912 108185s 337s 461s 692s 769s 970 109171 369 500s 44s 634

110034s 224s 673 771 802s 111097 349 513 677 824s 998s 112013s 130 648 113156s 486s 532s 626s 924s 114506 912 115207 116560 703 69 117052s 423 63 744 118891 119111s 907

120764 121034 744s 77 122544 99 123005s 124s 223s 59 416 761 124037 106 485 546 92 634s 125127 311 816s 126230 379 127062 770 128127s 28s 516 34 714s 129261 405 617.

130769s 96 131459 532 132137 891 133015 242 405 697 907 134063s 146s 304 89s 922 85 135309 812 923 96 136010 435 137212s 573s 138236s 139760s 894.

140143 248 380s 508 141158s 207s 644 784 814 22 26 142351s 445 46 612 792 143134 88s 820s 144663 838 145061 320s 779 146526 43 147195s 417 791 148030s 175 334 40 416 519 28s 773 852s 149662 784 88s 896.

150012 36 66s 84 157 79 372 88s 518s 82 688s 749s 151170 305 521 644s 152028 155s 230 347 436 677 852s 153157 586s 610 877s 154149 92 431 155050s 420 156671 157249 845 158250 307 21 27 672 944 159293 421 537 57 600 74s 767

160780 161053 62 296 542 883s 162122s 237s 50 459s 613s 828s 946s 74 163052 234 936 164428 649 165038 259 368 166367 576s 97s 167028 97s 202s 28 618 745s 168392 677 934 169443s 744.

170171 171796 172031 83 781 877s 173410 604 731s 978s 174400s 175401 44 695 701 176204 754s 177079 187 561 178153 84s 580 642s 778s 179197s 608 47 879 947s

180232 340 486s 181249 661s 857 182185 325 878 183313 744 861 184006s 49 68 210 185157s 66 328s 56s 401s 522 37 701 918s 68s 186095s 190 224 62 516 187085s 730 188208 301 853 189182 572s 705s 857 68 910 47s

190712 65 843 975 85 191207 725 76s 192348 433 872 86s 92 904 193509 194337 450 880.

CIAGNIENIE III.

Po 50 złotych z literą „s" po 100 złotych

3 43 65 67 120 397 503 1626s 766 913s 2764s 3279s 795 817 35s 964 4310 36s 44 673s 5322 82s 6466s 993 7158 344 8029s 102s 461s 9007 195 423 697

10319 409 887 11692 883 12058 228 50 349 957 13330s 402 16s 582 656s 912s 14252 76 506s 767s 15355 412 701 817 36 926s 16631s 778 873s 17589 18133 233 611 872s 19615 23s 774 970 78

20226s 471 777 21086s 292 478s 647 22093 490s 534 602 14s 702s 57s 848 23228 71 98 417 513s 24277s 80s 708 25153 553s 26017 82 139s 87 27303 408 709s 17s 18 830 28048s 432s 759 802s 29106s 416

30023s 148 281 300s 817 31101 215 368s 723 804 24 32025 220s 63 678 782s 33622 935s 34076s 78 476 35438s 70s 736 36141s 88 353s 425s 48 572s 778 37354s 79s 437s 758 79 38313 53 587s 625 831 39083 181s 444 734 52 91 895 916 47

40287 716s 945s 41061s 356 485s 556 79 753 940s 42104 43061 44386 430s 85 757 65 45039 369 699s 710 814s 47126s 332 472s 48229 34 697 49085s 177 288s 329 473s 874

50062s 390s 437s 95 552 53s 77 824 935s 51669s 741 54 52495 96 678s 841s 54831 55092 173s 255 362 655 99s 56039 201 36 310s 458 584 781 91 57089 761 924 58456 998s 59197s 302s

60118 736 905 19 61009 12 155s 404s 555 62258 619s 864s 63193 628s 730 52 64081 617 65267 499 66190 295s 331s 67304s 23 29 520 712 68128 828 942 69125 257 413 57 753 814 34s.

70032 64s 71067 122 286 657 72115 79s 266s 871 73293 441 81 603s 782 74050 209 424s 31s 594s 794s 75151 243 632 76717 801 22 984 77061s 228 379 653s 86s 710 90 958 78430 634 973 79098 527 690 877

80147 330 40 430s 545 822s 81294s 524s 608 833 941s 82068s 568s 963s 83081s 232 586 638s 740 84238s 511 780 917 85580 626 78 780 839s 62 901 86266s 686 87347 540 679s 733s 974 88515s 675s 92 801s 89397 498 600s 776 907 11

90021 22s 164 536 79s 749 91146 25 619s 743s 835s 92251 703 78 93046 222 83 406 748 94050 95167 79s 280s 769 908 09s 96022 603 29s 97111 255s 566s 608 98539 793 855 936 99015s 377s 532 652s 814

100858s 81 101250s 604s 102212 73 749s 80s 824s 103193 281 359 901s 104071 438s 545s 630 868s 105234 375 456 587s 623 106487s 584 810 53 107024 516s 99s 817 108400 40 55 91 993s 109041 193s 215 533 92 917

110004s 40s 963 111920s 74 112053 155s 493 862 113045 197 207 50s 964 114104 361s 493 541 606 995s 115623 879 913 116355s 117131s 995 118214 721s 119872s 269s 446s 831 89 912

120625s 121311s 122019 75s 245 450s 865s 123391 619 36s 88 124088 322 493 551 873 79 125058 529s 672 713 126251 76s 395s 127556s 128729 129037 558 616 937 38

130380 618 23 793 131022 476 681s 132002s 325 470 545 83s 825s 68s 133120s 134112s 416s 786s 135103s 136807 980s 137163 86 525 690 718 20 811s 138238 678 79s 890 945 139155 840s

140129 414 69 596 630 759 952 141196 322 35s 425 986 142348 429 582 618s 143076s 212s 34 584 746 95 144353 520s 757s 847 81 145136 92 346s 559 704 146825 988 147028s 51s 684s 148259 97 830s 149115s 671s 782

150150s 357s 151050 164 258 328s 457s 790s 912 152374 82s 588s 797 153006s 46 162s 307 640 154043s 250s 651 880 984 87 155378 453 575s 156294s 568 157270 384 158786 159166 422 58 695s 740s 86.

160131 251 575s 886s 161209s 331 743s 162034s 40 163126 224s 164239s 481 953 165057 302 571 654 166035 169s 613 815 167181 168569 976 169067 171s 228 85 491 876.

170038 162 424 96 644 171199 254s 70 536 80s 745 172513s 56 699s 865s 173175 228 465 621 995 174000s 172s 303 471s 867 175025 61 207s 907 176238s 43 393 472s 560 759 990s 177009s 374 88s 722 906 178085 173 220 376 559 179301 443s 989

180074 86s 849 181282 516s 975 182061s 637 725 183683 184034 259 560 954s 185075 119 933 45 186133s 515 187385s 90s 691 927 188818 20 189953s

190119s 664 191213s 64s 88s 390s 192120 358 417 48 508s 880 193057 563 92 723 979s 194284s 388 493

זאל פילהארמאניע
טעל. 213-84.

היינט פרייטאג, דעם 23-טען אקטאבער ד. י. 8,30 אווענד
לעצטער קאנצערט פון די
ווינער יונגלעך
Wiener Sänger-Knaben
אונטער דער לייטונג פון קאפעלמייסטער Haymo Täuber

דער כאר וועט אויספירען א רייכען פראגראם, וואס בעשטעהט פון וועלט און פאלקס-לידער פון שוּבערט. זיי וועלען אויך אויספיהרען די אפערע „בירגער-קריג".
בילעטען צום פרייז פון 80 גר. ביז 6 זל. פערקויפט די קאסע פון פילהארמאניע.

בעשטייערונג פאר'ן „מפעל-הבצרון"

די פערוואלטונג פון דער שוהל „תפארת-צעי-רים" אין לאדז האט מיטגעטיילט דעם קאמיטעט פאר'ן „מפעל הבצרון", אז זי האט זיך בעשטייערט מיט א סומע פון 500 זל. פאר'ן דאזיגען פאנד, וועלכע וועט געזאמעלט ווערען צווישען די מיטגלידער.

דאס איז א בעווייז פון טיפען פערשטענדניש פאר די אויפגאבען פונ'ם „מפעל-הבצרון" און עס איז פראי, אז אויך אנדערע שוהלען און געזעלשאפט-ליכע אינסטיטוציעס זאלען נאכטון דעם בייש-פיל און זיך בעשטייערן פאר'ן פאנד וואס איז בעשטימט אויף צו פארטיידיגען דעם ישוב אין ארץ ישראל.

גרויסע יוגענד-פערזאמלונג פון „מפעל-הבצרון"

אין צוזאמענהאנג מיט דער גרויסער אקציע פון דער נאציאנאלער יוגענד פאר'ן „מפעל הבצרון" קומט פאר זונטאג, ד. 25 ח. ח. 4 א זייגער נאכמיטאג אין ענגלישען זאל (אל. 1 מאי 2) א גרויסע יוגענד-פערזאמלונג אויף ד. ט.: „די יודישע יוגענד און סאמך פאר ארץ ישראל".

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: ד"ר. טראס-ציימערמאן, ד"ר מארטאקאווער, משה ליבמאן, ל. לעד-וויך, דיר. דב מארעק, מ. ש. רובין, י. ד. ראובן (א"י), ח. שאפירא (א"י).

די קאמפאניע פאר'ן „מפעל הבצרון"

די אקציע, וואס עס פיהרט אין לאדזי הראלטער גראס-ציממערמאן לטובת דעם „מפעל הבצרון" האט גרויס ערפאלג.

די אקציע ווערט פערענדיגט דעם 1 נאוועמ-בער. עס ווערען געמאכט גרויסע הכנות צום יוגענד-טאג, וואס איז פראקלאמירט דורכ'ן דיכטער ליב יפה אויפ'ן טאג פון 1 נאוועמבער.

מעלדונגען

לייענזאל פון דער בארבאכאוו-ביבליאטעק

איז שוין טעטיג

די בארבאכאוו-ביבליאטעק אין לאדז, וועלכע האט זיך איצט איבערגעצויגען אין א נייעם פערגרעסערטען לא-קאל אויף זאכאדניא 59 (טעל. 191-50) האט איינגעאר-דענט אויך א ספעציעלען לייענזאל פון ביכער, ציי־טונגען און צייטשריפטען. פון לייענזאל אויפ'ן ארט, וועלכער געפינט זיך אין א ספעציעל איינגעארדענטען זאל, קאן מען געניסען נאך אנ'אפצאהל פון 10 גר. פאר גאנ׳דע ראטע. דער לייענזאל איז בעזארגט מיט טאג-פרעסע און צייט-שריפטען.

דער לייענזאל גיט די מעגליכקייט צו לייענען די אלע, וועלכע עס פעהלען די נויטיגע בעדינגונגען אין דער היים.

דער לייענזאל איז טעטיג טעגליך פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 9.30 אווענד

דערמיט מעלדען מיר, אז ביים בית-תפלה „תפארת-צעירים" איז געשאפען געווארען א קאמיטעט, וועלכער זאל זאמלען פאר'ן „מפעל הבצרון" די סומע פון 500 זל. די אקציע ווערט געפיהרט מיט ערפאלג. מיר פאדערן אויף אלע אנדערע בתי-תפלה נאכצוטון אונזער ביישפיל.

דער „מפעל הבצרון" קאמיטעט ביי „תפארת-צעירים"

איגוד הציונים המרכזותיים (יורענישטאטס-פארטיי)

בלודז, לעגיאנוב 2 (אי־נגאנג פעטריקאווער 47)

פרייטאג דעם 23-טען ח ח. 8.30 אווענד קומט פאר א חברים-שמועס וועגן די לופענדע פאליטישע נייעס מיט דער בעטייליגונג פון ארגו. זייזלער. חברים און סימפאטיקער ווערען געבעטען צו קימען.

אכטונג חברים פאלקיסטען!

היינט פרייטאג 8 אווענד קומט פאר א חבר שער שמועס אין לאקאל פון דער עקזעקוטיוו פעטריקאווער 45 מיט אכטונג

דער ראט פון דער פאלקס-פארטיי

Casino

אנהויב 4, 6, 8 און 10 אווענט.
היינט רעוועלאציע-פרעמיערע!
SYLVIA SIDNEY
אין ערשטען פלאסטישען קאלירטע פילם אין נא-טירליכע פארבען א. נ.:
אין שאטען פון אינזאמער סאסנע
א פילם, וואס הויבט אן א נייע ערע אין דער קינא-געשיכטע.
אין די הויפט-ראלען:
HENRY FONDA
FRED MC. MURRAY
רעזשי: Henry Hathawaja
שעפער פון „BENGALI"

10 בילדער פון יאנקעל אדלער

דער וועלט־בעריהמטער יודישער קינסטלער, אונזער בן עיר, יאנקעל אדלער איז איצט געקומען אויף א קורצער צייט קיין לאדז.

אלע געדענקען נאך זיין פאריאהריגע בילדער־אויסשטעלונג, וואס האט געמאכט א טיפען רושם אין די לאדזער קינסטלער־קרייזען, דורך איהר אויסגעשפראכענע אייגענארטיגקייט און בייקייט, ווע גען איהר זענען דאן געהאלטען געווארען א רייה רעפעראטען, און געפיהרט געווארען אהן א שיער דיסקוסיעס.

און עס איז נישט קיין חידוש, וואס עס איז אזוי געווען, ווארום פון זיינע ליוועגטען האט גע־ווייזעט מיט פערזענליכקייט, מיט קראפט, מיט אר-גינאל־טעט.

ביי דער געלעגענהייט פון זיין איצטיגען גאסט־בעזוך אין לאדז, וועט יאנקעל אדלער איצט אויס־שטעלען אין קלוב פון סוחרים־פאראיין (פעטרי־קאווער 73) בלויז 10 פון זיינע לעצטענס געשאפענע בילדער — שטיל־לעבענס, וואס זענען געמאלט אין א טיפען ניי־רעאליסטישען טאן מיט זיין אלבע־קאנטער גרויסער מייסטערשאפט.

די דאזיגע קליינע אויסשטעלונג פון גרוי־סען ווערט בעגינט מארגען שבת און וועט אפען זיין בלויז 3 טעג.

RADIOODBIORNIKI wszelkich typów na r. 1937 do nabycia na b. dogodnych warunkach w firmie
„Radio-Selektor" Piotrkowska 17. tel. 264-10 (w podwórzu).
PRZYJMUJEMY POŻYCZKI.

אלגעמיינע פערזאמלונג אין „תרבות"

די טעג איז פארגעקומען אין אייגענעם לאקאל פאלודניאווא 7, די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון לאדזער „תרבות" מיט דער בעטייליגונג פון ש. ראזענהעק ווארשא (מיטגליד פון צ. ק. פון תרבות). די פערזאמלונג עפענט ד"ר ח. בערלאס און גיט איבער אין קורצען א בעריכט וועגען דער אלגעמיינער טעטיגקייט פון „תרבות" ביי אונז אין שטאט. ער שטרייכט אונ-טער די נויטווענדיגקייט פון פערשטארקען די ארבייט אויף להבא און אויפצושטעלען א גרויסע העבראישע בעוועגונג.

דאן רעכענט ער אויס די פערלוסטען, וואס עס האט געהאט די העבראישע בעוועגונג אינם היינטיגען יאהר און בעט בעעהרען מיט אויפשטיין די פערשטארבענע: נחום סאקאלאוו, מ. קלומעל, מ. דיזענגאף, מ. פאנער. קלעטשעווסקי א חבר פון לאדזער „תרבות", די אלע גע-פאלענע יודישע קדושים אין ארץ ישראל.

אין פרעזידיום פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג ווערען אויסגעוועהלט ד"ר ש. י. שוויג (פארזיצער), ש. ליפעל (סעקרעטאר), א. מ. בושזשינסקי און נ. סאור.

ש. ראזענהעק רעפערירט א. ד. ט.: „דער מצב פון דער העבראישער בעוועגונג אין גאר דער וועלט". אינם רעפעראט רעדט ער ארום די אלגעמיינע לאגע פון דער העבראישער בעוועגונג בכלל און אין פוילען בפרט. מיר האבען שוין, זאגט דער רעפערענט, אין פוילען עלטערע העבראישע גימנאזיעס, 190 פאלקס-שולען, וואו עס לער-נען איבער 40.000 קינדער, א רייהע קינדער-גארטענס. 22 אייגענע בנינים. אינם לעצטען יאהר האבען מיר געעפענט אנ'אגראנאם-שולע אין לודמיר, און א צווייטע ווערט גע-עפענט אין קריניקי, אונזער צול דארף זיין, אויפצו-שטעלען וואס מעהר אגראנאם- און פאך-שולען איבערן גאנצען לאנד. דאן ווענדט ער זיך מיט אנ'אפעל צו די פערזאמעלטע און בכלל צו דער לאדזער יודישער בעפעל-קערונג וועגען שאפען אין לאדז א העבראישע פאך-שולע. ער שטעלט זיך געגנויער אפ אויף די מעגליכקיי-טען, וואס אונזער שטאט לאדז פערמאגט בכדי איינצו-ארדנען אזא שול. די ציוניסטישע מוסדות און די קרנות וועלען אונז מוזען צוהעלפען צו דעם צוועק, א פאקט, זאגט ער, אז די „תרבות" שולען אין פוילען האבען אינם היינטיגען יאהר געגעבען פאר קרן קימת לישראל 27.000 זל. דאן רעדט ער וועגען די אויסגאבען, וואס די צענטראלע אין ווארשא גיט ארויס: מיט גרויס ערפאלג „מסילות" „עלטערן-צייטונג" „עולמי" און „עולמי הקטן".

דאן דאנקט ד"ר ש. י. שוויג דעם רעפערענט און מען טרעט צו צו לייענען די בעריכטען פון דער טעטיג-קייט פארן פערגאנגענעם יאהר. ישראל פאזנאנסקי לייענט א בעגריסונג, וואס איז צוגעשיקט געווארען פון ארץ ישראל פונם פריהערדיגען פארזיצער ד"ר אורמיאן. דער בעריכט ווערט אויפגענומען מיט אפלאדיסמענטען, וועל-כע בעשטעטיגען די פערדינסטען פון ד"ר אורמיאן פאר דער „תרבות"-בעוועגונג. דאן גיט ה' פאזנאנסקי איבער בעריכטען וועגען פאלקס-אוניווערזיטעט ביי „תרבות", וועגען דעם סעקרעטאריאט, אווענט-קורסען, וועגען דער ביבליאטעק און וועגען לייען-זאל. יוסף כלודניעוויטש גיט אפ א געגויען דין-וחשבון פון דער קאסע און י. וויינער א בעריכט פון דער רעווידיר - קאמיסיע. פון די בעריכטען איז צו זעהן די אומדערמידליכע ארבייט פון דער פערוואלטונג פון לאדזער „תרבות". עס איז אויך צו זעהן פון די בעריכטען, אז אינם פערגאנגענעם יאהר האט די לאדזער „תרבות" אנגעפיהרט מיט 10 קורסען פאר העבראיש אין דער צאהל פון קנאפע 500 תלמידים, 4 סעמינאריומס פאר פסיכאלאגיע, ליטעראטור, תנ"ך און פאר יודישער געשיכטע. זי האט אנגעהויבען איינצוארדנען א העבראישע ביבליאטעק, וועלכע ווערט אגב גע-עפענט דעם 1 נאוועמבער און האט אויך געמאכט פרובען וועגען איינשטעלען א דראמאטישען קרייז.

דאן רעפערירט יוסף כלודניעוויטש א.ד.ט.: „אונ-זער ארבייט אויף להבא". דער רעפערענט זאגט צוו. אגד. „איצטער, מיט'ן פערמאגען אנ'אייגענעם לאקאל, וועלען מיר האבען די מעגליכקייט צו פערברייטערן די ארבייט. א חוץ די אווענד-קורסען, וואס קומען שוין פאר עטליכע יאהר ביי „תרבות", טרעטען מיר איצט צו צו עפענען העבראישע קורסען נאכמיטאג פאר די שילער פון די פאלקסשולען, דעם ערשטען נאוועמבער עפענען מיר די ביבליאטעק, א קלוב, א דראמאטישען קרייז, ער רעדט אויך וועגען צוטרעטען אויפצושטעלען אין לאדז א פאך שול.

נאך די רעפעראטען ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע, אין וועלכע עס בעטייליגען זיך: לעוו גלובע, בלושטיפט, ליפשיץ, ראזענפעלד און פאלעסקי, ראסין.

ה' כלודניעוויטש ענטפערט אלע דיסקוסאנטען און דאס שלום-ווארט האט ה' ראזענהעק.

עס ווערען איינשטימיג אנגענומען די רעזאלוציעס וועגען צוטרעטען צו שאפען א יודאאיסטישע ביבליאטעק און אויך א העבראישע פאך-שול.

אין דער נייער פערוואלטונג זענען געוועהלט גע-ווארען די ה"ה: ד"ר ח. בערלאס, דיר. ח. חובען, פרוי שרה קארפאווסקא, י. בלאוגרונד, אשר שמאי, שמואל געליבטער, יוסף כלודניעוויטש, ישראל פאזנאנסקי, אברהם לוקסענבערג, פראפ. עזריאל בונין, י. בראווערמאן, א. מ. בזשעזשינסקי, פרוי י. טומארקין, ד"ר ד. מארגענשטערן, ד"ר ה. כהן, י. גראבאוויעצקי, י. סטאשעווסקי, אינזש. י. בארנשטיין און צ. רונדשטיין. אין דער רעווידיר-קא-מיסיע זענען געוועהלט געווארען די ה"ה: ש. גאלדשטיין, ז. ראטקאפף, פרווגד, ש. ראזענשטיין, י. ווינער און ב. קים, אין חברים-געריכט: ה. הארענסקי, י. צוטרינאוו-סקי, ש. ז. רובינאוויטש, אדוו. בערקאוויטש און א. שא-פירא'

ווארשאווער אפיציעלע בערזע

22-טען אקטאבער

דעוויזען:

האלאנד	28670
לאנדאן	2602
ניו-יארק (קאבעל)	$531^3/_8$
פאריז	24.65
פראג	18.80
ציריך	12215

אפיציעלע פראצענטיגע פאפירען

באנק פאלסקי	11150
3 פראצ. אינוועסטיציע I. פרעמירטע	66.00
3 „ „ II.	68.00
4 „ דאלארובקע	49 00
7 „ סטאביליזאציע	472.50
5— „ ווארשאווער	55.75
5— לאדזשער	48.50

ראדיא־פראגראם

פרייטאג, דעם 23-טען אקטאבער

6.33 גימנאסטיק, 6.50 מוזיק (פליטען), 7.15 ידי-עות, 7.35 מוזיק (פליטען), 8 אוידיציע פאר שולען, 11.30 אוידיציע פאר שול-קינדער. 11.57 צייט-סיגנאל, 12.03 מזרח-מאטיווען, 12.40 „וואלענע סווועטערלעך" — שמועס, 12.50 ידיעות, 1 פוילישע שלאגערס, 2.27 לאד-זער בערזע, 3 ווירטשאפטליכע ידיעות, 3.15 רעקלאמע-קאנצערט, 3.45 דויטשע קלאסיגער (פליטען), 4.15 שמועס מיט קראנקע, 4.30 שלעזישע פאלקס-לידער, 5 רעפעראט, 5.15 סאליסטען-קאנצערט, 6 אקטועלער שמועס, 6.10 ראפארט. 6.20 טאנץ-מוזיק, 6.50 פאפולערער שמועס, 7 „דעם קייזערס פארטרעט", 7.20 אוידיציע, 8 ענגלישע מוזיק, 8.45 אווענד-ידיעות, 8.55 אקטועלער שמועס, 9 לייכטע מוזיק, 10 קאנצערט, 10.30 סקעטש, 10.45 קליי-נער ארקעסטער.

שבת, דעם 24-טען אקטאבער

6.33 גימנאסטיק, 6.50 מוזיק (פליטען), 7.15 ידי-עות, 7.35 מוזיק (פליטען), 8 אוידיציע פאר שולען, 11.30 אוידיציע, 11.57 צייט-סיגנאל, 12.03 פערזווי-לונגס-קאנצערט, 12.40 פליטען, 12.50 ידיעות. 2.30 הערשפיל, 3 ווירטשאפטליכע ידיעות, 3.15 רעקלאמע-קאנ-צערט, 3.40 מעניו, 4 פוילישע פארטעפיאן - שאפונגען, 5 סערענאדע, 5.20 פארטעפיאן - קאנצערט אויף 4 הענד, 5.50 איבערזיכט איבער די נייעסטע אויסגאבען, 6 אק-טועלער שמועס, 6.10 ספארט, 6.20 רעציטאציעס, 6.35 פאפערי, 6.50 אקטועלער שמועס, 7 אוידיציע פאר פא-ליאקען אין אויסלאנד, 7.30 פערזוויילונגס - קאנצערט, 8.30 ליטעראר׳ישע נייעס, 8.45 אווענד-ידיעות, 8.55 אק-טועלער שמועס, 9 פידעל-קאנצערט פון אפרים צימבא-ליסט, 9.30 סימפאנישער קאנצערט, 10 פאראדיע, 10.30 טאנץ-מוזיק, 11.30 „קאנצערט ישישעי".

דאס נייע בוך
זי שפילט ווייטער
פיעסע אין 3 אקטען, 4 בילדער
— פון —
ח. י. בזשוסטאווסקי
צו בעקומען אין דער אדמיניסטר. פון „נייעם פאלקסבלאט", פיעטריקאווער 21.

Dr. med. H. LUBICZ
(ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען
פון ציגעל-גאס 7 אויף
69 פילסודסקיעגא 69
(רוג נארוטאוויטשא) טעל. 141-32.

פארלעזונג פון ד"ר ח. קנאפינג איבער שפינאזא

מארגען שבת, אין אווענד 7.30 קומט פאר א פאר-לעזונג אין „דת ועבודה" (קילינסקיעגא 19) פון ד"ר ח. קנאפינג א. ט. „שפינאזא אלס ביבעל-קריטיקער".

Podziękowanie
Panu Doktorowi Chirurgowi
J. SZREIBEROWI
Narutowicza 9
za sumienne wyleczenie mnie z ciężkiej choroby chirurgicznej składam najserdeczniejsze wyrazy podziękowania i poważania
B. Silberberg
Narutowicza 38.

טעאטער, מוזיק און פערוויילונג
(קאמוניקאטען)

„מאטקע פון סלאבאדקע"
צווייטע פרעמיערע אין פילהארמאניע

נאך זעהר אינטענסיווע ציגרייטונגען ווערט שוין מארגען שבת 9 אווענד געגעבען די צווייטע פרעמיערע „מאטקע פון סלאבאדקע" אין פילהארמאניע.

די טרופע נחמה, קאדיש, האש, קוטנער און אנסאמבל איז די איינציגע אפערעטען-טרופע. וועלכע פיהרט אויף אייראפעאישע אפערעטען - רעפערטואר, און וועלכע טוט אלץ, אז די אוועקגעשטעלטע פיעסען זאלען ווירקליך האבען אנ'אייראפעאישען אויסזעהן.

„מאטקע פון סלאבאדקע" איז אנ'אפערעטע, וואס ענטהאלט העררליכע מוזיק-נומערן, וואונדערבארע אויס-שטאטונג און קאסטיומירונג, מאדערנע טענץ און א סך קאמישע סיטואציעס.

די טרופע איז פערטרעטען אין פרעכטיגע ראלען יעדער לויט זיין אמפלוא.

די הויפט-ראלען זענען בעזעצט דורך די בעליבטע נחמה, קאדיש, האש, קוטנער, ליפאווסקא, מאפעל בוי-ווירט, גראדנער רייכער פעטערמאן א. א.

די פרעמיערע קומט פאר מארגען שבת 9 אווענד, ווייל היינט פרייטאג איז פילהארמאניע פערנומען מיט קאנ-צערטען.

שבת 12 א זייגער פריהמארגען — „די איביגע מאמע".

שבת 4 א זייגער נאכמיטאג צום לעצטען מאל „אמע-ריקאנער ליטוואק".

נאך דריי טעג „מיסיסיפי" אין לאדז

צוליב דעם, וואס די לעצטע פארשטעלונגען פון „מיסיסיפי" האבען געהאט א שטורמישען ערפאלג און הונדערטער מענשען זענען אוועק פון קאסע אהן בילעטען האט די אנפיהרונג פון דער „יונגער בינע" בעשלאסען צו בלייבען אין לאדז נאך 3 טעג ד. ה. פרייטאג, שבת און זונטאג.

עס ווערט געשפילט די זעהר אינטערעסאנטע עקזא-ציאנעלע פארשטעלונג, וואס האט אויפגערודערט דעם בע-סערן טעאטער-צושויער „מיסיסיפי".

די אנפיהרונג פון דער „יונגער בינע" איז פער-אינטערעסירט, אז אלע אהן אויסנאהם זאלען קאנען זעהן „מיסיסיפי" און גיט די לעצטע פארשטעלונגען צו ספע-ציעל בילינע פרייזען פון 54 גר. ביז 1.30.

שבת און זונטאג ווערט געשפילט צו 2 מאל 4 נ.מ. און 9 אווענד.

אין אינטערעס פון פובליקום איז זיך צו בעזארגען מיט בילעטען פריהער. דער פערקויף פון בילעטען קומט פאר אין קאסע פון טעאטער

לוסי און מישא גערמאן קומען נישט אויף היינטיגען שבת קיין לאדז

ווי בעקאנט האט היינט געזאלט אנהויבען צו גאסטי-ראלירען אין לאדזער „ראזמאיטאשטשי" די בעקאנטע אמעריקאנער סטארען לוסי און מישא גערמאן צוזאמען מיט זייער אויסגעצייכנעטען אנסאמבל. צוליב דעם אבער וואס די גערמאנ'ס האבען אנ'אונגעהויערן ערפאלג אין לעמבערג, וואו זיי גאסטראלירען איצט, האבען די גאסט-ראלען אין לאדז געמוזט אפגעלעגט ווערען.

היינט לעצטער אויפטריט פון די ווינער „זענגער-קנאבען"

היינט פרייטאג קומט פאר אין זאל פון פילהארמאניע דער לעצטער אויפטריט פון די „ווינער זענגער קנאבען" וועמענס נעכטיגער אויפטריט איז אויפגענומען געווארען מיט'ן גרעסטען בייפאל.

עס ווערט אויפגעפיהרט שובערט'ס אפערע „בירגער-קריג".

קאנצערט-ראוט לכבודין מוזיקער משה לעוואק

מארגען שבת אווענד קומט פאר אין זאל פון „הז-מיר" אל. קאשטשושקי 21 א גרויסער קאנצערט-ראוט צוליב'ן אפפאהרען פונם בעקאנטען מוזיקער משה לעוואק נאך ארץ ישראל, וואו ער איז אנגאזשירט געווארען אין הובערמאנ'ס סימפאנישען ארקעסטער אין תל-אביב. אויף דעם קאנצערט-ראוט וועט ארויסטרעטען: ה' משה לעוואק (פידעל). מאריא דאלסקא (געזאנג). העגריק פעפער (גע-זאנג). פראפ. טעאדאר רידער (קלאוויר). אנהויב 10 אין אווענד. נאכ'ן פראגראם טענץ.

דעם לאדזער יודישען פובליקום איז גאנץ גוט בע-קאנט דער נאמען פון משה לעוואק, וועלכער איז אין משך פון א רייה יאהרען געווען בעטייליגט אין לאדזער סימ-פאנישען ארקעסטער אלס קאנצערט-מייסטער. עס איז דע-ריבער צו האפען, אז דער קאנצערט-ראוט אין „הזמיר" וועט זיין שטארק בעזוכט און אלע וועלען זיך קומען גע-זעגענען מיט דעם בעקאנטען יודישען קינסטלער

אפרים צימבאליסט אין לאדז

דער געניאלער פידעל-ווירטואז, וועמען די גאנצע אויסלענדישע פרעסע שטעלט אין איין רייה מיט די ערשטע קלאסיגע מאדערנע ווירטואזען, טרעט אויף מיט איין איינציגען קאנצערט זונטאג דעם 25-טען אקטאבער ד. י. אין זאל פילהארמאניע.

אין פראגראם די בעסטע שאפונגען פון די בעסטע פידעל-קאמפאזיטארען.

ארבייטסגעבער אויפמערקזאם!
מיר מעלדען, אז דער סבויז „הסולל" זאמענהאף 13 האט זיין געהילפס-טעלעפאן געביטען אויף אנ'אייגענעם טעלעפאן
נומער 22992.

אין ווילנע פלעגט מען שמייסן חסידים

(ענדע פֿון דער 9־טער זייט)

אז מ׳זאָל גלייך פּונאַנדערלאָזן די קלויז, און צוווינגען ר׳ חיימען ער זאָל בעטן מחילה אין שוהל פאַרן ארון קודש. איז ר׳ חיים געקומען צום ווילנער גאון מיט צעהן מענטשן, געבעטן מחילה, אָבער דער ווילנער גאון האָט געענטפערט: „מיין כבוד איז דיר געשענקט, אָבער דער כבוד פון אויבערשטן און פון דער תורה — חלילה. אויף די דאָזיגע זינד וועט דיר פאַרגעבן ווערן ביז איהר וועט שטאַרבן“. האָט דער מגיד דערנאָך פאַרלאַנגט פון גאון ער זאָל איהם אַרויסגעבן א „תשובה“, האָט דער גאון דערויף געענטפערט מיטן באַקאַנטן פסוק: „אלע וואָס קומען צו איהר, קערן זיך מעהר נישט אום“. („כל באיה לא ישובון“. משלי ב׳, י״א.) דאָס איז די טבע פון אפיקורסות“. איז ר׳ חיים אַנטלאָפן געוואָרן פון מגידות און ער איז געליגן געוואָרן אין חרם אריין.

ער האָט געמוזט פאַרלאָזן די שטאָט ווילנע.

דערנאָך האָט מען זיך גענומען חוקר־ודורש צו זיין דעם הויפּט אָנפיהרער, ר׳ איסרן, מען האָט אויף איהם עדות געזאָגט, אז ער איז א „פערפיהרער“ (מסית ומדיח), אז די „קאַרלינער“ טוען אָפּ ביים דאַווענען „מיאוסע מעשים“, דהיינו: „זיי זאָגען מפסיק אין מיטן דאַווענען און שטעלן אריין יודישע תפילות, און מאַכען אויך „שטיפערייען מיט די אויבערשטע אויף אונטען און די אונטערשטע אויף אויבען“. דאָס הייסט, אז זיי פלעגן זיך קוליען ביים דאַווענען מחמת גרויס התלהבות. איז מען אוועק צום גאון פרעגן, וואָס מען זאָל טון מיט ר׳ איסרן, האָט דער גאון געזאָגט, אז „עס איז א מצווה צו רודפן די חסידים און זיי פאַרטרייבן פון לאַנד“ (זמר עריצים), האָט ווילנער בית־דין דערנאָך ארויסגעגעבן א פסק צו פאַרברענען די כתבים פון די חסידים פאַר

קבלת שבת ביים אריינגאַנג פון שוהל־הויף, לעבן „שאַנד־קלאָץ“. וואָס הייסט „קונע“. און דער ראש פון דער חברה מוז אַרויפגעהן שבת אינדערפריה אויפן באַלעמער און זיך מתודה זיין, און דערנאָך ווערט וועט מען איהם לייגען אין חרם אריין, און מען אוועק מיט דעם פסק צום ווילנער גאון, האָט ער געזאָגט: „פאַרוואָס האָט איהר אזוי גרינג בעשטראָפט די „כת“? וואָלט איך נאָר געהאַט כוח, וואָלט איך געטון ווי אליהו הנביא האָט געטון מיט די נביאים פון בעל“ (דאָס הייסט פשוט אויסגעשאָכטען), און דער גאון האָט פאַרלאַנגט אז מען זאָל ר׳ איסרן שטעלן אין „קונע“. אָבער די פרנסים האָבען ארויסגעגעבען אן אַנדער פסק־דין: פרייטאָג פאַר קבלת שבת, האָט מען דעם פערמשפּטען ר׳ איסר געשלאָגען מיט א קאַנטשיק אין קהל־שטיבעל, דערנאָך האָט מען פאַרברענט אלע חסידישע כתבים ביי דער „קונע“. און שבת אינדערפריה האָט ר׳ איסר געמוזט אויסהערן דעם חרם, וואָס מען האָט אויף איהם אַרויפגעלייגט און אויף דער גאַנצער „כת“...

די מתנגדים פון ווילנע האָבען געמיינט אז דערמיט האָבען זיי שוין פערניכטעט אינגאַנצען די חסידישע שיטה — אָבער זיי האָבען נישט פערשטאַנען, אז דער ווילנער המון עם האָט פשוט געוואָלט פון זיך אַראָפּוואַרפן דעם עול פון די רבנים. און „שיינע יוחסין“ פרנסים, און „גוטע לערנערס“ און זיך בעפרייען פון די טרוקענע דינים.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל־גאַס 11, טעל. 238-02
ספעצ. פאַר טריפּער. סיפיליס און הויט־קראַנקה.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע
נעמט אָן פון 8—11 בייטאָג און 4—9 אָוונט

פרעכטיגע קאָמעדיע דראַמע

— I. —
מענער ווילן גערן פערהייראַטע פרויען
אין די הויפּטראָלען: Jean Crawford, Robert Montgomery, Franchot Tone

— II. —
די פרוי אהן מאַסקע
אין די הויפּטראָלען: PAUL LUKAS i MAY ROBSON

אָנהייב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג פריהמאָרגען־סעאַנסען 12 בייטאָג. פרייזען פון 50 גר.

CORSO

קלאַנג־קינאָ
CAPITOL
זאַוואַדזקאַ 16

געהט פּראָוועדט אין אויסוואַהל פון פילמען פון הויכער קלאַס! —::— נאָך פרעכטיגע סוקצעסען און קלאַסאַלער פּרעקוועגץ, וואָס עס האָבען דערגרייכט די פילמען: „הײַנטיגע צײַטען“ מיט Charlie Chaplin, „ROSE MARIE“ מיט Jeanette Mac Donald

די 3־טע פון דער רייהע גרעסטער שלאַגער פון וועלט־עקראַן

קליינער לאָרד „FAUNTLEROY“

Freddie Bartholomew ווי אויך Dolores Costello-Barrymore

פרייזען פון אלע פּלעצער אויף אלע סעאַנסען פון 54 גר.

אונזער דעוויז: די נידריגסטע פרייזען! די בעסטע פילמען!

קלאַנג־קינאָ־טעאַטער
„SZTUKA“
קאָפּערניקאַ 16, טעל. 140-72

היינט פּרעזענטירען מיר!

ROSE MARIE

רעזשי: W. S. Van Dyke

ביז איצט זענען נאָך נישט געזונגען געוואָרן אזעלכע שעהנע מעלאָדיעס ווי Rose Marie, Jeanette Mac Donald i Nelson Eddy

ר. 27 קומט פאַר די פּרעמיערע „הײַנטיגע צײַטען“ מיט Charlie Chaplin

פעלצוואַרעץ

ווי די נייעסטע מאָדעלן. ווי אויך אומאַרביטונגען פיהרט אויס אַטביליגסטען די קירזשנער־פּראַצאַווניע

M. U. BINDER, Andrzeja 25 פּראָנט־קויטעל

Zakład zoologiczny
O. FOLKMAN
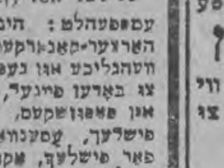
Łódź, ul. Andrzeja 7
(przy Piotrkowskiej) tel. 124-70

עמפּפעהלט: הינט און ראַסאַווע קעץ, האַרצער־קאַנאַרקעס פון 10 זל. אָן. גע־זעהנליכע און בעזונדערע שפּייגלען, מכשירים צו באָדען פייגעל, מאָרפּקעס, פּאַפּוגייען און פּאַפּוגעקעס, פייגעל און עקזאָטישע פישלעך, עסענוואַרג לעבעדיג און רוהיג פאַר פישלעך, אקוואַריומס און טעראַריעס, זשוּלוּען, שלאַנגען א. ז. וו. נאַטירליכע פאַר קאַנאַרקעס און פּאַפּוגעקעס, טויבען און ראַסאַווע הינט, אויערלעך פון ראַסאַווע דיוב. המלגאַנס - מיטלען, פּראָשקעס - פליסיגקייטען קעגען חערים פאַר פייגל און הינט, מעג־טעלעך פאַר הינט און פאַרשיעדענע צוזאַמענגעשטעלטע מישונגען אלס עסענווארג פאַר קאַנאַרקעס און פּאַפּוגעקעס. ס׳ווערען אָנגענומען אַלערליי פייגעל א. ז. וו. צום אויסשטאָפּן.

גרויסער אויסוואַהל פון מכשירים צו פיש־פאַנגען.

מעסיגע פרייזן! פאַכמענישע בעדינונג

ווײַכטיג פאַר דאַמען
נאָר פאַר 2 זל. ווערען איבערגעמאַכט די עלטעסטע היטען
אויף גאַנץ ניי ווי אויך נייע היטען צו 3.50
„TOLA“ 25 Zawadzka 25

לעבער
ווערען אויסגענומען ביליג ביי ג. נאַרדמאַן שרודמיעסקאַ 8

KREŚLENIE WZORÓW
i WYRÓB KART z TAŚMY STALOWEJ
DO WSZYSTKICH SYSTEMÓW MASZYN
JACQUARDA
PRZEMYSŁU DZIANEGO

STEFAN MOKROSIŃSKI
ŁÓDŹ ul. KOPERNIKA 55.

POMIMO PODWYŻKI PŁAC ROBOTNICZYCH ZNACZNA OBNIŻKA CEN!

By umożliwić każdemu, kupno mych MEBLI znanych w całej POLSCE oraz zagranicą, ze swej jakości oraz wyglądu estetycznego, urządzam poczàwszy od 10 b.m. sprzedaż przedświąteczną po wyjątkowo niskich cenach.
Fabryka Mebli
Robert Schultz
(dawn. W. Thiede) istn. od 1882 r.
Łódź, Skład fabryczny: Gdańska 112, tel. 142-65
„ wystawowy: Piotrkowska 90, „ 263-25
Złote medale: Niżni Nowgorod 1896. Rzym 1926. Łódź 1936 r.

Przesyłki do Z. S. R. R.
(Rosji Sowieckiej)
odzież,
żywność,
lekarstwa
z gwarancją dostarczenia załatwia
„BIURO POSYŁEK“
WARSZAWA,
Nowogrodzka 39.
Uwaga. Najstarsza wPolsce firma. której wyłączna specjalnością jest ekspedycja paczek do Z. S. R. R.

פערטרעטונג פון ד. ה.
Jos J. LEINKAUF, A. G. WIEN
הרט אויס איבערציהונגען אין דער שטאָט און אויסער דער שטאָט אין אייגענע מעבעל־וואַגאָנען.
די בעסטע בעדינונגען.

איבערציהונגען און עקספּעדיציעס נאָך
ארץ־ישראל
אין געזאַמעלטע וואַגאָנען ערלעדיגט שנעל און פּינקטליך צו מעסיגע פרייזען
„POLSKI LLOYD“
Sp. Akc. oddział w ŁODZI, Narutowicza 13 tel centrala 250-15
Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.
פערטרעטונג

א מוסטערהאַפטע
פרעבעל־שול
ביי דער קאָאָפּעראַטיוו־שול „נאַוקאַ אי וויכאָוואַניע“, פּילסודסקעגאָ 62. אונטער דער אָנפיהרונג פון דיפּלאָמירטער פרעבעלאַנקע לוקסעמבורג, נעמט אָן קינדער פון 4—7 יאָהר. ס׳ווערען אונטערריכטעט: קאָנווערסאַציע (פּויליש און העברעאיש), גימנאַסטיק (ריטמיק און פּלאַסטיק), געזאַנג שפּיל א. א. וו.

פאַר קינדער פון פאָלקסשולען
מוסטערהאַפטע קורסען פאַר העברעאיש און יודאַיסטיק
ביי דער קאָאָפּעראַטיוו־שול
פּילסודסקעגאָ 62
איינשרייבונגען פון 4—6 נאָכמיטאָג.
מינימאַלער אָפּצאָהל.

ספּעציעלע רענטגעניצע
און פרויען־קראַנקה. און אַקושעריע
ZGIERSKA 24
נעמען אָן
Dr. FELDMAN פון 3 ביז 6 | Dr. PRAPORT פון 10 ביז 1

בחנם ווערט צוגעפּאַסט
אַלערליי גלעזער!

„OPTICUM“
28 פּיעטריקאָווער 28
בעזיצט אויף לאַגער א גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע ברילען, בינאָקלען. אַלערליי צילינדער־גלעזער. קאָמבינירטע גלעזער, טערמאָמעטערס, אַלעס צו די ביליגסטע פרייזען.
ס׳ווערען אויך אויסגעפיהרט רעמאָנטן. רעפּעראַטורען פּינקטליך און רעעל. — נעדענקט די! אדרעס
עס ווערען אָנגענומען אַלע אַרט רעצעפּטען פון די ה״ה ראַקטוירים.

ווייכטיג פאַר שניידער און שניידערינס!
איך נעהם אָן
קנעפּ צו איבערציהען
כוואַט. זאַוואַדזקאַ 35,
פראָנט, פּאַרטער.

ביליג צו פערקויפען!
1 בעט ווי מיט מאַטראַץ פּאַסט ניי, 1 טיש צום אויסריטשען מיט 3 פּלאַטען, 2 סאַמאָוואַרען ניקעל, 1 גאַז־אויוועץ, 1 שרייבמאַשין. מאַניסטראַצקאַ 25, וו. 8.
פון 10 ביז 4 נאָכמיטאָג.

רעפאָרמאַצקע פּילען
מיט דער מאַרקע גייסטליכער בעקאַנט פון יאָהר 1902 רעגולירען דעם מאָגען, היילען פון רעומאַטיזם, לעבער־ליידען, זענען דיעטעטיש. אַרטעריוזם, דאָס מאַכען בלוט איז קאַפּט. שטילען די יסורים פון העמאָראידען. רייניגען דאָס בלוט און פון נייגונגען צו אבסטרוקציע — גינסטיג ער רעגולירונגס־מיטעל.

צו באַקומען 1 אָרטער 2 פּילע א נאָכט.
פרייז פון א שאַכטעל 1.35
צו פערלאַנגען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט׳ן גייסטליכען (Zakonnik)

Dr med.
I. BETTE
ספּעצ. פאַר אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Piotrkowska 6, tel. 144-95.
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—6 אָוונט

Lekarz-Dentysta
J. KARMAZYN
ספּעציאַליסט פאַר צאָהן־כירורגיע
Południowa 2,
tel. 114-36.

הילף און רפואה פאַר ברוך־קראַנקע

רופּטורען) אויף מיווינקעל, נאַפּעל ביי מענער. פרויען און קינדער, אויך פאַר פערמרימונגען פון רוקענביין (הויקערס), פיס, שיפע פּלייצעס און שמערצהאַפטע פּלאַט־פיס. דאָס ליידען איז נישט צו פערנאַכלעסיגען. ווייל די פאָלגען זענען פאַר׳ן לעבען בישער און געפעהרליך, דורך מיין מעטאָדע ערפונדענע ספּעציעלע גומי־הייל־באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פערנאַכלעסיגטע געפעהרליכע ברוכען און בעזייטיגען ראַדיקאַל מיט גאַראַנטיע אהן בלוטיגע אָפּעראַציע. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל־אַפּאַראַטען און גאָרסעטען געגען אַלערליי פערקריפּלונגען; פערקרימטע פּלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פּלאַט־פיס. פאַר אַמפּוטירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט־פיס (סאַלאָן־אַרבייט).
ביים אָראָפּלאָזען זיך פון מאָגען, קישקעס, געבירט־מוטער, עמפּפעהל איך ספּעציעלע הייל־באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. ד״ר גלענאַרד
דער אמת׳ער בעריהמטער איז גאַנץ פּוילען פון אוניווערזיטעטס־פּראָפעסאָרען אָנערקענט
אָנערקענונגס־צייגניש און לויב־שרייבען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס־פּראָפעסאָרען:
Prof. Dr. Marischler, Prof. Dr. Barącz,
Dr. B. Kielowski, Dr. Maksymiljan Müanzer.
ספּעציאַליסט
Ortoped NATAN RAPAPORT
מיט 30־יעהריגער פּראַקטיק אין ווין, דייטשלאַנד און לעמבערג, נעמט אָן פון 9 פריה ביז 1 בייטאָג און 3 ביז 7 אָוועגד
אין לאָדז, פּילסודסקיעגאָ № 23
פּערזענליכעס ערשיינען פון קראַנקע ביי מיר איז אומבעדינגט נויטיג.

דאקטוירים-אפטיילונג

Dr. O. Łagunowski
specjalista
chorób wenerycznych, seksualnych i skórnych
(Gabinet Roentgeno- i światło-leczniczy)
PIOTRKOWSKA 70 tel. 181-83
Przyjmuje: od 8.30 do 10.30 rano, od 1-ej do 2.30 pp. i od 6 do 8.30 wiecz. w niedzielę i święta od 10—1.

DR. MED. **H. Różaner**
הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראנק.
NARUTOWICZA 9,
tel. 128-98.
נעמט אן פון 9—1 פארם. און פון 5—9.

St. Felczer
H. NEUMARK
צוריקגעקעהרט
28 פאלודניאווא 28
טעל. 163-46
נעמט אן ביז 10 פריה און פון 2—4 נאכמ.
פאר אומבעמיטעלטע הנחות.

STARSZY FELCZER
T. OKNO
צוריקגעקעהרט
וואוינט יעצט: נארוטאוויטשא 6,
טעל. 137-03.
נעהמט אן א גאנצען טאג.

Lekarz-dentysta
L. Winnykamień
צוריקגעקעהרט
פל. קאשטשעלני 4, טעל. 179-24.
נעמט אן פון 4—8 אווענד.

Lekarz - Dentysta
F. Baruchin
Śródmiejska 25
נעהמט אן פון 3 ביז 7 נאכמיטאג.

Dr. med. LEON FAMILIER
אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען
6. שערפיעז 37 בענעדיקטא
נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

כעני ש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריום
פ. שאץ, לאדז
פיעטריקאווער 37

Dr. med.
P. KOTOK
CHOROBY WEWNĘTRZNE
przyjmuje od 5–7 wiecz.
Zeromskiego 44, tel. 114-25
POWRÓCIŁ.

Dr. A. Askenazy
Busk Zdrój ארדינירט זומער אין
אין רעוומאטישע קראנקהייטען
האט בעניט די איפנאמען פון 3—6 נאכמ.
Al. Kościuszki 36
tel. 206-41 פראנט, פארטער,

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב – פון 8—1 בייטאג

Dr. med.
WIKTOR MILLER
chor. wewnętrzne
spec. chor. Reumat.
POWRÓCIŁ
SIENKIEWICZA 40, tel. 146-11
przyjmuje od 4.30 do 7 wiecz.

Dr. med.
J. GOLDBERG
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Śródmiejska 20, tel. 186-13.
נעמט אן פון 11—1 און פון 7—8 אווענד

DR. MED.
MARKOWICZOWA
choroby skórne i weneryczne
MONIUSZKI 2
tel. 166-35
powróciła
Przyjmuje od 8—1 i od 3—8 wiecz.

לעטשניצע
פאר וועגערישע-קראנקע
מוננער - שוועכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
מעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענר.
פרויען און קינדער נעמט אן א פריוידאקטאר פון 11—1 און פון 5—7 אווענר.
א בעראטונג 8 זל.

PrywatnePogotowie
„SZYBKA POMOC LEKARSKA"
tel. 15-111
BAŁUCKI RYNEK
(Zgierska 56)
Czynne przez całą dobę bez przerwy.

Doktór
M. Kalisz
אוגימערוימעט אין ראספאק
צאהן-ארצט
סטאמאטאלאג - כירורגיע
פיעראצקיעגא 7 (עוואנגעליצקא)
טעל. 108-26
אויפנאהם-שעה'ן פון 3—7.

ד"ר ל. שיפמאן
צוריקגעקעהרט
64 זאכאדניא 64
טעל. 106-72
פראנט 2-טער שטאק.

Dr. med.
I. Kurchin
Łódź, Kilińskiego 61.
Tel. 249-70
przyjmuje od godz. 6–7½

Dr. med.
Bernard SPIRO
אינער-ליכע קראנקהייטען, רענטגען
פיעטריקאווער 114.
טעל. 178-35.
נעמט אן פון 5-7 אווענד.

Dr. J. SCHORR
אינערליכע קראנקהייטען
11 גדאנסקא 11
טעל. 22-685
צוריקגעקעהרט
פון אויוואקאציע

DR.
Daniel Kon
STERLINGA 5, tel. 228-08
אינערליכע און נערוועז-קראנקהייטען
עלעקטרא-טעראפיע
נעהמט אן פון 5—7 אווענד.

Dr. med.
Józef Imich
ספעציאליסט פאר האלז, נאז און אויערן-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
MONIUSZKI 1, tel. 20-997.

DR. MED.
G. FRIEDSTEIN
אינערליכע קראנקהייטען
ספעצ. פון לעבער, מאגען, סטאלצאווע קישקע און העמארידען
ציגעל-גאס 11, טעל. 117-95
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 6—8 אווענד.

DR. MED.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11—2 און פון 5—8.30 אוו

Dr. med.
H. KRAUSKOPF
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
זגערזשער 15 טעל. 113-47
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 8.30—10 פריה און 4—8 אוו.

Dr. med.
M. GLAZER
ספעציאליסט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 64, tel. 185-49
נעהמט אן פון 12—2 מיטאג און פון 7 ביז 8.30 אווענד.
זונטאג און חגאות פון 10—12 מיטאג.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09.
נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו

Dr. med.
Ignacy Grynberg
אינערליכע קראנקהייטען
ספעצ. פאר הארץ-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Cegielniana 17, tel. 174-15.
נעמט אן פון 6 ביז 7 אווענד.

Dr. med
J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע- און פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-92.
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.
דער לעטשניצע בושעזשינער 11 אין פון 12 ביז 1 בייטאג.

DR.
Michał URBACH
נערוועז און אינערליכע קראנק.
הייטן און פיזיקאלישע טעראפיע
נעמט אן פון 1—2 און פון 5—7 נאכמ
Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

Dr. med. J. PIK
נערוועז און אינערליכע קראנקהייטען וויי אויך סעקסועל נערוועז ליידענדע
נעהמט איצט אן
24 זגערזשער 24
פון 4 ביז 6 נאכמ
פריוואט וואוינונג: אל. קאשטשושקי 27
טעל. 175-50.

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
ספעצ. פאר פרויען - קראנקהייטען און שוואנגערשאפט.
ספעצ. פון היילען אונפרוכטבארקייט.
נעהמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-08
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—8 אווענט

Dr. med.
E. WAJNBERGOWA
אויגען-קראנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערוועז-קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONÓW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בושעזשינער 11
טעל. 137-63.
עס נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים:
ד"ר קויפמאן, ד"ר דינענזאן, ד"ר רויטער, ד"ר שפירא, ד"ר נאדעל, ד"ר י. איצקזאן, ד"ר סטופאי, ד"ר ספירא, ד"ר שמיר.
געלד נערוועז-קראנקהייטען און דענטיסטען סטאמאטאלאגיא.
וויזיטען אין שטאט. אלע ארט מעדיצינישע הילף. קאבינעט פאר פיזיקאלישער טעראפיע און רענטגען.
אלע ארט אימפונגען (געגען דיפטעריט און אנדערע).

אויערן, נאז און האלז און לונגען-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. RAKOWSKI
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. אז. וו. וויי אויך אמבולאטאר-רישעס פון 9—2 און פון 4—8 אווענר
ביי דער קליניק איז מעטיג
א רענטגען-גאבינעט
פאר דורכלייכטונגען און אלערלייאם אגראפיעס

DR.
S. Kantor
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען (מענער-שוועכע)
90 פיעטרקאווער 90
טעל. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 6—9 אוו

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1-טער שטאק
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אווענט
זונטאג און יום טוב פון 8—1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוועכע
8 טראוגוטא 8. טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
צוריקגעקעהרט
פאר פרויען – א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אומבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med.
P. Braun
צוריקגעקעהרט
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
צעגעלניאנא 4, טעל. 100-57
נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 4—9 אוו.
ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.
פאר אומבעמיטעלטע–לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אן פון 9—11 און פון 6—8 אווענט.
צוריקגעקעהרט

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און סקלעראז קראנקהייטען
145 פיעטריקאווער
טעל. 126-02
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אוו.

Dr. med.
S. Druebin
Przyjmuje porody i operacje ginekologiczne
w swej prywatnej klinice
„SANTE"
ul. 6-go Sierpnia 17, tel. 158-10

לעטשניצע
פאר וועגעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
מעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז מעטיג א גאנצען טאג
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

וויכטיג פאר
ברוך-קראנקע

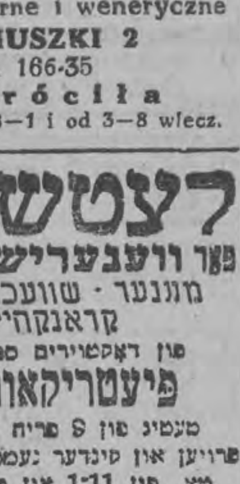

(רופטורען) זאווי פון פערקרימונגען פון רוקען-ביין (הויקערס), פאראליזשען, ביין-שווינדזוכט, פלאטפים און פערשידענע אנדערע פערקריפלונגען-ליידענדע.
פאר פערשידענע ארט רופטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספעציעלע ארטאפעדישע היילבאנדאזשען לויט מיין מעטאדע היילן און בעזייטיגען ראדיקאל יעדן איינציגן ברוך.

ביי מאגען און קישקע - זענקונג ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע לייב-היילבאנדאזשען.
פאר הויקערס ספעציעלע קארסעטען און גלייכהאלטערס.
געגען ביין-שווינדזוכט ספעציעלע ארטאפעדישע אפאראטען פון אלע סיסטעמען.
געגען שמערצענדע פלאטפים ספעציעלע ארטאפעדישע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען.
געגען קרומע אדערן ספעציעלע גומי-שטרימף לויט מאס.
קינסטליכע הענד און פיס
ספעציעלע היילארטאפעדישע אנשטאלט
ספעצ. ארטאפעד
א. פעטריקעוויטש, לאדז
9 פיראמאוויטשא 9, טעל. 177-09 (פריהער אלגינגא)
אכטונג! קראנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
טויזענטער דאנקזאגונגען קענען בעוויזען ווערען

Niemasz ponad MYDŁO „WYGODA"

KINO TEATR ADRIA GŁÓWNA 1

אנהייב 5 און 9 זייגער

היינט און פאלגענדע טעג!

JAN KIEPURA

אין זיין ערשטען אמעריקאנער פילם א. נ.

ליבעס-ליד

GLADYS SWARTHOUT אלס פארטנערקע פון קיעפורא'ן אין

פאספארטוס און הנחה-בילעטען אונגילטיג.

KINO TEATR METRO PRZEJAZD 2

אנהייב 4 און 8 זייגער

פלאנג-קינא-טעאטער PRZEDWIOŚNIE זשעראמסקיעגא 74/76 (ווינ' קאפערניקא)

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג!

„מלחמה אין קעניגרייך פון וואלץ"

די גרויסע מוזיקאלישע קאמעדיע

אין די הויפטראָלן: Renata Müller, Willy Fritsch, Paweł Hörbiger, Ad. Wohlbrück, Rose Barsony, Teo Lingen.

דער פילם ווערט גערעדט און געזונגען אין דער דייטשער שפראך

נעכסטער פראגראם: „RóżA", גרויסער פוילישער פילם. אנהייב פון די סעאנסען 4 נאכמ. זונטאג און יום-טוב 12 בייטאג

פרייזען פון די פלעצער: 1-טער פל. 1.09 זל. 2-טער פל. 90 גר. 3-טער פל. 50 גר. הנחה-קופאנען צו 70 גר.

קלאנגקינא-טעאטער RAKIETA שענקעוויטשא 40 טעל. 141-22

היינט און פאלגענדע טעג! דער וועלט-בעריהמטער טענאר BENJAMINO GIGLI אין פילם א.נ.

„פערגעס נישט אין מיר"

אין די איבריגע ראָלן: Magda Schneider און 4 יאריג בחור'ל Piotr Bosse. אנהייב 4 נאכמ. זונטאג 12 בייטאג. אויפן 1. סעאנס זענען אלע פלעצער צו 54 גר.

קליינע אנאנסען

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פרייע פאסטענס

א פערקויפער צו דער שטרימפ-בראנזשע איז נויטיג מיט א קויציע. אפערטען אין אדמיניסטראציע אונטער „שטרימפ-פאבריק".

א פיזיש געזונד יונגעל פון 15—16 יאהר קען זיך מעלדען פאמערענץ וואל-באָרסקא 16 באלד געצאהלט.

ס'ווערט געזוכט א שטריקער, וואס נעהמט אן צו ארבייטען זשאקעטן, אנגא-רא. צו ערפאהרען פילסודסקי 20 דאווי-דאוויטש.

ס'ווערט געזוכט א קירזשנער-געזע-לען, צו ערפאהרען פיעטריקאווער 73 וו. 30 4-טען שטאק ל. פינטשעווסקי.

עס ווערט געברויכט א לערן-יונגעל ביי א דאמען שניידער באלד געצאהלט. פילסודסקיעגא 56 פראנט 1 שטאק וו. 6 ביי ראדאמסקי.

עס ווערט געבריכט א קוואליפי-צירטער וועש-נייהערין אויך א קוואליפי-צירטע האנד-נייערין צו סוויטערס פאלור-ניאווא 25 פראנט 3 שטאק וואוינונג 17

ראקאלען

א געוועלב פראנטאווע מיט א וויס-טאווע צו פערדינגען, פילסודסקעגא 7. צו ערפאהרען אין געוועלב ביי שמעלצ-מאן.

צו פערדינגען וואוינונגען, שטובען מיט קוכען און צוויי שטובען מיט קוכען אויף א פאבריקס-לאקאל פון זאפארם. שוו. יאקובא 6, צו ערפאהרען ביים ווירט ל. ראטבארד.

אנ'ארט אויף א פראצאווניע אויף פערשידענע ארבייט אויך צו שלאפען פאר יונגעלייט נאוואמיעסקא 32, פאר-טער, וואוינונג 31.

צו פערמיטען א פאבריקס-לאקאל אויף זשוואדזקא 18, געזיכערטע קאנ-צעסיע. צו ערפאהרען ביים ווירט.

איין צימער צו פערמיטען פאר 1 אדער 2 מענער פ' א. וו. גאס 3 רעכטע אפיצינע 2 שטאק טיקאצקא.

אנ'ארט צו שלאפען ביי אנ'אינ-טעליגענטער פאמיליע פאר 1 אדער 2 יונגעלייט איז אבצוגעבען 11 ליסטאפאדא 16 וו. 22.

א בעקוועהם ארט צו שלאפען פאר איין יונגערמאן גדאנסקא 24 פראנט 2-טען שטאק וו. 14.

שעהן מעבלירט צימער פאר 2 הערן אדער 2 פריילינס זאפארט צו פערמיטען זאכאדניא 49 ביי כוואט.

איך זוך א סובלאקאטאר אדער א סובלאקאטארקע אלפי ערשטער מאי 20 וו. 38.

עס ווערט געזוכט אנ'ארנטליכער סובלאקאטאר, גלובנא 55, פראנט, 1-טער שטאק, ביי בארנשטיין.

איך וויל אריינעמען א סובלאקא-טאר, קען אויך זיין צו א פראצאווניע פיעטריקאווער 117, וו. 28, פארטער, טרעפען פון 7—9 אווענד.

Pokój umebl. lub bez z oddzielnem wejściem z wygodami od zaraz do oddania Cegielniana 37 m. 27.

5-pokojowe, frontowe i słoneczne mieszkanie wraz z kuchnią i wygodami do wynajęcia przy Alei I-go Maja 5. Wiadomość u dozorcy domu.

צו פערמיטען 2 צימער און קיך, פריש רעמאנטירט מיט אלע בעקוועהמ-ליכקייטען. צו ערפאהרען ביים ווירט בזשעזשינער 11.

א 6 = צימערדיגע קאמפארטאווע וואוינונג זאפארט צו פערמיטען, נארוטא-וויטשא 44 צו ערפאהרען ביים וועכטער

צו פערמיטען 5 ווי אויך 6 צימער און קוכען מיט אלע בעקוועהמליכקייטען ווי אויך גאראזש. אויף נארוטאוויטשא 37, טעל. 176-63, 111-89.

א געוועלב מיט א וואוינונג אין א רוגאווע לאקאל זאפארט צו פערמיטען, נארוטאוויטשא 44. צו ערפאהרען ביים וועכטער.

א שעהן גרויס פראנטאווע צימער מיט 2 פענסטער פון זאפארט אבצוגעבן געווינשטען מיט מעבעל. בזשעזשינער 11, פראנט, 1. שטאק, וו. 5.

איבערצוגעבען אנ'איינגעפיהרט פוטער-געוועלב צוזאמען מיט א וואוינונג אין בעסטען צענטרום, ביליג דירה-געלד. אפערטען אין אדמינ. אונטער „פוטער-געוועלב".

א הער אדער א פרוי, עווענטועל 2 פערזאן קענען בעקומען אנ'ארט צו שלאפען אין א עלעגאנט צימער. צו ער-פאהרען 11. ליסטאפאדא 31, וו. 24. אויך צו פערקויפען א קינדער-וועגעלע.

איינער אדער צוויי אנשטענדיגע יונגעלייט קענען בעקומען לאזשי ביליג דירה-געלד. ערפאהרען פיעטריקאווער 64 וו. 10.

צו פערמיטען א בעקוועהם ארט אויף א פראצאווניע אדער 2 פערזאן צו שלאפען גלובנע 58 פראנט 3-טער שטאק רושעצקא.

פערשידענעס

עס ווערט אויסגעלערנט די העבּ-רעאישע שפראך אין פערלויף פון 3 מאָ-נאטען און אויך שרייבען יודיש אין פערלויף פון 1 מאנאט אונטער דער ליי-טונג פון גוטען פעדאגאג ה זילבערשטיין קילינסקעגא 16 וו. 41. צו נידריגע פרייזען. פאר גרופען א ספעציעלע הנחה.

א קירזשנער-געזעלען געארבייט ביי גוטע ארביים זוכט א פאסטען און אויך א גוטער שליסער ביי מאגאזין-קעלנער זיך צו דערוויסען לימאנאווסקעגא 15, וו. 25.

א קרעדענס. א רונדיגער טיש מיט שטיהל און א שלאפצימער צו פערקויפען געלעגענהייטלעך צו ערפאהרען פעטרי-קאווער 123 וו. 11.

וויכטיג פאר אלע!
גרינדליכע און פראקטישע לעהרע פון בוכהאלטעריע, האנדלס-קארעספאנדענץ אריטמעטיק אויך מאשין-שרייבען. פרייזען צוגענגליכע. איינשרייבונגען און ביט-שריפטען-ביורא פילנאצא 9.

JUBILER M. Kornblum Piłsudskiego 57 tel. 255-76 (dawn. Południowa 8) wykonuje roboty artystyczne pg. najnowszych wzorów zagranicznych. Ceny przystępne.

פאר 8 זל. א חודש לערנען מיר אויס גרינדליך בוכהאלטעריע, סטענא-גראפיע, האנדעלס-קארעספאנדענץ. מאשין שרייבען מיט דער קאנסטרוקציע, ארדנען איין אויך בילאנסען און פיהרען איין ביכער צו ביליגע פרייזען קילינסקיעגא 50, קווער-אפיצינע 1-טער שטאק.

אכטונג שטריקער! עס פערקויפט זיך א 12/80 מאשין ארגינאל אויסלענ-דיש. מיעלטשארסקיעגא 5. אייזענבערג.

איבערצוגעבען און איינגעפיהרטע הערבאטשארניע צו ערפאהרען טעלעפא-ניש 32-249.

א קראפט-שפול-מאשין אויף 16 ווינדעס. צו פערקויפען, צו ערפאהרען פיראמאוויטשא 7 דיקמאן.

א גוטער העברעער - זשורנאליסט זוכט לעקציעס צו צוגענגליכע פרייזען, פערשטענדיגונג טעלעפאניש 68-140. פאר כספי.

א אינטעליגענט יונגעל—17 יאהר נעענדיגט א פאלקס-שולע, זוכט אלערליי ארבייט, 1-טער מאי 36, וו. 25.

איך זוך ארויסצונעמען בעסערע ארבייט אויף א 80/10 ער שטריק-מא-שין צו ערפאהרען צמענטארנא 1 וו. 4a.

לערערין: גוטע פעדאגאגען ער-טיילט אונטעריכט פאר ערוואקסענע אין פוילישע יודישע און דייטשע שפראכען צו זעהר מעסיגע פרייזען לאסמאן בזשע-זשינער 15.

אכטונג 1 זלאטי! א רוטינירטע לערערין ערטיילט לעקציעס אין דער פוילישער שפראך. פאר דערוואקסענע א ספעציעלע פערקירצטער מעטאדע. פרינציפ פון דער נייער ארטאגראפיע. שנעלער ערפאלג געזיכערט. לעקציעס גרופענווייז און ענצעל. צו ערפאהרען פיעטריקאווער 17 וו. 17 לענגא.

אכטונג זאקענמאכער איך נעהם אן צו קראצען טעגיס זעהר ביליג אויך שנעל נאוואמיעסקא 26 וו. 37.

א 3-פעדימדיגער אבערלאק זינגער'ס אין בעסטען צושטאנד צו פערקויפען נאוואמיעסקא 24 וו. 21 רעכטע אפיצי-נע אויך א קינדער וועגעלע.

אכטונג, א לאטע-מאשין פאר א שוסטער אין גוטען צושטאנד, פריינוויר-דיג צו פערקויפען. אויך א שאמאט איי-וועלע. ערפאהרען ביי קעניגסבערג נארו-טאוויטשא 3 שיך געשעפט.

מיר מאכען בעקאנט, אז די פאכשולע „חבצלת" (פאמארסקא 8) איז שוין טעטיג. איינשרייבונגען אין דער שולע און אין דער פאכשול פון 10—2 נאכמ. און אין דער שול קאנצעלאריע.

Nauczyciele z 22-letnią praktyką udzielają dla dorosłych i dzieci polskiego, buchalterji, angielskiego, żydowskiego, francuskiego i esperanto. — Prędko i tanio. SZYF, Jakóba 12, prawa oficyna, I-sze piętro, m. 30.

פארשריפטסליכע פייערלעש-אפאראטען (Gaśnice płynowe) נייע און גענוצ-טע, ווי אויך פילונגען (ładunki) צו אלע טיפען אפאראטען צו מעסיקע פרייזען. — בעפרענטע עטיקעטען פאר שטרימף, העמדער, קראוואטען א. ז. וו. לויט מוסטער. מ. באטשאן, פאמארסקא 25, וו. 28. טעל. 27-166.

UCZ SIĘ Angielskiego Francuskiego Niemieckiego — 5 zł. miesięcznie
pod wytraw. kier. znanego prof. HARRY GREENA
zapisy codz. od 6—9 w szkole PIŁSUDSKIEGO 62, front, I p.

שרייבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעוואוסטער קאליגראף ל. בערמאן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט אויסגעלערנט שרייבען א גוטען יודישען בריף אין 20 טעג אפילו דעם וואס קען גארנישט שרייבען. די עלטער שפילט נישט קיין ראלע. אלפיע 1-טער מאי 4 ביי ליפשיץ.

Zagubiony kwit inkasowy Spółdzielczego Banku Kupiecko - Kredytowego № 15507, na imię L. Dawidowicz na zł. 42.90 i 68 pl. 10/X r. b. w Suwałku. Powyższy kwit unieważnia się

Parterowa fabryka (szed) z transmisją i in. 1200 mtr. w całości lub częsciowo do wynajęcia Legjonów (Zielona) 44.

Języka polskiego, arytmetyki handlowej, korespondencji szybko i gruntownie wyucza rutynowany nauczyciel. Dla starszych specjalny, praktyczny kurs polskiego wypróbowaną metodą Piotrkowska 37, m. 11, front III piętro. godz. 8—10 wiecz.

די ביליגסטע קוועלע פון אלערערט
נייע = מאשינען,
טיילען, נאדלען אז"וו איז ביי
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk. otac. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21